

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARI:
SAFRANBOLU İLÇESİNDE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Cenk ÇETİNKAYA**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan UYGURTÜRK**

**Karabük
HAZİRAN/2018**

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARI:
SAFRANBOLU İLÇESİNDE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Cenk ÇETİNKAYA**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan UYGURTÜRK**

**Karabük
HAZİRAN/2018**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ.....	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
GİRİŞ	12
BİRİNCİ BÖLÜM	13
TURİZM KAVRAMINA GENEL BAKIŞ.....	14
1.1. TURİZM KAVRAMINA GENEL BAKIŞ.....	14
1.2. Turizm Kavramının Önemi	15
1.3. Dünya ve Türkiye’de turizmin gelişimi.....	18
1.3.1. Dünyada Turizmin Gelişimi	18
1.3.2. Türkiye’de Turizmin Gelişimi.....	21
1.4. Turist Kavramı.....	26
1.5. Konaklama İşletmelerinin Gelişimleri ve Sınıflandırılmaları	27
1.5.1. Temel Konaklama İşletmeleri	28
1.5.1.1 Otel	28
1.5.1.2 Motel	30
1.5.1.3. Tatil Köyü	31
1.5.1.3 Pansiyon	32
1.5.2. Yardımcı Konaklama İşletmeleri.....	32
1.5.2.1. Kamping	32
1.5.1.1. Apart Otel	33
1.5.1.2. Hostel.....	34
1.5.1.3. Oberjler	35

15.14. Yüzer Tesis.....	35
1.6. Turizm İşletmelerinde Karşılaşılan Sorunlar.....	36
1.6.1. Pazarlama Sorunları.....	36
1.6.2. Yönetim ve Organizasyon Sorunları.....	37
1.6.3. Bürokratik ve Siyasal Sorunlar	38
1.6.4. Finansal Sorunlar	39
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
SAFRANBOLU İLÇESİNİN TURİZM AÇISINDAN ÖNEMİ VE GELİŞİMİ	42
2.1. Tarihsel Gelişim	42
2.2. Coğrafya.....	44
2.3. Demografik Bilgiler ve Ekonomi	45
2.4. Kültürel Değerler ve Turizm.....	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	53
SAFRANBOLU'DAKİ KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARININ TESPİTİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA	53
3.1.Literatür Araştırması	53
3.2 Araştırmanın Amacı ve Katkısı	58
3.3 Ana Kütle ve Örneklem	58
3.4 Veri Toplama ve Analiz Yöntemi	58
3.5 Bulgular.....	59
3.5.1 Çalışmaya Dahil Olan İşletmelere Ait Bilgiler.....	59
3.5.2. Konaklama İşletmesinin Türüne Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	61
3.5.3. Konaklama İşletmelerinin Belge Türüne Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	64
3.5.4. Konaklama İşletmelerinin Hukuki Yapılarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	66
3.5.5. Konaklama İşletmelerinin Faaliyet Sürelerine Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	69
3.5.6. Konaklama İşletmelerinin Yatak Sayısına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	72
3.5.7. Konaklama İşletmelerinin Personel Sayılarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	77
3.5.8. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümünün Varlığına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	81
3.5.9. Konaklama İşletmesinde Finans Yönetimi Faaliyetinin Sorumlusuna Göre Karşılaşılan Finansal sorunlar.....	83
3.5.10. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlamanın Yapılıp Yapılmamasına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	87
3.5.11. Konaklama İşletmesinin Özsermayenin Yeterli Olup Olmamasına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	89

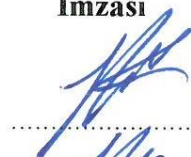
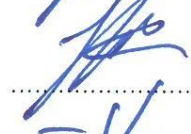
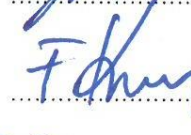

3.5.12. Konaklama İşletmesinde Faaliyetlerin Finansman Kaynaklarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar	90
3.6. Konaklama İşletmelerine Ait Bilgiler Çerçevesinde Finansal Sorunların Karşılaştırılması	93
SONUÇ	106
KAYNAKÇA.....	110
TABLolar LİSTESİ	116
EKLER	120
ÖZGEÇMİŞ	123

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Cenk ÇETİNKAYA'ya ait "KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARI: SAFRANBOLU İLÇESİNDE BİR ARAŞTIRMA" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından İşletme Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Doç. Dr. Hasan UYGURTÜRK	
Danışman Üye	: Doç. Dr. Hasan UYGURTÜRK	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ferdi KESİKOĞLU	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ozan BÜYÜKYILMAZ	

Tez Sınayı Tarihi : 25.05.2018

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Adı Soyadı: Cenk ÇETİNKAYA

İmzası:

ÖNSÖZ

“Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları: Safranbolu İlçesinde Bir Araştırma” isimli bu tez çalışması Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanmıştır.

Çalışmanın başlangıcından son aşamasına kadar bana destek veren ve yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Hasan Uygurtürk’e ve bu süreçte maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen anneme ve babama teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZ

Çalışmada Safranbolu’da bulunan konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ilk bölümde turizm kavramından bahsedilmiş, daha sonra sırasıyla Dünya’da ve Türkiye’de turizmin gelişimi, turist kavramı, konaklama işletmeleri ve Turizm işletmelerinde karşılaşılan sorunlar anlatılmıştır. İkinci bölümde araştırma alanı olan Safranbolu ilçesinin tarihi, coğrafi yapısı, ekonomik durumu ve kültürel değerlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacı, konusu ve yönteminden bahsedilmiştir. Anket uygulaması yine bu bölümde uygulanmış olup, ankette mevcut olan tüm sorular ve işletmelerin verdiği cevaplara göre ortaya çıkan sonuçlar yorumlanmıştır. Çalışmada anket yöntemi kullanılmış olup, Safranbolu’da bulunan 80 adet turizm işletmesiyle anket için görüşülmüş ve bunlardan 62 tanesinden geri dönüş alınmıştır. Dördüncü bölümde de çalışmanın sonucu ele alınmıştır. Çalışmanın sonucunda Safranbolu’da ki turizm işletmelerinin finansal sorunları anketlerden çıkan sonuçlara göre belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konaklama İşletmeleri, Safranbolu, Finansal Sorunlar.

ABSTRACT

In the thesis, it is aimed to determine the financial problems of the accommodation enterprises in Safranbolu. For this purpose, in the initial chapter, the concept of tourism is mentioned, then, respectively the development of tourism in the world and in Turkey, the concept of tourist, accommodation enterprises and the problems which are encountered in tourism establishments are explicated. In the second chapter, the historical background, structure, economic condition and cultural values of Safranbolu, the city which constitutes the research area, are referred. In the third chapter, the purpose, subject and the method of the study are mentioned. Survey method is also practiced in this chapter. The survey results are commented according to the questions in the survey and the answers of the enterprises. Survey method is used in the thesis, 80 tourism establishments in Safranbolu were interviewed for the survey and received feedback from 62 of them. In the fourth chapter, the consequence of the study is handled. As the consequence of the study, the financial problems of tourism establishments in Safranbolu are determined according to the survey results.

Key Words: Accomodation Enterprises, Safranbolu, Financial Problems.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları: Safranbolu İlçesinde bir araştırma
Tezin Yazarı	Cenk Çetinkaya
Tezin Danışmanı	Doç.Dr Hasan Uygurtürk
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	Haziran 2018
Tezin Alanı	İşletme
Tezin Yeri	Karabük Üniversitesi
Tezin Sayfa Sayısı	123
Anahtar Kelimeler	Konaklama İşletmeleri, Safranbolu, Finansal Sorunlar

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Financial Problems of Accommodation Business: A Research in the District of Safranbolu
Author of the Thesis	Cenk Çetinkaya
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Hasan Uygurtürk
Status of the Thesis	Master
Date of the Thesis	June 2018
Field of the Thesis	Business Administration
Place of the Thesis	Karabük University
Total Page Number	123
Keywords	Accommodation Enterprises, Safranbolu, Financial Problems

KISALTMALAR

İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
SMES	: Small and Medium-Sized Enterprises
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TURİNG	: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde önemli bir yere sahip olan turizm sektörü, ülkeler için gelir yaratma bakımından tartışılmaz bir etkiye sahiptir. UNWTO (United Nations World Tourism Organization) 2016 yılında genel turizm istatistiklerini 1,235 milyar Dünya genelindeki turist sayısı ve 1.220 milyar \$ dolar uluslararası turizm geliri olarak açıklamıştır. TURSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) ise, 2017 yılında 38.620.346 ziyaretçi sayısı ve 26.283.656 \$ turizm geliriyle Türkiye'nin dış ticaret açığının %34,25'ini kapatan turizm sektörü, özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler için daha detaylı incelenmesi ve sorunların tespit edilmesine yönelik detaylı araştırmalar yapılmasını gerektirmektedir.

Turizm işletmeler, turizm sektöründe ekonomik faaliyet gösteren işletmelerdir. Söz konusu işletmeler faaliyetlerini konaklama, yeme-içme, seyahat acenteleri ve diğer turizm işletmeleri olarak 4 ana bölümde gerçekleştirmektedir. İnsanların konaklama, beslenme ve diğer ihtiyaçlarını karşılayan ekonomik özellikli konaklama işletmelerinin tarihi hanlara kadar gitmektedir. Modern konaklama işletmelerinin özelliklerine benzer şekilde faaliyet gösteren hanların ilk örneklerine Eski Roma Döneminde rastlanmaktadır.

Ülkemizde turizm faaliyetlerinde önemli rolü bulunan konaklama işletmelerinin başta finansal olmak üzere çok çeşitli sorunları bulunmaktadır. Özellikle Dünya'da ve ülkemizde yaşanan ekonomik, sosyal ve bürokratik sorunlar turistlerin hareketlerini olumsuz olarak etkilemektedir. Bu olumsuz durum ülke ekonomilerine negatif katkı yapmaktadır.

Konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının tespit edildiği bu çalışmada, konaklama işletmeleri ve KOBİ'lerin yaşadıkları finansal ve diğer sorunlarla ilgili literatür çalışmalarına yer verilmiştir. Bunun devamında Safranbolu ilçesinde yer alan konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının belirlenmesine ilişkin olarak yapılan alan araştırması bilgileri yer almaktadır. Bu bağlamda hazırlanan çalışma, 4 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, turizm kavramının tanımı ve önemi, Dünya ve Türkiye’de turizmin gelişimi ve bu bağlamda Türkiye’de turizmin detaylı gelişim aşamaları, turist kavramı, konaklama işletmelerinin tanımı ve temel konaklama işletmeleri ve yardımcı konaklama işletmelerinin tanımı ve sınıflandırılmaları, son olarak da konaklama işletmelerinde karşılaşılan sorunlar (pazarlama sorunları, yönetim ve organizasyon sorunları, bürokratik ve siyasal sorunlar, finansal sorunlar)

İkinci bölümde, araştırmanın alanı olan Safranbolu ilçesinin tarihi, coğrafi yapısı, ekonomik özellikleri, kültürel özellikleri ve turizm özellikleri işlenmiştir. Araştırma alanı olarak Safranbolu’nun seçilme nedeni bu bölümde verilmiştir.

Üçüncü Bölümde literatür araştırması yapılmış ve araştırmanın amacı ve katkısı, ana kütle ve örneklem, veri toplama ve analiz yöntemi belirtilmiştir. Safranbolu’da bulunan konaklama işletmelerine yüz yüze görüşülerek anket yöntemi uygulanmış olup, ankette elde edilen veriler ışığında SPSS programı kullanılarak frekans analizi yapılmış ve sonuçlar ortalamalar üzerinden yorumlanmıştır.

Son bölümde ise genel bir değerlendirme yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

TURİZM KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

1.1. Turizm Kavramına Genel Bakış

Günümüzde çok çeşitli sebeplerle milyonlarca insan, kalıcı olarak ikamet ettikleri yerlerden geçici sürelerle farklı yerlere seyahat etmektedir. Bu yer değişimi sırasında, ulaşım, yeme-içme, konaklama ve eğlence tesislerinden faydalanılmaktadır. İnsan var oluşundan beri seyahat etmektedir. Önceleri bu seyahatler, daha çok dini ve sağlık amaçlı yapıyor olsa da günümüzde çok çeşitli sebeplerle yapılabilmektedir. Dinamik bir yapıya sahip olan bu seyahat kavramı, farklı dillerde, farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Son olarak, bu dinamik olayın gelişimi ve terimlerin yarattığı karışıklık sonucu yapılan faaliyetler artık “Turizm” kelimesi üzerinde toplanmıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 1).

Çok boyutlu bir faaliyet olan turizm; tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji, işletme, antropoloji, sağlık ve ekonomi başta olmak üzere çok sayıda bilim dallarıyla ilişki içinde olduğu için hatları kesin olarak belirli bir çerçeveye çizilememektedir (Akıncı, 2016, s. 2).

Sezgin (2001, s. 14) turizmi tanımlamadan önce 5 unsura dikkat çekmiştir.

- Kişilerin kalıcı olarak ikamet ettikleri yerin dışında bulunmaları,
- Yapılacak seyahatin kalıcı olmaması,
- Yapılacak seyahatin ekonomik nedenlerle olmaması,
- Gidilen yerde tüketici durumunda olunması,
- Geçici konaklamadan sonra, kalıcı ikametgâha geri dönülmesi.

Yukarıda verilen 5 unsurdan sonra turizmin tanımı; “Devamlı olarak yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlence, kültür vb. ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklamaların tümü” olarak yapılabilir (Sezgin, 2001, s. 14).

Turizm kavramını açıklamak amacıyla yapılan çalışmalar, 1800’lü yılların başlarına dayanmaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 1). Sanayi devrimi sonucu oluşan üretim faaliyetleri, şehirleşme, sosyal sınıflar ve sosyal yaşam tarzları boş zaman ve boş zamanı değerlendirme şekillerini ortaya çıkarmıştır. Turizm faaliyetleri de boş zamanı değerlendirme şekillerinden biri olarak ortaya çıkmıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 1).

Hareket edilen yere dönmek koşuluyla süre belirtmeksizin yapılan yolculukları ifade eden, İngilizcedeki “Tour” kelimesinin kökeninin, Latince de dönme hareketini ifade “Tornus” sözcüğünden türetildiği ifade edilmektedir (Roney, 2011, s. 1).

Turizm ilk olarak 1905 yılında Guyer-Fueler tarafından “İnsanın gittikçe artan değişime ve rahatlamaya duyulan ihtiyacına, doğanın ve sanatın güzelliklerini tanıma isteğine ve doğanın insanlara mutluluk verdiği olan inancına, ulusların ve toplulukların birbirlerine yaklaşmalarına yardımcı olan, ticaret ve sanayideki gelişmelere ve iletişim ve ulaşım araçlarının mükemmelleşmesine katkıda bulunan, modern çağa özgür bir olay” şeklinde tanımlanmıştır (Kozak vd., 2008, s. 1).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) turizmi; “sürekli kalınmaya dönüşmeden ve kalınan süre boyunca gelir getirici faaliyetlerde bulunmamak şartıyla, bireylerin geçici seyahat ve konaklamalarından doğan ilişkilerin tümü” olarak tanımlamaktadır.

Avrupa Birliği Resmi İstatistik Kurumu (EUROSTAT) turizmi; “1 yılı aşmamak kaydıyla, bireylerin eğlence, iş ve diğer amaçlarla gerçekleştirdikleri seyahatler” olarak açıklanmaktadır.

Turizm terimleri sözlüğünde turizm, “asıl ikametgâhı dışındaki başka bir yere eğlence, tatil, kültür, arkadaş veya akraba ziyareti, aktif spor, toplantı, görev, öğrenim, sağlık, transit geçiş vb. amaçlarla seyahat etmenin doğurduğu olaylar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Turizm Bakanlığı, 1999, s. 233).

Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği (AIEST) tarafından yapılan turizm tanımlaması ise; “insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki, çoğunlukla turizm işletmelerinin ürettiğini mal ve hizmetleri tüketerek, geçici konaklamalarının sonucu oluşan olaylar ve ilişkilerin tümü” şeklindedir.

1.2. Turizm Kavramının Önemi

Günümüzde turizm, milyonlarca kişinin katılımı ve milyarlarca dolarlık bir servetin dolaşımıyla gerçekleştirilen çok önemli bir ekonomik faaliyet olarak ülke ekonomileri için önemini artırmaktadır. 2016 yılında Türkiye’ye gelen ziyaretçi sayısının 31.365.330 kişi olduğu ve turizmden elde edilen gelirin 22.107.440.000 USD

olduğu göz önüne alındığında turizm faaliyetlerinin önemi bir kez daha görölmektedir. Dünyada en hızlı gelişen sektör turizm olmakla birlikte, Dünya Ekonomisinde de payı gittikçe artmaktadır (TUİK, 2016).

Tablo 1.1’ de Türkiye’nin 2003-2016 yılları arasındaki turizm gelirleri ve ziyaretçi sayıları yer almaktadır.

Tablo 1.1. Yıllara Göre Türkiye’nin Turizm Gelirleri ve Ziyaretçi Sayıları (2003-2016)

Yıllar	Turizm Geliri (1000 \$)	Ziyaretçi Sayısı	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
2003	13 854 866	16 302 053	850
2004	17 076 606	20 262 640	843
2005	20 322 112	24 124 501	842
2006	18 593 951	23 148 669	803
2007	20 942 500	27 2174 988	770
2008	25 415 067	30 979 979	820
2009	25 064 482	32 006 149	783
2010	24 930 997	33 027 943	755
2011	28 115 692	36 151 328	778
2012	29 007 003	36 463 921	795
2013	32 310 424	39 226 226	824
2014	34 305 904	41 415 070	828
2015	31 464 777	41 617 530	756
2016	22 107 440	31 365 330	705

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Turizmin temel faydaları gelir ve istihdam yaratmaktır. Birçok bölge ve ülke için temel refah kaynağı turizm olmaktadır. Ulusal ekonominin turizmden fayda sağlama kabiliyeti, gerekli altyapıyı geliştirmek için yatırımın varlığına ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetine bağlıdır (Agaraj ve Murati, 2009, s. 83).

Günümüzde döviz girdisini artırma potansiyeli olan ve istihdam sağlayıcı nitelikleriyle ulusal ve uluslararası ekonomiye olumlu etkileri olan “Turizm” uluslararası kültürel ve toplumsal iletişimi sağlayan ve milletleri, dinleri ve kültürleri bütünleştirici etkisi ile dünya barışının korunmasında önemi çok büyük olan bir sektördür. Bazı ülkeler, enflasyona, işsizliğe ve dış ticaret açığına turizm ile çözüm bulmaya çalışmaktadır (Çımat ve Bahar, 2003, s. 2).

Uluslararası turizmin izlenebilen önemli etkisi bir ülkenin ödemeler dengesi üzerinde yaptığı etkilerdir. Bütün ihracat ürünlerinde olduğu gibi turizm, ekonominin diğer sektörlerinde de istihdam ve kaynak yaratıp, vergi aracılığıyla kamu bütçesine katkıda bulunur.

Turizmin kültürlerarası iletişimin gelişimi ve yayılması konusunda da oldukça önemli bir yeri vardır. Kültürlerarası iletişim, farklı kültürlerden olan insanlar arasında etkileşim, yabancı kavramının algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların saptanması gibi konuları inceleyen bir çalışma alanıdır. İnsanlar eğitim, çeşitli organizasyonlar, diplomatik süreçler, turistik geziler, siyasal ve ekonomik faaliyetler gibi nedenlerle farklı kültürlerle etkileşime yönelmektedir. Bugün kültürlerin karşılaşmaları, birbirlerini tanımaları ve anlamaları, kültürel kimliğin kurulması açısından turizmin önemi daha net anlaşılmaktadır (Sezgin ve Ünüvar, 2009, s. 392).

Turizm, teknolojik olarak yetersiz olan ülkelerin birçoğunda kalkınmada önemli rol oynamaktadır. Bu sayede, başta ödemeler dengesindeki yarattığı olumlu etkiler olmak üzere, kazanç sağlama, iş olanakları, büyüme ve diğer ekonomik etkiler, gelişmekte olan ülkelerin büyümeleri için gerekli finansmanı sağlamasında turizm önemli bir aktör olmuştur (Lee ve Chang, 2008).

Turizm ve ekonomi arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Kızılgöl ve Erbayrak, 2008, s. 353-355).

- Turizm, topluma kazanç sağlatarak refah seviyesini yükseltir.
- Turizm, bir bölgedeki üretim-tüketim miktarının artırır.
- Çok yönlü bir faaliyet olan turizm, farklı sektörlerle olan talep miktarını yükseltir.
- Talepteki artış sebebiyle turizmin etki ettiği diğer sektörlerdeki istihdamı artırır ve yeni iş kollarının kurulmasını sağlar.

- Bölgeye, ülkeye giren döviz miktarını artırır.
- Ödemeler Dengesine pozitif yönlü etki yapar.
- Küçük ölçekli işletmeleri geliştirir.
- İhracat ve Milli Geliri Düzenleyici etkisi vardır.

1.3. Dünya ve Türkiye’de turizmin gelişimi

1.3.1. Dünyada Turizmin Gelişimi

Turizmin tarihsel gelişimi farklı periyotlarda ele alınmaktadır. Turizm tarihsel gelişiminde ”Endüstri Devrimi Öncesi” ve “Endüstri Devrimi Sonrası” olmak üzere iki bölüm bulunmaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 49).

Günümüzde kullandığımız turizm kavramı dışında kalsa da insanlar varoluşlarından beri farklı sebeplerle seyahat etmektedir. İlk çağlarda insanoğlunun genel faaliyetleri avcılık-toplayıcılık, tarım ve çok az olmakla beraber ticaretle sınırlı olduğu için boş zaman kavramı gelişmemiştir (Sivil, 2007, s. 9).

Turizmin tarihsel gelişimi hakkında araştırma yapan bilim adamları, bu konuyu tekerlek ve yazıyı bulan Sümerlere kadar götürmektedirler. Ticareti ilk başlatan kavmin Sümerler, Fenikelilerin de modern anlamda ilk gezgin kavim olduğu söylenmektedir. Tarih boyunca insanlar farklı sebeplerle yaşadıkları bölgelerden başka bölgelere seyahat etmişlerdir. Bu seyahatlerin çoğu ticaret ve dinsel amaç taşırken, bir bölümü de sağlık amaçlı olmuştur (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 49).

M.Ö 4000’lerde kentsel yaşamın temellerini atan Sümerlerin, ilk medeniyetlerin ortaya çıkmasını sağladığı kabul edilmektedir. Bu gelişmenin, turizm açısından da oldukça önemli olduğu ifade edilebilir. Bu gelişmeyle beraber insanlar toplu olarak yaşamaya başlamış ve turizmin temel taşlarından olan, yaşanan bölgeden ayrılma-geri dönme faaliyeti için gerekli zemin oluşmuştur (Gartner, 1996, s. 37).

Eski Mısır, M.Ö 3000 yıllarında en fazla ziyaret edilen yerlerin başında gelmekteydi. Eski Mısır krallığında, gezginler için yolların güvenlik altına alındığı, konaklama ve dinlenme amacıyla evlerin ve bahçelerin inşa edildiği bilinmektedir (Barutçugil, 1984, s. 28). Eski Roma dönemi incelendiğinde, seyahat edenlerin

konaklayabilmeleri amacıyla rahipler tarafından işletilen otellerin var olduğu bilinmektedir (Batman, 1999, s. 16).

Bugünkü anlamda turizm kavramını tanımlayabilecek faaliyetler Eski Yunan’da görülmeye başlamıştır. M.Ö 700 yıllarında olimpiyat oyunlarının başlamasıyla dünyanın farklı yerlerinden çok sayıda insanın geldiği bilinmektedir. Tarihe bakıldığında, sadece meraktan dolayı seyahat edenlerin arasında Herodot ve Paunias yer almaktadır. Herodot, M.Ö 480-421 yılları arasında ülkesinin ve hatta dünyanın bilinen ilk turistlerinden biri olarak seyahat ettiği yerlerin gelenek-göreneklerini öğrenmeye çalışmıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 50).

Anadolu’da Efes Şehir Devleti’nin M.Ö 334 Büyük İskender tarafından kurulmasından başlayarak yoğun ilgi çektiği ve tek bir mevsimde 700.000 civarında kişi tarafından ziyaret ettiği bilinmektedir. Bahsedilen dönemde Efes, tiyatrosu, kütüphanesi, çarşısı, caddeleri ile dünyada bilinen en önemli uygarlık, sanat ve ticaret merkezi konumunda bulunmaktaydı (Barutçugil, 1986, s. 11).

Eski Yunan’dan sonra turizmin gelişimine en büyük katkıyı veren Eski Roma Uygarlığı olmuştur. Buna etki eden faktörler, boş zaman, turizm motivasyonu, gelir öğeleridir. Eski Roma zamanında asiller kendileri çalışmamış ve üretim faaliyetleri sahip oldukları köleler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda Roma İmparatorluğunun sömürgesi konumunda bulunan bölgelerden, İmparatorluğa büyük kaynaklar aktarılmaktaydı. Dolayısıyla Roma İmparatorluğu’nda asillerin gelir ve boş zamanlarının artması gibi durumlar turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için önemli iki faktör olarak ortaya çıkıyordu (Toskay, 1983, s. 79).

Roma İmparatorluğunun dağılmasıyla, dünya adeta karanlık bir döneme girmiş ve diğer tüm alanlarda olduğu gibi turizm alanında da olumsuz gelişmeler yaşanmıştır (Goeldner, Ritchie ve McIntosh, 2000, s. 44- 45). Ortaçağ Avrupası’nda dini otorite olan kiliseler sadece dünyevi zevklere hizmet ettiği gerekçesiyle turizm faaliyetlerini yasaklamışlardır. Bunun sonucunda da turizm için olumsuz sonuçlar doğmuştur. Bunun yanında kilise, bazı sanat eserlerinin ortaya çıkması için maddi destek sağlayarak (Leonardo Da Vinci, Raphael, Michelangelo gibi bazı sanatçıların eserleri) ve büyük katedrallerin inşa edilmesini sağlayarak olumlu etkilerde göstermiştir. Katedraller, Rönesans döneminin eserleriyle birlikte, “Grand Tour” a katılanlar için oldukça cazibeli hale gelmiştir.

Türkçesi “Büyük Gezi” anlamında gelen “Grand Tour” ilk olarak 17. yüzyılda İngiliz Soylularının çocuklarının eğitimlerinin, başta Fransız ve İtalyan kentlerinde olmak üzere Avrupa’nın diğer kentlerinde tamamlamaları maksadıyla oluşturulan turlar olarak literatüre girmiştir (Hudman ve Jackson, 1999, s. 26). Grand Tour, Avrupa’yı din maksatlı seyahatlerin tekelinde kurtararak “Kültür Turizmi” isimli kavramın kitaplara girmesini sağlamıştır. Turizm tarihsel açıdan çok eskilere dayanan bir olgu olmasına rağmen, kavram olarak literatüre girmesi Grand Tour’a dayanmaktadır (Jafari, 2003, s. 250-251).

Ticaret, sağlık ve din gibi nedenlerin etkisiyle ve bazen de macera tutkunlarına özgü olarak gelişen turizm kavramı günümüzdeki modern durumuna sanayi devrimi ile ulaşmıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015).

Modernleşme süreci, Avrupa’da 17. yüzyılda sanayileşme ile başlamış, tüm dünyaya yayılan bir anlayışa dönüşmesi ise 20. yüzyılda olmuştur. Bu bağlamda, toplumlar, sanayileşmiş, alın teri ücretlendirilmiş, özel mülkiyet anlayışı kurumsallaşmış toplumlara dönüşmüştür (İçli, 2002, s. 5).

Sanayi devrimiyle beraber üretim faaliyetlerinin büyük oranda fabrikalarda gerçekleşmesiyle beraber, çalışma ve dinlenme süreleri, iş başı ve paydos düdükleriyle belirlenmeye başlamıştır. Bu süreçte, başlangıçta, çalışma saatleri çok fazla olmakla beraber zamanla azalmıştır. Örneğin 1850’lerde haftada 70 saat olan çalışma süresi, 1965’te 46 saate ve 1980’lerde ise 39 saate kadar düşmüştür. Çalışma sürelerinin azalmasındaki amaç ise, işçilerin dinlenmelerini ve üretimin veya hizmetlerin daha verimli gerçekleştirilmesini sağlamak olmuştur. Serbest zamanla ilgili yapılan iki düzenleme turizmin gelişime olumlu etkiler sağlamıştır. Bunlardan birincisi hafta sonu tatili, ikincisi ücretli yıllık izin hakkıdır (Weaver ve Oppermann, 2000, s. 69-75).

Turizm açısından faydalı olabilecek gelişmelerden biri olan ulaşım alanındaki ilerlemelere bakıldığında, bu dönemde Transatlantik (Atlantik Ötesi) seyahatlerde kullanılan kurvaziyerlerin sık biçimde seferler düzenlediği görülmektedir. Kurvaziyerlerin önemi; ulaşım amacının yanı sıra aynı anda konaklama hizmeti de sağlayan bir turistik ürün özelliği taşımasından kaynaklanmaktadır. II. Dünya Savaşı’na kadar olan süreç ele alındığında, turizmden kaynaklanan nakit akışlarının artan eğilim gösterdiği ve dünya genelinde, özellikle Transatlantik seyahatlerin de katkısıyla, turizmin önemli bir aktör haline geldiği görülmektedir (Yeoman, 2008, s. 13-14). Yaklaşık 6 yıl

süren II. Dünya Savaşı, turizm faaliyetlerinde geçici bir kesintiye yol açmış olsa da geliştirilen askeri teknolojiler ve savaş boyunca gerçekleştirilen dünya çapındaki seyahatler sonraki dönemler için olumlu etkiler yaratmıştır. Uçakların geliştirilmesi, jet motorunun icadı, askerler ve yakınlarının savaşların yapıldığı yerleri merak edip o bölgelere seyahat etme isteği, çeşitli turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ve büyük çaplı seyahatlerin artmasını sağlamıştır (Goeldner, Ritchie ve McIntosh, 2000, s. 58). Savaş bittikten sonra turizm, döviz kazandırıcı ve istihdam yaratma etkisiyle başta az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, ülke ve bölgelerin kalkınmalarının en etkili oyuncularından olmuştur (Roney, 2011, s. 62-63).

Yukarıda belirtilen türde seyahatler günümüzde de dünya nüfusunun büyük bir kısmını etkilemekle beraber geçmişe oranla oranları oldukça azalmıştır (UNESCO, 2006, s. 8).

Turizm sayılabilecek seyahatlerin çıkış noktası, sanılanın aksine tatil amaçlı turizm değil, bilinmeyi bilme ve öğrenme isteği ile gerçekleşen kültürel gezilerdir (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005, s. 101).

1.3.2. Türkiye’de Turizmin Gelişimi

Turizm, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan beri Türkiye’nin gündeminde yer almasına rağmen, turizm endüstrisinin bugün ulaştığı noktanın başlangıcı 1982’de çıkarılan Turizmi Teşvik Yasası’dır. Türkiye’de turizmin gelişimini, Cumhuriyet Öncesi Dönem, 1923-1960 yılları arasındaki dönem, 1960-1980 yılları arasındaki dönem ve 1980 sonrası dönem olmak üzere 4 ana bölümde incelenebilmektedir.

- **Cumhuriyet Öncesi Dönem**

Türkiye’de turizm faaliyetlerinin öncüleri arasında verilecek örnekler arasında Osmanlı İmparatorluğu döneminde kullanılmaya başlayan buharlı gemiler gösterilebilir. 1827 yılında İngiltere’den satın alınan “Kırlangıç” isimli buhar gemisinin alımıyla başlayan deniz taşımacılığı, 1829 yılında alınan Tersane-i Amire tarafından alınan Kebir ve Sagir isimli buhar gemileri ile gelişmeye devam etmiştir. Süregelen zamanda Aynalıkavak Tersanesi’nde “Eser-i Hayır”, “Mersin Bahri” ve “Tairi Bahri” isimli gemiler yapılmaya başlanmış ve Bandırma-Tekirdağ seferleri yapılmaya başlanmıştır.

Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün temelini oluşturan bu gemilerden sonra, 1838 yılında Peyki Sevket Vapuru Avrupa'ya seyahat amacıyla inşaa edilmiş ve faaliyete geçmiştir (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 145).

Osmanlıda ilk modern turizm faaliyetleri arasında 1863 yılında düzenlenen “Sergi-i Umumi-i Osmani” ilk sırada yer almaktadır. Bu sergi Avusturya başta olmak üzere, birçok Avrupa Ülkesinden turistlerin gelmesini sağlamıştır (Ertin, 201). Sergi-i Umumi-i Osman-i yaklaşık 5 ay açık kalmış ve 1863 Temmuz'unun sonunda kapanmıştır. Sergi ortalama 100-150 bin kişi tarafından ziyaret edilmiş ve aynı zamanda bu tarih aralıklarında İstanbul'dan yurtdışına ilk turist grupları gönderilmeye başlanmıştır (Özdemir, 2011, s. 90).

Bu gelişmelere paralel olarak, 29 Ekim 1890 tarihinde “Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbik Edilecek 190 Sayılı Nizamname” ülkede henüz yeni gelişmeye başlayan dış turizm hareketlerinin bir sonucu olarak yürürlüğe konmuştur.

“Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbik Edilecek 190 Sayılı Nizamname”nin çıkarıldığı yıllarda, Anadolu'nun özellikle İstanbul'un Avrupa'da merak uyandırması, Orient Ekspres'in Paris-İstanbul arası sefer yapmaya başlaması ülkeye birçok turist gelmesini sağlamıştır. Türkiye'nin ilk oteli olan Otel d'angleter 1841 yılında hizmete girmiştir. Yine bu dönemde gerek Orient Ekspres ile gelen turistlerin artması, gerekse dış ülkelerden siyasi ve ticari amaçlı gelen turistlerin artışı ve beklemedikleri üst seviyede konforlu konaklama ihtiyacı sebebiyle özellikle İstanbul'da lüks konaklama ihtiyacı doğurmuştur ve bu kapsamda 1872 yılında Pera Palas Oteli faaliyete girmiştir. Bu dönemde İstanbul'daki otellerin sayılarında artış görülmüştür (Kozak, 2012, s. 16).

Sonraki yıllarda, Osmanlı devletinin politik sorunları, Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması gibi olumsuz durumlar dünya genelinde turizm faaliyetlerini olumsuz bir biçimde etkilemiştir. Özellikle Osmanlı Devleti'ne turist gönderen ülkelerin savaşa girmesi, seyahat sırasında can ve mal güvenliğinin sağlanamaması, yabancılara karşı tutumlar ve dönemin getirdiği maddi olumsuzluklar turizmi duraklatan başlıca sebepler olmuştur.

- **1923-1960 yılları arasındaki Turizm Dönemi**

Yataklı ve yemekli vagonları bulunan Fransız Wagon Lifts şirketiyle yapılan sözleşmeyle beraber, Türkiye'de ilk yataklı tren seferi 23 Temmuz 1924 yılında

başlamış, ilk yemekli tren seferi ise 7 Aralık 1925 yılında Haydarpaşa-Sincanköy arasında gerçekleşmiştir. Yine tren seferlerindeki büyük gelişimlerden biri Haydarpaşa-Ankara hattında faaliyete giren Lüks Anadolu Ekspres olmuştur. Takip eden süreçte, yukarıda ki seferlere ek olarak 1927 yılında Haydarpaşa-Trabluşşam, 1930'da Haydarpaşa-Sivas ve 1935'te Haydarpaşa-Elazığ hatlarında yataklı vagonlar hizmete girmiştir (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 146). 1933 yılında yaşanan Wagon Lift olayı sonrasında Türkiye'de faaliyetlerine son verilmiştir.

1923 yılında cumhuriyetin kurulmasıyla beraber, yine aynı yılda, Raşit Saffet Atabinen ve dönemin bir grup aydını tarafından kurulan Türkiye Seyyahin Cemiyeti, turizm ile ilgili bilinen ilk örgüt olmaktadır. İsmi önce Türkiye Turing Kulübü ve sonrasında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak değişecek olan kulüp öncelikle kurvaziyer ile gelenlerin girişlerini kolaylaştırmak amacıyla faaliyetine başlamıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 147-148).

Turizm konusunda neredeyse bir devlet organı gibi çalışan cemiyet bazı konularda Türkiye'de ilk olmuş ve çok büyük katkılarda bulunmuştur. İlk turizm afişleri, ilk karayolu haritaları basılmış, ilk rehberlik sınavları yapılmış ve turizmle ilgili ilk faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bu ilklerin yanında gümrük ve trafik mevzuatı ile ilgili görevler de yapmıştır (Gürsoy, 2006, s. 5).

Türkiye'de turizm konusundaki ilk kamu örgütlenmesinin 1930 yılında Dâhiliye Vekâleti Emniyeti Umumiye Müdüriyeti bünyesinde turizmle ilgili işler sorumlusu olarak kurulan şube olduğu söylenebilir. Sonrasında 1934 yılında turizm ile ilgilenen ayrı bir yapının olması gerektiğine karar verilerek, İktisat Bakanlığı'nın Dış Ticaret Dairesi'ne bağlı Türk Ofisi isminde bir turizm bürosu kurulmuştur. Takip eden süreçte, 1937 yılında, yine İktisat Bakanlığı'nın içinde Turizm Müdürlüğü kurulmuştur. İlgili müdürlük 1939'da Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak Turizm Dairesine dönüştürülmüştür. 1943 yılında Basın ve Yayın genel müdürlüğüne bağlanan Turizm Dairesi, 1949 yılında da Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü olmuştur. Basın Yayın Genel Müdürlüğü 1957 yılında bakanlığa dönüştürülünce, ülke genelinde turizm artık bakanlık düzeyinde kontrol edilip, yürütülmeye başlanmıştır (TÜRSAB).

Milli turizm politikalarının ilk adımı olarak 1949 yılında yapılan I. Turizm Danışma Toplantısı kabul edilebilir. Bir tür danışma niteliğinde olan bu toplantı sonucunda "Turizm Ana Programı" adı altında, Türkiye'de turizm faaliyetlerinin

gelişmesi için yapılacak çalışmaları içeren bir program hazırlanmıştır. Ancak söz konusu program 2. Dünya Savaşı'na fiili olarak girmeyen, fakat maddi ve manevi olarak yorgun çıkan bir ülke olan Türkiye'de olması gerektiği gibi uygulanamamıştır. Takip eden süreçte çıkarılan, 5647 sayılı Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu Türkiye'de turizmin geliştirilmesi amacıyla çıkarılan ilk yasal düzenlemedir. Dönemde yaşanan başka bir düzenleme ise turizmle ilgili yapılacak yatırımlara kredi verilmesi amacıyla 1955 yılında kurulan Türkiye Turizm Bankası A.Ş' dir (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 150-151).

Yaşanan tüm bu gelişmelere rağmen, 1960 öncesi dönemde gerek Türkiye'de gerekse Dünyada turizmin verimsiz geçmesi, kısa süreçler içerisinde çok büyük acılara sahne olan iki dünya savaşı yaşanması, imparatorlukların dağılması ve yeni kurulan ülkelerin gerek ekonomik gerek siyasal birçok probleminin olması, turizm gelişimini önemli ölçüde yavaşlatmıştır (Roney, 2011, s. 137).

- **1960-1980 arasındaki Turizm Dönemi**

Bu dönem,1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra başlamaktadır. Birçok iktisadi planlamaların yapıldığı bu dönem turizmdeki gelişmeler açısından önemli bir yere sahiptir. Bu dönemin yöneticileri 1962 yılından başlayan bir "Planlı Kalkınma" sürecine girilmesini kararlaştırmışlardır. Ülkede sadece turizmle ilgilenmesi amacıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuştur. Bu bakanlığın görevleri arasında (Barutçugil, 1986, s. 70);

- İç ve Dış turizmi geliştirmek,
- Turizmi verimli hale getirerek milli ekonominin önemli bir parçası yapmak,
- Ülkenin turizm potansiyelini değerlendirmek,
- Turizmle ilgili çalışmalar yapmak, düzenlemek ve özendirme yer almaktadır.

Bu dönemde 3 adet kalkınma planı hazırlanmıştır.

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967): Bu dönemde Türkiye'nin ödemeler dengesi açığının kapatılmasında turizmden daha çok yararlanmak maksadıyla sektöre yatırım yapılması amaçlanmıştır. Devletin turizm endüstrisiyle alakalı girişimleri, ülkenin doğal ve tarihi yapısının yurtdışına tanıtılması üzerinde yoğun çalışmalar yapılmıştır (Erdoldaş, 1996, s. 327).

II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972): Turizm yatırımlarının yasal ve finansal kolaylıklar sağlanarak kitle turizmine yönelik olarak desteklenmesi ve fiyat

politikalarının uluslararası rekabet koşullarına göre dizayn edilmesi kararlaştırılmıştır. İlke olarak altyapı tesislerinin kamusal olarak inşa edilmesi, geriye kalan turistik tesislerinin özel teşebbüse bırakılması benimsenmiştir. 1971 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla, turizm bölgesi olarak belirlenmiş olan kıyı bandında ki turizm planlama faaliyetlerinin yapılması görevi, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan alınarak Turizm Bakanlığına devredilmiştir (Ertaç ve Ergin,1996, s. 72).

III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977): Bu planda bölgesel kalkınma ve planlama yaklaşımı ilk iki kalkınma planına göre daha yüzeyseldir. Önceki iki kalkınma planı dönemindeki turizm verileri analiz edilmiş, yapılan iki planda da hedeflenen turizm geliri ve turist sayısına ulaşamadığına fakat sonuçların yine de tatmin edici olduğuna değinilmiştir. Bahsedilen iki plandaki eksikliklere değinilmiş ve özellikle kredi eksikliği üzerinde durulmuştur. Turizm gün geçtikçe popülerleşen bir aktivite olduğu ve bu aktivitede alınan konumun daha da önemli hale gelmesi gerektiği vurgulanmıştır (Coşkun, 2010, s. 4).

- **1980 sonrasındaki Turizm Dönemi**

Yapılan tüm çalışmalar, teşvikler ve planlara rağmen 1980'li yıllara kadar turizmden beklenen fayda görülmemiş, gelişmesi durağan seyretmiştir. Turizmin, Türkiye'de bugün ulaştığı noktanın başlangıcı, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) döneminin 2. yılında, 24 Ocak 1980' de uygulamaya konulan Ekonomik İstikrar Paketi Tedbiridir. Bu paket ile 1982'de yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ile o zamana kadar uygulanmayan birçok teşvikler uygulanmaya başlanmıştır. Bu teşviklerden bazıları şunlardır (Roney, 2011, s. 138):

- Düşük faizli kredi,
- Teşvik primi,
- Vergi, resim, harç istisnası,
- Katma değer vergisi erteleme,
- Yabancı personel çalıştırma,
- Haberleşme kolaylıkları,
- Döviz tahsisi,
- Elektrik ve su ücretlerinde indirim.

1980 sonrasında, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı'nın birleştirilmesine karar verilerek, 1981 yılında yeniden yapılanmayla Kültür ve Turizm Bakanlığı'na dönüşmüştür. 1989 yılında birbirlerinden ayrılan iki bakanlık, 2003 yılında tekrar birleştirilmiştir.

V. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985-1989) ilk kez doğal ve kültürel mirasların turizm odaklı kullanılmasında korumacılıktan söz edilerek, bu korumanın turizmi geliştirme stratejileri ile bütünleştirilmesi önerilmiş, fakat uygulanamamıştır. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994) ilk kez festival, kongre, sağlık, termal ve kış turizmi gibi alternatif turizm çeşitlerinin uygulanabilmesi için önerilerde bulunulmuştur. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1996-2000) da öncelik alternatif turizm çeşitlerini uygulamak ve pazarlamasıdır. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) aşırı derecede büyüyen yabancı tur operatörlerinin fiyat ve koşullarının tek taraflı olarak belirlenmesinin yarattığı olumsuzluklar ve çözüm önerileri hakkında projeler geliştirilmiştir. IX. beş yıllık kalkınma Planı (2007-2013) önceki planlardan süre açısından farklı olup 7 yıllık süreyi içermektedir (Roney, 2011, s. 139). Bu plan, Türkiye'nin Turizm Eylem Planı'nı oluşturmaktadır. Dokuzuncu kalkınma planı, uluslararası rekabetin ve değişimin yoğunlaştığı bir döneme rastlamaktadır (DPT, 2006, s. 74). X. Beş Yıllık Kalkınma Planında (2014-2018) dünyadaki trendlerin, bireylerin eğitim ve yaşam kalitesindeki artışın devam edeceğini ve turizmde gezgin grubun büyüyeceğini göstermektedir. Turistlerin tercihleri kutuplaşarak, çeşitlilik talepleri artmaya devam edecektir. Turizmin çeşitlendirilmesi önceki planlarda olduğu gibi, günümüzü de kapsayan bu planda da önem arz etmektedir (Büyükşalvarcı, Şapçılar ve Bayrakçı, 2016, s. 198).

1.4. Turist Kavramı

Turizm, öneminin zamanla artması, bazı ülkelerin ekonomilerinde önemli bir aktör olması ve turizm pazarlama ve planlamalarının gerçekçi bir biçimde yapılabilmesi için turist kavramının tanımının yapılması önem arz etmektedir. Tarihsel açıdan bakıldığında çok farklı ve bağımsız turist tanımlamaları yapıldığı görülmektedir. Turist kelimesi köken olarak 12. Yüzyıla kadar gitmektedir. Ogilyv turisti, "kalıcı olarak oturduğu yerden en fazla 1 yıl süre ile ayrılan ve geçici olarak gittiği yerlerde para harcayan kimse" olarak tanımlanmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken iki nokta süre

ve ekonomik belirleyicilerdir. Turizmle ilgili yapılan tanımlamaların anlamları ve dayandıkları iki nokta açısından özdeştirler.

Kişinin turist sayılmasını sağlayan kriterler aşağıda yer almaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 7):

- Zevk, tıbbi sebeplerle seyahat edenler,
- Bilimsel, dini, sportif veya buna benzer faaliyetlere katılmak amacı ile seyahat edenler,
- Ticari kaygılarla seyahat edenler,
- Deniz gezileri sebebiyle o bölgede bulunanlar (gezi süresi 24 saatten az dahi olsa turist sayılırlar).

Turist olmayı sağlamayan kriterler ise şunlardır;

- Başka bir ülkeye iş sözleşmesi olmadan gelip çalışmak isteyenler,
- Başka bir ülkede kamu görevi ile bulunanlar (örnek olarak diplomatlar),
- Ülkeye yerleşme amacıyla gelen kişiler,
- Eğitim amacıyla gelen üniversite öğrencileri,
- Bir bölge veya ülkeden transit geçiş yapanlar (o bölgeden veya ülkeden geçişleri 24 saati geçse de turist olarak sayılmazlar) (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 6-7).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), “her zamanki ortamı dışında yerlerde kalmak şartıyla, en az 24 saat süreyle, iş amaçlı olmayacak şekilde, eğlence, gezi amaçlı yapılan seyahatlerdir” şeklinde tanımlamaktadır (UNWTO, 2017).

22747 sayılı Seyahat Acentaları yönetmeliğinde ise turist; “Maddi kazanç güdülmeden, eğlenmek ve dinlenmek amacıyla ya da bilimsel, idari, sportif, dinsel, diplomatik, tıbbi, kültürel ve benzeri sebeplerle, ikamet ettiği yer dışına geçici süreli olarak çıkan ve tüketici sıfatıyla belli bir süre seyahat edip konaklayan ve sonrasında ikametgâhına dönen kişi” olarak tanımlanmaktadır.

1.5. Konaklama İşletmelerinin Gelişimleri ve Sınıflandırılmaları

Konaklama işletmeleri, “turistlerin konaklama, eğlence, yeme-içme vb. ihtiyaçlarını karşılayan işletmeler” olarak tanımlanmaktadır (Batman, 2008, s. 20).

Diğer bir tanıma göre konaklama işletmeleri, turizm endüstrisinin temel yapıtaşı olup, tüketicilerine turistik hizmet ve ürün sunan işletmelerdir. Konaklama İşletmeleri, ülkeden ülkeye değişen bir görünüm sergilemekle beraber, odak noktası insanlara hizmettir. Konaklama işletmelerinde müşterilere sunulan hizmetin ölçüsü, tesislerin fiziksel yapısı ve tesislerin personelin donanımıyla doğru orantılıdır (Gökdeniz, Erdem, 2002, s. 131).

Turizm endüstrisinden yararlanan turistlerin seyahat sebepleri, seyahat şekilleri, konaklamadan beklentiler, gelir düzeyleri ve zevkleri birbirlerinden farklı olduğu gibi, turizm şekilleri ve işletmelerin kurulacakları bölgenin de birbirlerinden farklı olması, konaklama işletmelerinin de kendi aralarında birbirlerinden farklı özellikler göstermesini zorunlu kılmaktadır (Pizam ve Mansfeld, 1999, s. 86). Birinci derecedeki turizm işletmeleri arasında ilk sırada olan, turistik ürün ve hizmetler sunan, varlıkları turizm faaliyetlerine bağlı olarak kuruluşu gerçekleşen işletmelere konaklama işletmeleri denmektedir (Usta, 2001, s. 182).

Turistlerin, konaklama fonksiyonu başta olmak üzere, çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan konaklama işletmelerinin sınıflandırılmasında kesin olarak belirlenen bir görüş yoktur. Yine de bu sınıflandırma yapılırken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliği'nden faydalanarak bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre konaklama işletmeleri “Temel Konaklama İşletmeleri” ve “Yardımcı Konaklama İşletmeleri” olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır.

1.5. Temel Konaklama İşletmeleri

Temel konaklama işletmeleri başta oteller olmak üzere moteller, tatil köyleri ve pansiyonlar olarak 4 alt başlıkta incelenmektedir.

1.5.1.1 Otel

Asıl fonksiyonu müşterilere konaklama hizmeti sunmak olan oteller, bunun yanında yeme-içme, spor ve eğlence ihtiyaçları gibi hizmetleri de sağlayarak yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde barındıran tesislerdir. Burada dikkat edilmesi

gereken nokta, otel işletmelerinin konaklama hizmetidir. Bilinmelidir ki yardımcı ve tamamlayıcı faaliyetleri bulunmayan oteller bulunsa da konaklama hizmeti sunmayan bir otel işletmesi düşünülemez (Kozak, 2008, s. 2).

13.8.1983 tarih ve 1960-20005 sayılı yazı üzerine 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 37 maddesinin (a) bendi uyarınca çıkarılan Turizm Yatırımları ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği'nin 05.03.2011 tarihinde değiştirilen 19. maddesinde otel işletmeleri, “asıl fonksiyonları müşterilerin geceleme gereksinimlerini karşılamak olan, bu hizmetin yanında, yeme-içme, eğlence gereksinimleri için yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen tesislerdir” olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005).

Otel işletmeleri sundukları hizmetleri, belirli bir ticari anlayış, etik ve uygulamalar çerçevesinde yerine getiren işletmelerdir. Buradan yola çıkarak, otel işletmelerini turistlerin, başta seyahat olmak üzere, yeme-içme, eğlence ve spor gibi ihtiyaçlarını yerine getirmek amacıyla dizayn edilmiş, personeli, mimarisi, uygulamaları ve müşterileriyle olan bütün ilişkileri belirli normlara bağlanmış olan işletmeler olarak tanımlamak mümkündür (Kozak vd., 2012, s. 2).

Otel işletmeleri geleneksel konaklama işletmelerinin başında gelmektedir. Pansiyon, motel gibi tesislerde bu gruba dahil edilebilse de bunlar daha çok yardımcı konaklama işletmeleri arasında yer alır. Çünkü konaklama işletmelerinin, tarihsel gelişimlerine bakıldığında, M.Ö. 500 ile M.S. 500 yıllar arasında seyahat eden ve insanların konaklama ihtiyaçlarını karşılayan hanlar (ortaçağ döneminde ücretli konaklama mantığıyla gelişen İngiliz Hanları) Avrupa'da otelciliğin ilk öncülü olarak kabul edilip, 1760 yılında otel terimi ile anılmaya başlamıştır. Tamamlayıcı konaklama işletmeleri grubuna sokulan pansiyon, motel ve diğer işletmeler ise demiryolu taşımacılığının ve buhar gücü ile çalışan gemilerin kullanılmaya başlanması ve nihayet otomobil çağının başlaması ile gelişen turizm faaliyetleri ve bu faaliyetlerin getirdiği ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla ortaya çıkan işletmeler olmuştur (McIntosh ve Goldner, 1990, s. 37).

Temel konaklama işletmeleri arasında en önemli konumda bulunan otelin tanımında da olduğu gibi sınıflandırılmasında da tam bir fikir birliği yoktur. Otel işletmeleri çeşitli yazarlar tarafından, farklı kriterlere göre sınıflandırılmıştır. Bunlara göre otel işletmeleri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir (Akıncı, 2016, s. 86):

Hukuki Bakımdan Otellerin Sınıflandırılması

- Turistik İşletme Belgeli Oteller
- Turistik İşletme Belgesiz Oteller

Mülkiyet Bakımından Otellerin Sınıflandırılması

- Özel Otel İşletmeleri
- Kamu Otel İşletmeleri
- Karma Otel İşletmeleri

Büyüklik Bakımından Otellerin Sınıflandırılması

- Büyük Otel İşletmeleri
- Orta ve Küçük Otel İşletmeleri

Faaliyet Süreleri Bakımından Otel İşletmeleri

- Devamlı Oteller
- Mevsimlik Oteller

Konaklama İhtiyacı Türü Bakımından Oteller

- Şehir Otelleri
- Kıyı Otelleri
- Dağ Otelleri
- Kaplıca Otelleri
- Havaalanı Otelleri
- Karayolları Kavşak Otelleri

Fiyat Düzeyi Bakımından Otel İşletmeleri

- Ekonomik Oteller
- Orta Düzey Oteller
- Lüks Oteller

1.5.1.2 Motel

Moteller, karayolları üzerinde ve yakın çevrelerinde bulunan, motorlu araçlarıyla seyahat edenlerin konaklama, yeme-içme ve gerektiğinde araçların bakım ve küçük tamirlerinin yapıldığı, en az on odalı konaklama işletmeleridir (Sezgin, 2001, s. 90).

Motellerde bazı asgari niteliklerin bulunması gerekmektedir, bunları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Akıncı, 2016, s. 57):

- a) Tesisin rahatlıkla bulunabilmesi ve görülmesini sağlayacak yol işaret ve levhaları, yeterli aydınlatma ve iyi bir çevre düzen sistemine sahip olması,
- b) Trafik gürültüsüne karşı alınacak gerekli önlemler,
- c) Sadece yaz mevsiminde hizmet veren işletmeler hariç olmak üzere girişte rüzgarlık, hava perdesi, döner kapı gibi düzenlemelerin yapılması,
- d) Resepsiyon ve bekleme yeri,
- e) Yönetim Odası,
- f) Telefon, internet ve faks hizmetleri,
- g) Oda sayısının asgari 4'te birine hizmet verebilecek sayıda kıymetli eşya kasası,
- h) Kahvaltı hizmeti de verebilecek şekilde düzenlenmiş oturma salonu,
- i) Gün boyunca büfe hizmeti,
- j) Araçlar için yeterli sayıda otopark hizmeti ve küçük bakım-onarımlar için gerekli yerler.

1.5.1.3. Tatil Köyü

Tatil köyleri doğal güzellikler içerisinde, rahat bir konaklama yanında çeşitli spor, eğlence ve satış hizmetlerinin de sağlandığı yaygın yerleşim düzenindeki en fazla iki katlı yapılardan oluşan, en az 60 odalı konaklama tesisleridir. Tatil köylerinde, doğal varlıklar ile yöresel değerlerin korunmasına özen gösterilerek çevre düzenlemesi yapılır (2000/760 Turizm Tesisleri Yönetmeliği Karar Sayısı: 2000/760). Tatil köylerinin genel yapısı şu şekildedir (2000/760 Turizm Tesisleri Yönetmeliği Karar Sayısı: 2000/760):

- a) Yönetim tesisleri.
- b) Geceleme birimleri.
- c) Spor, eğlence, yeme içme, dinlenme tesisleri ve çevre düzenlemesi.
- d) Servis ve bakım tesisleri: tesis kapasitesi ile uyumlu bakım ve onarım atölyeleri, çamaşırhane hizmetlerinin dışarıdan sağlanamaması halinde çamaşırhane ile çamaşırhaneye bağlı kurutma, ütüleme, dikiş ve temiz çamaşır depolama tesisleri bulunur.

Sınıflandırma: yukarıda belirtilen nitelikleri taşıyan tesisler dört yıldızlı tatil köyü, yerleşme özellikleri, yapı, tesisat, donatım, dekorasyon ve servis yönünden üstün özellikler gösteren ve ilave olarak aşağıda belirtilen nitelikleri taşıyan tesisler beş yıldızlı tatil köyü, olarak sınıflandırılır.

- a) Yatak odalarında uydu veya video yayınları imkânı olan TV, minibar, kıymetli eşya kasası ve iklim koşullarına göre klima, banyolarda küvet ve saç kurutma makinesi,
- b) Lokantanın birinci sınıf olarak düzenlenmesi (Tesis bünyesinde ayrıca kafeterya veya ikinci sınıf lokanta bulunması halinde birinci sınıf lokantanın kapasitesi en az 100 kişilik olacak şekilde ve özel yemek salonu olmaksızın düzenlenebilir. Toplam kapasitenin en fazla %70'i açık alanlarda olabilir),
- c) Diskotek veya gece kulübü, veya benzeri eğlence imkânı veren ayrı bir salon,
- d) Kreş,
- e) Türk hamamı veya sauna,
- f) Bay ve bayan kuaför,,
- g) Kuru temizleme hizmeti

1.5.1.3 Pansiyon

Pansiyonlar, yönetsel olarak basit, yemek ihtiyacının idarece veya müşterilerinin kendilerince bizzat sağlanabildiği, en az 5 odalı tesisler olup, aşağıdaki nitelikleri taşırlar (Akıncı, 2016, s. 60).

- a) Giriş holü, emanet hizmeti,
- b) Oturma ve yemek ihtiyaçlarını karşılayabilen yeterli kapasitede bir salon,
- c) Yemek ihtiyacının idarece karşılanmadığı işletmelerde, müşterilerin yemekleri bizzat hazırlayabilmesi için gerekli ekipmanların sağlanması,
- d) İlk yardım malzemeleri dolabı.

1.5.2Yardımcı Konaklama İşletmeleri

1.5.2.1Kamping

Karayolları güzergahları ve yakın çevrelerinde, kent girişlerinde, doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkanlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az 30 üniteden oluşan tesislerdir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm>).

- a) Çevre Düzenlemesi: Kamping alanı, kamping iç ve dış güvenliklerinin sağlanabileceği biçimde çevre güzelliklerine göre çit, duvar, yeşillik gibi düzenlemeleri ile çevreden ayrılışı sağlanır. Kamping alanı ağaçlandırılır. Boş alanlar çimlendirilir. Geceleme birimlerinin uzağında gerekli spor ve eğlence alanı ve tesisler düzenlenir. Araç yolları, arazi ve iklim şartlarına uygun olarak toz kaldırmayacak şekilde düzenlenir.
- b) Kapasite ve kampçı birimleri: Kampinglerde, kampçı ve bungalov üniteleri başına hesaplanacak alan 100 metrekaredir. Kampçı ünitesi; çadır, çadır-araba veya oto karavandan oluşur, her ünite ortalama üçer kişiliktir. Yerli ve yabancılara ait karavan veya oto karavanların bakım, onarım ve kışlaması için gerekli düzenlemeler yapılabilir.
- c) Giriş tesisleri: Girişte otopark, resepsiyon, danışma, emanet, ünite sayısının %25'ine hizmet verebilecek sayıda, şifreli veya çift anahtarlı kasa gibi müşteriye emanet hizmeti verilen düzenleme, posta hizmetlerinin yapıldığı tesisler ile bekçi yatak odaları ve personel tesisleri bulunur.
- d) Araba yıkama yerleri: Kampinglerde, beton zeminli ve akan suları drene edilmiş araba yıkama yerleri düzenlenir.
- e) Müşterek kullanım tesisleri.

1.5.1.1. Apart Otel

Apart oteller, belgeli bir otel veya tatil köyü işletmesi bütünü içinde yer alan, müşterisinin kendi yemeğini hazırlaması için gerekli asgari teçhizatın sağlandığı, bağımsız apartman veya villa tipinde konut olarak inşa edilmiş otel gibi işletilen konaklama tesisleridir. Apart otellerin toplam yatak kapasitesi, içinde yer aldıkları ve beraber işletildikleri konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesinin 1, 2 ve 3 yıldızlı otellerde %25'ini, 4 ve 5 yıldızlı otellerde %40'ını aşamaz (Sezgin, 2001, s. 94). Aşağıda Apart otellerin sahip olması gereken asgari nitelikler belirtilmiştir (Akıncı, 2016, s. 62).

1. Resepsiyon ve bekleme üniteleri,

2. Apart ünitelerde;
 - a) Ana üniteyle uyum gösteren dekorasyon
 - b) Yatak odalarında; yatak, komodin, gece lambası, elbise dolabı ile yataklarda; çarşaf ve kılıflı yastıklar, iklim şartlarına göre pike ve battaniye
 - c) Oturma-yemek odasında; yeterli sayıda koltuk, yemek masası, sandalyeler ve sehpa
 - d) Banyo ve çamaşır yıkama hizmeti verilmemesi halinde otomatik çamaşır makinesi
3. Yerleşim merkezleri dışında kurulan apart otellerde, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayan satış alanı.

1.5.1.2. Hostel

Hostel, kültür ve spor amacıyla seyahat eden dar gelirli genç gezginlerin, öğretmen veya öğrencilerin, seyahatleri boyunca ucuz, temiz ve güvenilir hizmet alabildikleri, yeme içme hizmeti sağlayan veya bunun için gerekli altyapıyı hazırlayan en az 10 odalı işletmelerdir (Gökdeniz, 2014, s. 13).

Hosteller aşağıda belirtilen asgari nitelikleri taşırlar (Akıncı, 2016, s. 63).

- a) Resepsiyon, vestiyer, emanet kasa, telefon kabini, idari ,niteler, bagaj yeri ve bekleme yerinden oluşan bir giriş holü,
- b) Kapasiteye uygun oturma salonu,
- c) Yatak odaları ile bağlantılı sorumlu kişi odası,
- d) Yönetici odası,
- e) En az üçüncü sınıf lokanta veya müşterilerin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme imkânı olan yeterli teçhizatlı mutfak, yemek salonu,
- f) Müşterilerin kendi imkanlarıyla eğlenmelerini sağlayabilecek düzenleme,
- g) Kız ve erkekler için ayrı bölümler halinde kişi başına en az 4 metrekare alan sağlanmış en fazla 8 kişilik odalar ve en fazla 8 yatağa bir banyo,
- h) İlk yardım, emanet ve telefon hizmetler,
- i) Çamaşır yıkama, ütüleme ve kurutma imkânı sağlayan mahaller,
- j) Genel depo ve spor malzemeleri odası,

- k) İşletme aşamasında ulusal federasyonun tüzük, yönetmelik ve statüsünde belirtilen kurallara uygun olarak işletme faaliyeti göstermek ve uluslararası hostel federasyonuna üye olmak.

1.5.1.3. Oberjler

Oberjler, spor ve avcılık tesisleri; spor ve avcılık turizmine cevap verebilecek en az bir yıldızlı otel niteliklerini taşıyan konaklama tesisleridir (Gökdeniz, 2014, s. 13). Oberjler, aşağıdaki nitelikler taşırlar (Akıncı, 2016, s. 67).

- a) Girişte saçak
- b) Araçlar için park yerleri
- c) İkinci sınıf lokanta veya kafeterya
- d) Spor malzemeleri alanı
- e) Spor dalları için öğretmenler ve bunlar için gerekli odalar
- f) En az 3. Sınıf lokanta
- g) En fazla 6 kişilik odalar.
- h) Yeterli çevre aydınlatması
- i) Oturma salonunda şömine
- j) Jeneratör

1.5.1.4. Yüzer Tesis

Türk karasularında veya limanlarında turizm amaçlı olarak konaklama ve/veya yeme-içme hizmeti verebilecek nitelikteki kendiliğinden hareket etme kabiliyetine sahip, geçerli denize elverişlilik belgesi olan veya bir römorkör vasıtasıyla çekilen deniz araçlarıdır (Oluç, 1999, s. 34). Yüzer tesisler, kendiliğinden yüzer tesisler ve bir vasıta ile çekilen yüzer tesisler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunların gerektirdiği asgari şartlar aşağıdadır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm>).

- a) Yüzer otel olarak işletilmeleri halinde en az 200 yatak; yüzer lokanta olarak işletilmeleri halinde ise 100 kişilik kapasiteden az olmamaları.

- b) Seyir güvenliğini, can ve mal emniyetini sağlayacak, kıyının toplum yararına kullanılmasını engellemeyecek ve kara yönündeki arazi kullanım kararlarını aksatmayacak şekilde faaliyette bulunmaları.
- c) Buldukları yerde hiçbir şekilde deniz ve kara kirliliğine sebebiyet vermemeleri.
- d) Yüzer olarak işletilmeleri halinde dolaşacağı ve duraklayacağı güzergâhı belirtilen onaylanmış haritaya sahip olmaları.
- e) Deniz aracında içme ve kullanma suyu ile enerji kullanımına, atık suların sağlıklı tahliyesine ve kullanılan teçhizata ait bilgiler.

1.6. Turizm İşletmelerinde Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye’de faaliyet gösteren turizm işletmelerinin büyük çoğunluğu KOBİ niteliğindeki işletmelerdir. Turizm işletmelerinde yaşanan sorunların büyük bir kısmı diğer sektörlerdeki sorunlarla benzerlikler göstermektedir. Turizm İşletmelerinde karşılaşılan sorunları genel olarak 4 başlık altında inceleyebilir. Bunlar; pazarlama sorunları, yönetim sorunları, bürokratik ve siyasal sorunlar ve finansal sorunlardır.

1.6.1. Pazarlama Sorunları

Günümüzde, üreticiler ile tüketiciler arasındaki uzaklık gittikçe büyümekte ve iş hayatında tüketicilerin önemi artmaktadır. Bu yeni duruma uyabilmek için tüketicilerin yakından takip edilmesi, tüketicilerin isteklerine ve ihtiyaçlarına uygun malların üretilmesi ve üretilen malların tüketicilere ulaştırılması gerekir (Uçkun, 2004, s. 15). Buna göre pazarlama tüketicilerin giderilecek istek ve ihtiyaçlarının belirlenerek, bu istek ve ihtiyaçları giderecek mal ve hizmetlerin üreticilerden tüketicilere ulaşımını sağlayan ve sonrasında tüketicilerde yeni istek ve ihtiyaçları satın alma hareketlerini ortaya çıkaran hizmet ve tekniklerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Hacıoğlu, 2000, s. 3). Bu yaklaşıma göre turizm işletmeleri için pazarlama; müşterilerin istek ve ihtiyaçlarını analiz etme, bu istek ve ihtiyaçları tatmin etmek için ürün karmasını

oluşturma, örgütün hissedarları ve yönetimi tatmin edebilecek şekilde ürün karmasını tutundurmak ve satmak olarak ifade edilebilir (Maviş, 1994, s. 272).

Konaklama işletmelerinde pazarlama faaliyetleri önem taşımakla birlikte, yöneticilerin, pazarlama ile ilgili temel olarak iki amacı bulunmaktadır. Bunlar (Çakıcı ve Gök, 2004, s. 73-85);

- a) Otellerin doluluk oranını arttırmak,
- b) İlişkili işletmelerin ve turistlerin konaklama işletmesine bağlılıklarını arttırmaktır.

Turizm işletmelerinin pazarlama sorunlarının sebepleri içinde en büyük payın bilgi eksikliği olduğu belirtilmektedir (Müftüoğlu, 1998). Bu bilgi eksikliğinin aşılabilmesi profesyonel bir ekip çalışması ile çözülebilir. Fakat işletmelerde pazarlama konusunda deneyimli bir ekibin olmaması başarısızlığın sebebi olarak görülmektedir (Tekin, 2004, s. 214-219). Turizm işletmelerinin belirli politikalarının olmayışı, kaynak yetersizliği ve ayrı bir pazarlama departmanının bulunmayışı da pazarlama konusunda sorunları doğurmaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 183). Middleton (1994) ise, planlamanın önemine değinerek turizm talebinin zaman içinde değişkenlik gösterdiğini, yiyecek ve içeceklerin kısa süreli kullanıma sahip olduğunu ve buna bağlı olarak sabit yatırımların büyüklüğünün dikkate alınarak hareket edilmesi gerektiğini söylemektedir. Tunçsiper ve İlban (2006) yaptıkları araştırmada belli başlı pazarlama sorunlarını; “teknolojik gelişmelere uzak kalma, yetersiz talep, müşterilerin istek ve ihtiyaçlarını karşılama zorluğu, aldatıcı ve yanıltıcı reklamlar, deneyimli satış elemanlarının sayısının yetersiz olması” olarak tespit etmişlerdir.

1.6.2. Yönetim ve Organizasyon Sorunları

Yönetim; belirli amaçlara ulaşmak amacıyla, insan kaynakları başta olmak üzere, maddi olanakları, demirbaşı, hammaddeleri, yardımcı malzemeleri ve zamanı birbirleriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanabilecek karar alma ve uygulama süreçlerinin toplamıdır (Eren, 2001, s. 3).

Kobilerde yaşanan yönetim sorunlarını, turizm işletmeleri de yaşamaktadır. Yönetim sorunlarını genel olarak, yönetim yönetici sorunları, nitelikli personel yetersizliği, işletme sahiplerinin daha çok teknik konularda deneyimli olması, yönetici

ve personelin eğitim sorunları, uzmanlaşma, örgüt ve örgütlenme sorunları şeklinde belirtilebilir (Kahraman ve Özen, 1997, s. 87). İşletme sahiplerinin yönetimi profesyonellere bırakmak istememesi, büyümenin beraberinde getireceği riskleri almama gibi sebepler işletmelerin büyümesinde yönetsel bir engel olarak görülmektedir. Ayrıca, belirli bir büyümeden sonra kurumsallaşmaya gerekli önemin verilmemesi de yönetsel bir sorun olarak görülmektedir (Müftüoğlu, 1993, s. 221-223). İşletmeler, zamanla büyüme ve kompleks bir yapı göstermeye başladığı halde, idareci kadrosunda sayı olarak bir artış yaşanmamakta, idareci ihtiyacı mevcut personelden karşılanmaktadır. Bu durumda çeşitli aksaklıklara yol açmaktadır (Koçel, 1993, s. 51). Thompson (2003) yaptığı araştırmalarda yöneticilerin kendilerine verilen yetkileri verimli kullanamamaları sonucu personeli motive edememeleri, birimler arasındaki iletişimsizlikler ve etkin ödül ve ceza sisteminin olmayışı gibi problemleri tespit etmiştir. Koçel (2005) ise işletmelerde hiyerarşik düzen sisteminin sistem olarak yerleşmediğini, iş bölümü, uzmanlık alanları ve yetki-sorumluluklarında belirli bir düzenin olmamasını yönetsel sorunlar olarak görmektedir.

1.6.3. Bürokratik ve Siyasal Sorunlar

Turizm faaliyetine değişik ülkelerden milyonlarca insan katılmaktadır. Kısa sürelide olsa bu ülkelerde yaşanması, uluslararası siyasal ilişkileri çeşitli yönlerden etkilemektedir. Turizm; toplumların birbirini tanımasını, karşılıklı güven ve anlayış çerçevesinde işbirliği ortamının doğmasını ve çeşitli alanlarda yaklaşmanın artmasını sağlamaktadır. Turizmin gelişimi ve ülkelerin siyasi istikrarı arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bir ülkede siyasi istikrarın varlığı, turizmi olumlu yönde etkilemektedir (Akat, 1997, s. 17-20).

Turizm işletmelerinin, kuruluş veya faaliyetleri esnasında, ilgili kamu kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanamaması, çeşitli işlemlerin uzamasına, dolayısıyla para ve zaman kaybına sebep olmaktadır. İşletmelerin karşılaştığı mevzuat gerekliliklerinin bazılarının yanlış veya gereksiz, bazılarının ise doğru olmasına rağmen zaman içinde yeni döneme uyum sağlayamadığından doğruluklarını kaybetmişlerdir (Varcan, 1988, s. 191-192). Turizm, birçok disiplinle ilişkili bir kavram olması sebebiyle çok sayıdaki kurum ve kuruluş ile ilgilidir. Turizmin bu çok alanlı yapısı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizmle ilgili düzenlemeleri tek başına yapmaya yetkili olamaması, birçok konunun diğer bakanlıklarla (içişleri, orman, sağlık) ilişkili olması,

karar almada uyum, hız ve düzen konusunda sorunlar yaratmaktadır. Bu sorunun çözümü amacıyla, geçmiş yıllarda kurulan “Turizm İşleri Yüksek Koordinasyon Kurulu” da olumlu bir gelişme sağlayamamıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2015, s. 187-188).

Siyasette kriz; ülkede aniden gelişen, siyasi dengeleri sarsan ve istikrarsızlık oluşturan “her durum” olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş, terör gibi olumsuz durumlarda turizmi ciddi şekilde etkileyen başka faktörlerdendir (Sarıçay ve Ünal, 2014, s. 15-16). Örneğin Times Gazetesinde 11 Eylül 2000 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan İkiz Kulelere yönelik terör saldırısı sonucunda 2000 yılında 51 milyon olan turist sayısının 46 milyona düştüğü ve 2004 yılına kadar 27 milyon turist kaybı olan Amerika Birleşik Devletleri’nin maddi kaybının milyar dolarları bulduğu ifade edilmiştir (<https://ekonomist.co/ekonomist/ekonomi/11-eylul-abd-ekonomisine-maliyeti-6354/>).

1.6.4. Finansal Sorunlar

Turizm işletmeleri, kuruluşlarından itibaren varlıklarını başarılı bir biçimde sürdürmeyi amaç edinmişlerdir. Fakat yoğun rekabet ortamında amaçlarını sürdürebilmek için uygun fon kaynaklarını temin etmeli ve fonları en iyi biçimde kullanabilmelidirler. İşletmeler turizm sektöründe yoğun olarak var olan rekabet ortamında faaliyetlerine devam edebilmek için yeni kaynaklara ve yatırımlara ihtiyaç duymaktadırlar (Akat, 2008: 119). Özellikle de mevsimsel koşulların daha çok etki ettiği turistik hareketlerin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde bu sorun daha çok göze çarpmaktadır. Turistik talebin değişken bir yol çizmesi, işletmelerin finansal plan yapmalarını zorlaştırarak finansal sorunlara neden olmaktadır (Kaşlı ve Karataban, 2008, s. 145).

Sabit sermaye yatırımlarının yüksek olması, uzun vadeli fon bulmada yaşanan problemler de devletin turizme verdiği desteğin her geçen gün azalması, otel işletmelerinin finansal anlamda dikkatli olmalarının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Turizm işletmeleri finansal piyasaları takip ederek ve iyi bir finansal yönetim stratejisi uygulayarak yaşanabilecek finansal sorunların üstesinden gelebilmelidir (Akıncı, 2016, s. 144).

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na göre, "Türk veya yabancı uyruklu, gerçek veya tüzel kişilerce birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilen ve turizm sektöründe faaliyet gösteren ticari işletmelerdir" olarak tanımlanan turizm belgeli işletmeler KOBİ kapsamına dahildir ve Türkiye turizmi ve ekonomisine faydalı olduğu düşünülmektedir (Kelçeoğlu, 2002, s. 70).

Dünya üzerinde KOBİ'lerin başarısızlık oranı, büyük ölçekli işletmelere göre daha fazla olmaktadır. Bu sebeplerden biri olarak sermaye piyasalarına yeterince entegre olamamaları gösterilmektedir. Bu engelden dolayı KOBİ'lerin nakit ihtiyaçlarını yüksek riskli kredilerden karşıladığı belirtilmektedir (Ceylan, 1998, s. 290).

Turizm işletmelerinin maliyetlerinin büyük kısmını yatırım maliyetleri oluşturmaktadır. Yatırım maliyetleri, işletmenin kurulmasından, fiziki tesislerin yapımına ve işletmenin açılmasına kadar geçen sürede katlanılan maliyetlerdir. Emek yoğun özelliği gösteren konaklama işletmelerinde, işletmenin faaliyete geçmesinden sonra iş gücü maliyetleri, yiyecek ve içecek maliyetleri ve konaklama hizmetlerine ilişkin maliyetler olarak görülmektedir (Türksoy, 2007, s. 109).

Turizm işletmeleri kuruldukları andan itibaren, varlıklarını başarılı bir şekilde sürdürmeyi hedefler. Ancak günümüzün bu yoğun ve zorlu rekabet ortamında bu hedeflerine ulaşabilmeleri için en uygun fon kaynaklarını temin edebilmeleri ve yönetebilmeleri gerekmektedir. Turizm sektörünün mevcut yoğun rekabet ortamındaki yapısında faaliyetleri devam ettirebilmek için yeni kaynak ve yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır (Poyraz, 2008, s. 143).

Türkiye'deki turizm işletmelerinin yaşadığı finansal sorunlardan bir diğeri ise, sektörün, devlet desteklerinden yeterince yararlanamamasıdır (Koniks, 2006, s. 7). TCMB otel ve lokanta sektörünün 1990-2006 yılları arasındaki konsolide bilanço ve gelir tabloları, kaynak yapısı, varlık yapısı, borçlanma vadesi ve türü incelendiğinde; dönen varlıkların bilanço içindeki ortalama ağırlığı %18,2 iken, duran varlıkların bilanço içindeki ortalama ağırlığı %81,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu, turizm sektörünün sabit varlığa dayalı bir sektör olduğunu göstermektedir (Karadeniz, 2008, s. 114).

Turizmin, bir hizmet sektörü olmasından dolayı, menkul kıymet borsalarından yararlanamama, uygun şartlarda kredi temin edememe, yeni finansman yöntemlerinin bilinme ve uygulanması konusunda yaşadığı problemler turizm alanında faaliyet

gösteren işletmeler için önemli sorunlardır. Bu sorunları aşmak için turizm sektörünün son yıllarda halka açılma yoluyla fon sağladığı görülmektedir (Sakarya, 2008, s. 2).

Yüksek faiz ve enflasyon oranları ve dalgalı döviz kurları turizmin sürekli finansman sorunları yaşamasına yol açmaktadır. Faiz oranlarının düşmesi de tek başına finansman sorunlarının çözülmesine katkı sağlayamamaktadır. Tüm bunlara ek olarak konaklama işletmelerinin en büyük finansal sorunları arasında, yetersiz nakit girişi, yüksek nakit çıkışı ve nakit açıkları yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

SAFRANBOLU İLÇESİNİN TURİZM AÇISINDAN ÖNEMİ VE GELİŞİMİ

2.1.1. Tarihsel Gelişim

Safranbolu, adını “safran” bitkisinden alan bir Karabük ilinin bir ilçesidir. Doğal ve tarihi güzelliğiyle ön plana çıkan Safranbolu, dünyanın en eski yerleşim bölgelerinden biridir. M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan Safranbolu tarihinde pek çok uygarlığın izi bulunur. Paleolitik Çağ'dan itibaren Safranbolu'nun yerleşime elverişli olmasının nedenleri; kentin coğrafi konumu, su kaynaklarının bolluğu, tarım ve hayvancılığa elverişli ortamın bulunması ve savunma açısından uygun bir yerde konumlanmasıdır (Yaşar, 2004, s. 9).

Safranbolu, antik devirde “Paplogonya” olarak bilinmektedir. Tarihi M.Ö. 3000 li yıllara kadar uzanan bölgede, Safranbolu şehir yerleşiminin kesin tarihi tam olarak bilinmemektedir. Gagaslar, Hititler, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar, Romalılar, Selçuklular, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlılar kentte egemenlik kurmuştur. Safranbolu, 1196 yılında Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan' ın Oğlu Muhittin Mesut Şah tarafından alınmış ve Türklerin egemenliği altına girmiştir (Safranbolu Belediyesi, www.safranbolu-bld.gov.tr).

Safranbolu tarihi, çok eskilere dayanmakla beraber, kültürel ve ekonomik refaha Osmanlı İmparatorluğu zamanında ulaşmıştır. Safranbolu 1392 yılında Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı İmparatorluğuna katılmıştır. Safranbolu'nun ulaşım için merkezi bir konumda bulunması ticaretini artırmış ve bölgenin zenginleşmesini sağlamıştır (Aksoy, 1997, s. 15)

Safranbolu'da özellikle 17. Yüzyılda ticari amaçlı imarların yapımı hızlanmıştır. “Cinci Hanı” ve “Cinci Hamamı” buna örnektir. Bu yapılar bölgede ticaretin fazlaşmasının kanıtı niteliğindedir. Bu yapılara ilave olarak “Köprülü Mehmet Paşa Camii” ve “Tuzcu Hanı ve Camii” bulunmaktadır (Acar, 2006, s. 3).

18. yüzyılda Safranbolu iktisadi açıdan önemli bir gelişim yakalamıştır. Yeni meslekler ortaya çıkmış, toplumda iş bölümü artmıştır. Safranbolu nüfusuna dahil olan devlet adamlarının devlette üst kademelerde yer almasıyla beraber, sadece ekonomik olarak değil, siyasi olarak da güçlü bir bölge haline gelmiştir (Acar, 2006, s. 4).

Safranbolu'nun iktisadi anlamda en iyi durumda olduğu dönem 19. yüzyıldır. Kent 6 han ve 500 dükkâna ev sahipliği yapan bir yöre haline gelmiştir. O dönemin önemli kentlerinden İstanbul ve Kastamonu ile kurulan ilişkiler, ekonomik güç, ticaret ve üretim tecrübesi, kentteki kültür seviyesini de ilerletmiştir. Bu kültürel birikimin ve zenginliğin sonucunda meslekler ve sanat dallarının sayısı artmıştır (Yaşar, 2004, s. 14).

Safranbolu, Anadolu'daki diğer kentlerle kıyaslandığında, coğrafi sebeplerinden dolayı, Batı ile iyi ilişkiler kuramamış fakat ekonomik açıdan zenginliğini korumuştur (Acar, 2006, s. 12).

1870 Yılında Osmanlı'da idari yapı yeniden düzenlenmiş, Safranbolu kaza yapılarak Kastamonu Sancağına bağlanmış ve aynı yıl ilçede belediye kurulmuştur (www.karabuk.gov.tr). İlçe olma süreci ise Cumhuriyet Döneminde tamamlanmıştır. 1927 yılında Zonguldak Vilayetine bağlanmıştır. 1953 yılına kadar Safranbolu'ya bağlı bir bucak olan, Karabük'ün simgesi olan Demir-Çelik Fabrikası'nın kurulmasıyla beraber il olma yolunda büyük adımlar atan Karabük 1995 yılında il olmuş ve Safranbolu Karabük iline bağlanmıştır (Yaşar, 2004, s. 17-18).

Demir-Çelik fabrikasının kurulmasıyla beraber, nüfus Safranbolu'dan Karabük'e doğru yönelim göstermiştir. Bu önemli gelişme, Safranbolu'nun simgelerinden biri olan ve 18. yüzyıldan beri bünyesinde barındırdığı tarihi ahşap evlerin korunmasını sağlamıştır (Şusoy, 2014, s. 16).

Geleneksel Türk toplumu yaşantısının tüm özelliklerini yansıtan ve köklü tarihiyle yarattığı kültürel mirasıyla örnek bir kent olan Safranbolu'nun kültürünü, tarihini ve hayat tarzını yansıtan değerlerin ve yapıların korunması konusunda hep sağduyulu davranılmıştır. Safranbolu, somut ve soyut olarak yaşanmışlıkları yansıtan tüm eserleriyle, her anlamda büyük bir zenginlik sunmaktadır (Koçan, 2012, s. 22).

Dünya mirası olan Safranbolu'nun maddi kültür varlıklarını korumak kadar kültür değerlerinin kayıt altına alınması, yazıyla desteklenerek geniş kitlelere

ulaştırılması, bu kültür kentinin özelliklerini ve zenginliklerini daha da arttıracaktır (Şendil, 2017, s. 57).

2.2. Coğrafya

Hititler, Frigler, Persler ve Helenistik Krallıklar (Pondlar), Romalılar, Selçuklular, Çobanoğulları ve Candaroğulları gibi birçok devlette kendinde yer bulan Safranbolu ilçesine, Ankara-İstanbul Karayolunun Gerede kavşağından Karabük'e gelen 82 km'lik asfalt yol üzerinden ulaşılmaktadır. Bartın'a 80 km ve Kastamonu'ya 105 km uzaklıktadır (Safranbolu Belediyesi, www.safranbolu.gov.tr).

Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan Safranbolu, bağlı olduğu Karabük iline 8,5 km uzaklıktadır. Çevresinde merkez ilçe, Eflani, Ovacık, Araç ve Ulus ilçeleri bulunmaktadır. İlçe, 1.013 kilometrekare yüz ölçümüne sahip olup oldukça engebeli bir yapıya sahiptir (Gönenç, 2004, s. 14).

Safranbolu, kısmen 2. Jeolojik zamana ait kretase devri ve genel olarak 3. Jeolojik zamanlarına ait tabakaların orojenik faaliyetler sonucunda yükselmesiyle oluşmuştur. Bu özelliğinden dolayı bölgede kısa mesafeler içerisinde büyük yükselti farklarının bulunması olağandır. İlçenin alçak noktasının rakımı 300 metre ile en yüksek noktası 1.750 metre ile Sarı Çiçek Tepesi'dir. Yaklaşık 1.500 m'lik yükselti farkı olmakla beraber, genel olarak 500-600 metrelik yükseltiye sahip bir plato özelliği taşıyan Safranbolu'daki en önemli yer şekillerini kanyon vadiler, mağaralar ve tepeler oluşturmaktadır (Türker ve Çetinkaya, 2009, s. 289).

İlçede yoğun olarak bulunan ormanlar yükseltiyle beraber yaylaları oluşturmuştur. Alçak kesimlerde yaşayanlar için yaylalar, yaz aylarında hayvanlarıyla otlatıp yaşatabilecekleri bir alan oluşturmaktadır. İlçenin sahip olduğu en büyük iki yayla "Uluyayla" ve "Sarı Çiçek Yaylası"dır. Bölgedeki olağandışı özelliklere sahip jeolojik yapısı hem derin ve uzun hem de büyük mağaraların bir arada olmasını sağlamıştır. Kanyonlar ilçeyi doğal güzellik açısından zenginleştirmekte ve arazi yapısını çekici kılmaktadır. İlçede ki bilinen kanyonlar ise; "İncekaya", "Düzce", "Tokatlı" ve "Sakaralan" kanyonlarıdır (Yaşar, 2004, s. 23- 24).

Safranbolu Platosu'nun güneyi Araç Çayı tarafından çevrelenmiştir. Ilgaz Dağları'nın batı uzantısının kuzey yamaçlarından doğan küçük derelerin birleşmesiyle

ortaya çıkan Araç Çayı, plato sahasına Araç ilçesine bağlı Kayabaşı Köyü yakınlarında girmekte ve Safranbolu'ya bağlı Bostanbükü Köyü civarında terk etmektedir. Safranbolu Platosu'nun batısı Sarıçiçek Dağları tarafından kuşatılmıştır. Ahmetusta Geçidi (1.080 m) yakınlarında kuzeydoğuya yönelen sınır, 1.000 m'nin üzerindeki tepelik alanları (Kumluk Tepe 1.159 m, Dağtürbe Tepe 1.011 m, Havala Tepe 1.168 m gibi) takip eder. Platonun kuzeyi de bir yay şeklinde uzanan tepelik alanlarla çevrilidir. Kızılgüney Tepe (1.178 m), Kuzlukbaşı Tepe (1.168 m), Kuzbaşı Tepe (1.100 m), Çalca Tepe (1.186 m) ve Meydan Tepe (1.246 m), araştırma sahasının kuzeyini oluşturan sınırının en önemli tepeleridir. Safranbolu Platosu'nun doğu sınırı ise, Araç Çayı'na kuzeyden katılan Karadere Vadisi'ni takip eder. Karadere, Çalca Tepe'nin güney yamaçlarından Gökveren Dere adı ile kaynağını alır ve Karlı Köyü'nün kuzeybatısından itibaren sahaya girer. Alpagut, Çalcakuzu ve Gökgöz derelerini de toplayarak, Kayabaşı köyü yakınlarında yaklaşık 45 km'lik bir güzergâh sonunda Araç çayına katılır (Özdemir vd., 2002, s. 135-136). Safranbolu, karasal iklim ve Karadeniz ikliminin karşılaşma sahasında bulunması sebebi ile iklim çeşitliliğine bağlı olarak flora ve fauna açısından zengindir (Diker, Deniz, Çetinkaya, 2016, s.13)

Batı Karadeniz'in iç tarafında kalan, en güzel ilçelerinden biri olan Safranbolu denize göre 65 km içeridedir. İlçenin çevresi ve komşuları; Karabük (Merkez, Ovacık ve Eflani), Bartın (Ulus) ve Kastamonu (Araç) olarak çevrelenmiş durumdadır. İlçede Karadeniz Bölgesindeki birçok yer gibi yeşilliğe doymuş ve doğal yeşillik bulunan birçok alan bulunmaktadır. Bu bağlamda ilçe oldukça yeşil bir yapıya sahiptir, ormanlar, ağaçlar sıkça görülebilir (<http://www.safranboluevleri.org>).

2.3. Demografik Bilgiler ve Ekonomi

Yüzyıllarca süren bir süreçte oluşan ve Türk şehir kültürünü yansıtan bir dokuya sahip olan Safranbolu, farklı yükseltiler üzerinde kurulmuştur. Anadolu'da ki Türk varlığından beri tüm yaşanan süreçte kendine yer bulan Safranbolu'da bakırcılık, dericilik, semercilik, saraçlık ve yemenicilik gibi çeşitli meslek dalları gelişmiştir (Koçan ve Çorbacı, 2012, s. 31).

Safranbolu'da hayvancılık için uygun alanlar bulunmakta olup, ayrıca mobilya ve inşaat işlerinde kullanılmak üzere üretilen kerestelerin bulunduğu ormanlar da yer

kaplar. Araç Çayı'nın beslediği ve muhtelif sebze, meyve ve tahıl üretiminin gerçekleştiği Safranbolu'da verimli tarım arazileri bulunmaktadır (Aktüre ve Şenyapılı, 1976, s. 63).

Safranbolu'da lonca sisteminin uygulanmış olması, birçok bakımdan şehrin gelişimine katkı sağlamıştır. Bunlardan en önemlisi lonca düzeni içinde nesilden nesile aktarılan bilgi birikimi giderek sermaye birikimine dönüşmüştür. Zanaat dallarındaki ihtisaslaşma ülke çapında, hatta ülkeler arası pazarlarda söz sahibi olmayı sağlamıştır. Lonca düzeninin diğer bir faydası ise sosyal hayat açısından olmuştur. Şehirde bulunan ve ister üretimle ilgili olsun, ister olmasın herkesin belirli bir dayanışma ve işbirliği içinde olduğu görülmektedir. Bu durum şehirde yaşanan her türlü soruna karşı halkın beraber hareket etme içgüdüsünü geliştirmiştir. Bunun sonucu olarak hem insanlara hem de şehre duyulan saygı artmıştır. Safranbolu'da şehrin dokusu bulunduğu coğrafya ile uyum içindedir. İnsanların birbirleriyle ve doğayla olan ilişkilerinde saygı hep ön planda tutulmuştur. Bu durum Safranbolu'nun mimarisine de yansımıştır (Hacısalihoglu, 1995, s. 414).

Safranbolu'da esnaf teşkilatları bir düzen çerçevesinde Loncaları yönetmiş, Osmanlı Devleti yöneticileri Safranbolu'da oturmadıkları halde, ün ve güvenliklerini sağlamak amacıyla, hamam, han, gibi ticari faaliyet gösteren mekanlar kurmuşlardır. Safranbolulular İstanbul ile direkt ticari ilişki kurarak refah seviyesini artırmış ve ticari alanda tecrübe elde etmişlerdir (Aktüre ve Şenyapılı, 1976, s. 63).

Lonca düzeni içinde devlet malın fiyatını, kalitesini denetleyerek ticareti belirli bir sistem altına almıştır. Bu kurallar gerek şehir, gerek ülke ekonomisi için olumlu sonuçlar doğurmuştur (Hacısalihoglu, 1995, s. 413-414).

Lonca sisteminin getirdiği ihtisaslaşmanın bir sonucu olarak, Safranbolu'nun özellikle 17. yy'den itibaren sosyo-ekonomik aktivitelerini belirleyen en önemli üretim kolu dericilik olmuştur.

Dericilik faaliyetinin Safranbolu'da ne zaman başladığı tam olarak bilinmemesine rağmen, Tabakhane Deresi vadisinin, doğal yapısı, atık suyun kolayca ayrıştırılabilmesi, kötü koku ve görüntülerinin asıl şehri etkilememesi faaliyetin çok eskilere dayandığını ortaya koymaktadır (Günay, 1978, s. 18).

Safranbolu’da demircilikte, önemli ekonomik faaliyet kollarından biridir. Çarşı içinde toplu biçimde bulunan demirciler; tarım aletlerinin parçaları, ahşap ve deri işlemeye yarayan aletler, yapı üretmekte kullanılan aletlerin yapılmasında kullanılan parçaları üretmekteydiler. Bunun yanı sıra Safranbolu’da bakırcılıkta gelişmiştir (Hacısalihoglu, 1995, s. 418).

Şehirde bir diğer üretim faaliyeti olarak, orman alanlarının genişliğine bağlı olarak özellikle şimşir ve diğer kereste türleri üretilip, Bartın üzerinden deniz yoluyla Avrupa’ya ihraç edilmiştir. Bu faaliyette şehrin servet birikimi üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır (Günay, 1978, s. 22).

Safranbolu’da bağcılık faaliyetleri 18.yy’ın sonuna dek çok geliştiği söylenmektedir. Safranbolu halkı öncelikle 1000 metre civarındaki düzlüklerde bağlar kurmuş ve buna müteakip bağ evleri kurulmuştur. Kıranköy mevkiinde yaşayan Rumlar ise bağcılığın gelişimine bağlı olarak şarap yapımı ve satımıyla ilgilenmişlerdir. Birçok Rum evinin alt katında şarap satılan dükkanlar bulunmaktadır. Safranbolu bağcılık açısından da oldukça gelişmiş bir konumdadır (Hacısalihoglu, 1995, s. 418).

Safranbolu’da 19. yy’ının sonuna kadar olan dönemde safran üretiminin önemli sayılabilecek bir düzeyde olduğu söylenmektedir. Anadolu’da Hititlerden itibaren kullanılan Safran bitkisinin adını verdiği ve yetişme şartlarını sağlayan Safranbolu’da 20.yüzyılın ilk yarısına kadar, ticari özelliği olan bir sanayi bitkisi olarak yetiştirilmiştir. Soğanlı bir bitki olan ve sonbaharda mor çiçek açan safran; tekstilde doğal boya veren madde olarak, ilaç ve yemek yapımında tat ve renk verme özelliğinden faydalanarak kullanılmaktadır. Osmanlı devletinde önemli bir ihraç kalemi olan safranın üretilmesi ve satılmasında Safranbolu’nun etkisi çok fazlaydı. Dünya genelinde çok az bir yetişme alanı bulunan safranın, Safranbolu’da yetiştirilebilmesi, Safranbolu’daki iktisadi canlılığın başka bir kanıtı olmaktadır (Hacısalihoglu, 1995, s. 418).

Dokumacılık faaliyetleri ise çarşı veya pazarda olmayıp genellikle evlerde yapılan Safranbolu’da evlerin büyük bir bölümünde dokuma tezgâhları bulunmaktadır. Keçi kılını ip haline getirerek dokumayı sağlayan ve ürünler elde etme zanaatı olan mutfaklıkta oldukça yaygın olarak yapılmıştır. Mutfaklıkta daha çok evlerde yapılan bir zanaat faaliyet olmuştur (Günay, 1978, s. 22).

Safranbolu’da ekonomik hayat ile aile yapısı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Kentte inşa edilen yapılar ekonomik olarak büyük faydalar sağladığı

belirtilmektedir. 1600'lü yılların ortalarında inşa edilen Cinci Hanı'nın, bölgedeki diğer kentlerdeki hanlara oranla daha büyük olması dikkat çekmektedir. Cinci Hanı, bölgeler arası ticaretle uğraşan tüccarların konakladığı bir handır (Gönenç, 2004, s. 29). Aynı Cinci Hanı gibi, Ayakkabıcılar Arastası da Safranbolu'nun ekonomik ve zanaat olarak önemli yapıtaşlarından biri olup, bölgeyi geliştiren faaliyet alanlarının başında gelmektedir (Yücer, 2014, s. 25).

İmalat faaliyetlerindeki çeşitlilik ve bu çeşitli zanaat ve sanat dallarında uzmanlaşan bir merkez olan Safranbolu, ticaret faaliyetleri bakımından da yüksek potansiyelli bir merkez olmuştur. Bu yüksek potansiyelin en önemli sebebi ulaşım şartlarıdır. Safranbolu İpek Yolu'nu Sinop Limanı'na bağlayan bir güzergahta yer almaktadır. Gerede-Sinop arasında bir kervan yolunun üzerinde bulunan Safranbolu, Kastamonu'dan önceki konaklama yeridir. Cinci Hanı da bu güzergahta büyük bir rol üstlenerek yolculara çeşitli imkanlar sağlamıştır. Hanın büyüklüğü de kervan yolunun canlılığı hakkında fikir edindirmektedir. Cinci Hanı, 2 katlı, 63 odalı ve görsel açıdan da oldukça güzel bir mimariye sahip bir şehir içi hanıdır. Safranbolu'nun ekonomik faaliyetlerinin canlılığı açısından bir kıyaslama yapmak gerekirse Cinci Han, o dönem Anadolu'nun en önemli ticaret merkezlerinden olan ve yaklaşık 30.000 nüfusu bulunan Ankara'da inşa edilen en büyük hanlardan biri olan Kurşunlu Han'dan daha büyüktür (Aktüre ve Şenyapılı, 1976, s. 34).

2.4. Kültürel Değerler ve Turizm

Dünya Miras Listesine alınan Safranbolu'nun, miras niteliğindeki kültürel kaynakları oldukça fazladır. Konak tipli evleri, camileri, çeşmeleri, hamamları, cinci hanı, yemeniciler arastası, demirciler çarşısı, saat kulesi, güneş saati, eski hükümet konağı, eski ceza evi, tabakhane, hıdırlık tepesi ve çeşitli el sanatları söz konusu kaynaklar arasındadır (Özdemir, 2007, s. 129).

Safranbolu'da doğal güzellik ve kültürel yapı iç içe bulunur ve bir bütün oluşturur. Kültürel yapıyı oluşturan öğeler; dini mekanlar, sağlık tesisleri, han ve hamamlar iç içe inşa edilmişlerdir. Kent genel olarak mahalleler halinde, gelişigüzel fakat kentin doğal yapısına uyum sağlayarak kurulmuştur. Mahalleler ise kentin ana

yapısını oluştururlar ve genellikle kamusal mekanlar, dini mekanlar ve arşı çevresinde kurulmuştur (Koçan, 2012, s. 128-130).

Tipik bir Osmanlı kenti özelliği gösteren Safranbolu’da Han-Hamam-Cami-arşı bir aradadır. Bütün sokaklar arşı merkezi doğrultusunda açılı ve çarşının orta yerinde de, kıymetli eşyaların satıldığı “bedesten” bulunmaktadır. Arazi şartları neticesinde arşı görece çukur alanlara, evler ise birbirlerinin görüş alanını engellemeyecek şekilde yamaçlara inşa edilmiştir. Kentte çeşitli yerlerde cami bulunmakla beraber, en önemli cami kent merkezinde bulunur ve bu cami etrafında dükkanlar vardır (Tuncel, 1980, s. 123-157).

Geleneksel Safranbolu evleri, Safranbolu’da ki kültürel değerler arasında en çekici olanıdır. 18. ve 19. yy Türk Toplumunun geçmişini, kültürünü, ekonomisini ve yaşam biçimini ansıtan en önemli örneğidir. Safranbolu’nun coğrafik konumundan ötürü geleneksel yapısını koruyabilmiştir. Evler yüksek duvarların arasına kurulmuştur. Bu duvar bahçe duvarının devamıdır ve sokakları her iki yandan çevreler. Evlerin yapımında İslami geleneklerinde payı vardır ve ev yaşantısı dışarıya gösterilmez. Bunun sonucu olarak evlerin giriş katlarının taş duvarları pencere olmadan st kat tabanına kadar yükselir (Günay, 1989). Osmanlı döneminin izlerini taşıyan evlere Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde rastlanmaktadır. Fakat bunlar ya yıkılmış ya da çok az sayıda kalmıştır. Safranbolu evleri ise geniş bir alanda yayılımını hala korumaktadır (Ulukavak, 2007, s. 39).

Safranbolu’nun Dünya’da tanınmasını ve n sahibi olmasını sağlayan ana faktör Safranbolu Evleri’dir. Hem mimari yapıları, hem de kentsel konumlarıyla dikkat çeken Safranbolu Evleri kent kültürü kavramını ve değerlerini yaşatan önemli etmenlerdendir (Safranbolu Dünya Miras Kenti, İzmir, Ajans7b, 2013). Eski dönem Türk hayatının ekonomi, teknoloji ve kültürünü yaşatan Safranbolu Evlerinin 2000 tanesinden 800’ koruma altındadır (Safranbolu Belediye Başkanlığı, Dünya Mirası Safranbolu, 3 Nisan Ajanslık Hizmetleri, 2007, s. 4).

Safranbolu evlerinin yapılmasında göz önüne alınan faktörler arasında; kültür, iklim, aile yapısı ve sosyo-ekonomik yapıdır. Evlerin tipolojisini belirleyen en önemli faktör ise kalabalık aile yapısıdır. Bunun sonucu olarak hala, amca, yenge, gelin, evlat ve torunlar bir arada yaşamaktadır. Bu kalabalık yaşam tarzı sonucunda da evlerde oda sayısı artmış ve oda planları bu duruma göre şekillenmiştir. Böylece karşılıklı odaların

yer aldığı ve odaların arasında belli bir simetri görülen plan tipleri gelişmiştir (Azezli, 2009, s. 51).

Safranbolu'da evin sokağa paralel duvarı sokak yönünde çizgisini izler ve İslami geleneklere göre evin iç bölümü dışarıya gösterilmez. Bunun bir sonucu olarak evlerin zemin katlarının taş duvarları penceresiz olarak üst kat tabanına kadar yükselirken, 1. kat 2. kattan daha alçakta olup, pencereleri daha küçük ve azdır. Sokağa ve bahçeye çıkmalar yaparak sokak ile bağlantı sağlanır ve odalar genişler. Çıkmalar payandalarla alt katlardan desteklenir. Çıkmalarla hareketlenmiş 2. katı sade bir çatı örter. Geniş saçaklı çatının yapılış amacı evi korumak olduğundan biçimi de sadedir. Çatı da hafif eğim bulunmakla beraber oluklu kiremitlidir. Evin dış duvarlarındaki kapı ve pencerelerinin etrafındaki ahşap pervazları ve kepenkleri koyu renkli boyanmış ahşap, bunun haricinde kalan bölgeler kireç badanalıdır. Tipik bir Safranbolu evi hayat, odalar, eyvan ve servis mekanlarından oluşur (Sayın, 2014, s. 110).

Sokaktan eve, çift kanatlı büyük bir kapı ile girilir. Kapıların sade fakat ev sakinlerine güven veren bir görünümü vardır. Kapıdan girilen ilk yere hayat ismi verilir. Zemini genellikle toprak olup ara sıra bakımı yapışır. Hayattan bir merdivenle üst kata çıkılır. Merdivenin başlangıç noktasına pabuçluk denir (Sayın, 2014, s. 110). Hayat denilen bu bölümde kışın yakılmak için toplanan odunlar bulunur, çamaşır yıkama ve pekmez kaynatma gibi işlemler burada gerçekleştirilir (Kalyoncu, 2010, s. 70). Orta kata hayattan bir merdivenle çıkılır. Safranbolu evinde orta kat, alt veya üst kat planına göre inşa edilen bir geçiş katıdır. Orta kat kış mevsimine ve günlük çalışma alanına uygun, küçük odalı, küçük pencereli ve alçak tavanlı bir alandır. Mutfak, ambar ve kiler orta katta bulunmaktadır (Kalyoncu, 2010, s. 71).

Safranbolu evlerinin tasarımını yönlendiren ve odaları birleştiren kısma sofa adı verilir. Safranbolu evlerinin genelinde sofa evin ortasında bulunur. Sofa odaları arası bir dolaşım alanıdır (Kalyoncu, 2010, s. 71). Sofa; abdestlik-hela, kiler ve merdiven ile bağlantılıdır. Ek olarak sofa uyuma, yeme-içme ve çalışma alanı olarak da kullanılmaktadır (Günay, 1994, s. 34). Safranbolu evlerinde odaların birbirleriyle bağlantıları yoktur, direkt sofaya açılırlar ve bu durum Türk evlerini, Avrupa evlerinden ayıran etmenlerden biridir (Bozkurt, 2013, s. 50).

Safranbolu evlerinde en temel unsur odalardır. Safranbolu evlerinde odalar birbirlerinden bağımsız olarak planlanmış olarak hepsi ayrı ayrı bir işlevsellik

göstermektedir ve her biri ayrı bir yaşam alanıdır (Bayazıt, 2014, s. 313). Safranbolu evlerinde her oda bir aileyi barındırabilecek kapasitedir. Birbirlerinden farklı ekonomik koşullarda yapılmış olsa da odalar birbirleriyle benzerlik gösterir ve yaşam alanı olmasından dolayı da oturma, barınma ve yeme içme gibi çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilmesini sağlar (Bayazıt, 2014, s. 314).

Safranbolu'da gerek ev içindeki unsurların, gerek evin dış yapı tarzını belirleyen unsurların her birinin insan yaşamıyla bir bağının olduğu görülebilir. Safranbolu evlerinde faaliyet birimlerinin bireysel ihtiyaçlara cevap vermesi birincil hedef olmuş fakat bu hedef için görsellik ve bütünlük göz ardı edilmemiştir. Safranbolu halkının alışkanlıkları ve günlük hayata bakış açışı incelendiğinde, insanla ve doğayla olan bağının ne derece güçlü olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Safranbolu'nun yaşam biçimi her zaman doğayla uyum içindedir, ondan kopuk değildir. Safranbolu'da insanlar açık havayı sever ve doğadan yararlanmaya gayret ederler. Bu sevgi ve gayretin bir sonucu olarak yazlık ve şehir adı verilen iki bölgeyi bir yaşam anlayışı ortaya çıkarmıştır. Yaz gelince şehirden yazlığa göçmüştür. Bu durum Türklerin göçebelik anlayışı ile de paralellik gösterir. Yazın daha serin ve ferah bir yerde yaşayarak doğanın nimetlerinden faydalanılır (Günay, 1989, s. 104).

Safranbolu'ya adını veren ve Safranbolu'nun bir diğer kültürel ögesi olan Safran bitkisinin (*Crocus sativus* L.) anavatanı Anadolu ve Doğu Akdeniz çevresidir. Bitkinin Latince cins adı olan *Crocus* iplik, tür adı olan *Sativus* ise, kültürü yapılan anlamına gelmektedir. Safran bitkisinin Arapça adı zafran ise, zaferan sözcüğünün dönüştürülmesiyle oluşmuş ve hemen hemen tüm dillerde aynı şekilde kullanılmaktadır (Karabük İl Tarım Müdürlüğü, 1997, s. 1).

Safran bitkisi, önceleri çok değerli bir bitki olmasına rağmen, teknolojinin ilerlemesiyle gıda ve tekstil boyalarının ortaya çıkmasıyla beraber önemini yitirmiştir. Yetiştirilmesinin zahmetli olması, geleneksel yöntemler kullanıldığından dolayı kalitesinin düşmesi ve üreticilerini tatmin edecek bir kazanç sağlamaması nedeniyle Safran bitkisi bugün sadece belirli bir alanda ve geleneksel tarım maksadıyla yalnızca Safranbolu'nun birkaç köyünde ve birkaç çiftçi ailenin çabalarıyla üretilmektedir (Özdemir, 2001, s. 307).

Safranbolu'nun adıyla özdeşleşen ve önemli bir kültürel ögesi olan Safranbolu Lokumu'dur. Safranbolu Lokumu'nun ilk üretimi hakkında net bilgiler bulunmamasına

başta olmak üzere Batı Karadeniz Bölgesinde üretildiği bilinmektedir. Safranbolu'da ekonomik faaliyet olarak gerçekleştirildiği söylenebilecek ilk lokum üretimi 1920'li yıllarda Şekerci Osman tarafından gerçekleştirilmiştir. Safranbolu Lokumunun bilinirliği, Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın 1939'da kurulmasıyla beraber artan ziyaretçi sayısı ve ticari hayat ile artmış ve 1940'lı yıllarda iyi tanınan yöresel bir lezzet haline gelmiştir (Ortakçı vd., 2011, s. 145). Lokumculuk Safranbolu'da geleneksel kültürün ayrılmaz bir ögesidir. Lokum ustalığı kültürel bir değer olarak nesiller boyu aktarılmaktadır. Lokum ikramı ya da bir besin olarak tüketimi Safranbolu'da oldukça yaygındır. Bu yoğun tüketim Safranbolu Lokumunun markalaşmasını sağlamış, gastronomik ve kültürel bir kimlik ortaya çıkarmıştır (Diker vd., 2017, s. 341).

1976 yılında Kültür Bakanlığı tarafından "Kentsel Sit" olarak koruma altına alınan ve 1994 yılında UNESCO tarafından istisnai ve evrensel kültür varlıkları bakımından Dünya Miras Listesi'ne alınan Safranbolu'da koruma altına alınan eser sayısı 1500'dür (<http://www.safranbolu.gov.tr>).

Safranbolu 2017 yılının ilk 3 çeyreğinde toplam 637299 adet günübirlikçi ziyaretçi ve 212433 adet konaklama yapan, toplamda 849732 kişinin ziyaret ettiği bir şehir olarak bölgeye ve şehire tartışılmaz bir ekonomik fayda sağlamaktadır. Bu ekonomik fayda, yine 2017 yılında ilk üç çeyrekte, toplamda 26.397.818 \$ olarak gerçekleşmiştir (<http://www.safranboluturizmdanismaburosu.gov.tr/TR,156223/turist-istatistikleri.html>).

Safranbolu, gerek ziyaretçi sayısı, gerekse turizm ile elde ettiği gelirler açısından Türkiye'de "Turizm Şehri" olarak adlandırılabilir şehirlerden birisidir. Bu sebeplerden dolayı da çalışmada bölge olarak Safranbolu'nun seçilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAFRANBOLU'DAKİ KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARININ TESPİTİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA

Bu bölümde “Safranbolu'daki Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları: Safranbolu İlçesinde Bir Araştırma” ile ilgili yapılan çalışmaya dair, literatür araştırması, araştırmanın amacı ve katkısı, anakütle ve örneklem, veri toplama ve analiz yöntemi ve bulgular hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. Literatür Araştırması

İşletmelerin yaşadığı en önemli sorunların başında finansal nitelikli sorunlar gelmektedir. Söz konusu sorunların ortaya konulması ve bunların çözüme kavuşturulması amacıyla gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında farklı araştırmacılar tarafından birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda yer almaktadır. Araştırmada Yörük(2001) ve Tunçsiper ve İlban (2006) arasındaki çalışmalar KOBİ'lerin sorunları, izleyen çalışmalar ise konaklama işletmelerinin sorunları ele alınarak ayırarak hazırlanmıştır.

Yörük (2001) Tokat ilinde üretim, hizmet ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren 64 adet KOBİ'ye anket yöntemini kullanarak kredi yoluyla finansman sağlanan KOBİ'lerin finansman problemlerini tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla çalışma yapmıştır. Yapılan analiz sonucunda alacak tahsilindeki gecikmeler ilk sırayı almıştır. Bunu özkaynak yetersizliği, maliyetlerdeki artışlar, çalışma sermayesindeki artış ve yatırım sorunları izlemiştir. Yabancı kaynak sağlamada karşılaşılan sorunlar ise bürokratik işlemlerin çokluğu, faizlerin yüksekliği ve teminat göstermedeki zorluklar olarak belirlenmiştir.

Oktay ve Güney (2002) İstanbul, Trabzon, Gaziantep, Denizli ve Eskişehir'de çeşitli alanlarda faaliyet gösteren 97 KOBİ'ye finansal sorunlarının tespiti amacıyla anket çalışması yapmışlardır. Tespit edilen kredi bulmakta yaşanan sorunlar içerisinde en büyük sorun faizlerin yüksekliği olarak belirlenmiştir. Bunu bilanço ve kar/zarar

çetvelinin yetersizliği, teminat konusunda yaşanan problemler ve krediler konusunda bilgi yetersizliği sorunları takip etmiştir.

Gözbaşı (2003) Kayseri’de tekstik sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’lerin finansman sorunlarının çözümüne ilişkin 36 KOBİ’yle gerçekleştirdiği anket uygulaması sonucunda sırasıyla, alacak tahsilatında gecikmeler, kredi faiz oranlarının yüksekliği, maliyetlerin yüksekliği, satışların düşük olması, yetersiz öz sermaye ve kredi imkanlarının sınırlı olması gibi finansal sorunların görüldüğünü tespit etmiştir.

Özkanlı ve Namazalieva (2006) Kırgızistan’ın Bişkek ve Kant şehirlerinde imalat, tarım, hizmet ve ticaret alanlarında faaliyet gösteren KOBİ’lerin yönetim sorunları üzerine yaptığı 43 adet işletmeye anket yöntemini kullanarak araştırma yapmıştır. Elde edilen sonuçlarda Kırgızistan’da bulunan KOBİ’lerin kredi kullanım düzeyi çok düşük olarak belirlenmiş, bunun sebepleri olarak ise kredi ve faizlerin yüksek olması ile kredi başvurusunda bankalar tarafından istenen teminatlar ve ayrıntılı hazırlanmış fizibilite raporu gösterilmiştir. Ayrıca ankete cevap veren işletmelerin verimli çalışmalarının engel olan sorunlar olarak vergilerin yüksek olması, finansal kaynak bulunamaması, devlet tarafından teşvik verilmemesi, yeni teknoloji kullanılamaması, bürokratik sorunlar, bilgi eksikliği, kredi faizlerinin yüksek olması tespit edilmiştir.

Dallaryan (2007) KOBİ’lerin yönetim sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla Sultanahmet’te (İstanbul) bulunan butik otellerle anket çalışması gerçekleştirmiştir. Analizler sonucunda en çok görülen sorunun nitelikli iş gücü olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sorunu sermaye yetersizliği ve mevzuattan kaynaklanan sorunlar izlemektedir. Talep yetersizliği ise butik otellerin konumu itibariyle önemsiz olarak görülmüştür.

Met (2011) Kırgızistan’da bulunan ve çoğu (%71) imalat, ticaret ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren 76 adet KOBİ’lerin finansal sorunlarıyla ilgili yaptığı çalışmada, KOBİ’lerin devlet teşviklerini yetersiz ve kredi maliyetlerini yüksek bulduklarını tespit etmiştir. Tek örneklem T testi ile değerlendirilen anket sonuçlarına göre ilk sırayı en büyük ortalama değerleriyle alacakları zamanında tahsil etme güçlüğü almıştır. Bu sorunu ticari borçları zamanında geri ödeme güçlüğü, bankalara olan borç taksitlerini geri ödeme güçlüğü ve nakit ödemeleri zamanında ve rahatça yapma sorunu izlemiştir.

Karacibioğlu'nun (2007) Muğla Ticaret Odası ve Muğla KOSGEB'e kayıtlı 1000 işletme arasından seçilen 50 KOBİ ile finansman sorunları üzerine anket yöntemi kullanılarak yaptığı araştırmada, işletmelerin genelde aile şirketi olarak faaliyetlerini sürdürdüğü, en çok karşılaştıkları sorunların ise nakit para akışının sağlanamaması, özkaynak yetersizliği, yatırımlardaki artışlar, kredi bulunamaması ve kredi maliyetlerinin yüksek olması, yüksek enflasyon ve ekonomik istikrarsızlık, döviz sıkıntısı, pazarlama ve dağıtım sorunları, hammadde yetersizliği ve ithal ürünlerden kaynaklanan problemler gibi sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Kutlu ve Demirci (2007), KOBİ'lerin ağır teminat dolayısıyla kredi almakta sorun yaşadıklarını tespit etmiş, KOSGEB' in verdiği destekleri ise gelişmiş diğer ülkelere göre yetersiz bulmuşlardır. Ayrıca kredi kullanan işletme sayısı, işletme başına kullandırılan kredi miktarı ve faiz oranı gibi kriterlere göre ticari kredilerin yeterli olmadığı, daha çok gelişmesi gerektiğine dikkat çekip, Avrupa Yatırım Bankası'nın verdiği krediler hakkında işletmelerin yeterince bilgi sahibi olmadığını belirlemişlerdir.

Ackah ve Vuvor (2011) Gana'nın Accra ve Tema şehirlerinde 68 adet KOBİ'yle anket yöntemi kullanarak gerçekleştirdiği çalışmalarında KOBİ'lerin gelişmesinde en büyük sorunların vergiler, rekabet, finansal bilgi ve altyapı eksikliği olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca, faaliyetlerin devamı için kullanılan finansal kaynakların banka kredileri, eş-dosttan borç alma ve özsermaye olduğu belirlenmiştir. 38 adet işletmenin ise banka harici finansal kurumlardan faydalandığı tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca KOBİ'lerin bankalarla iş birliği içinde olması ve devletin KOBİ'lere finansal eğitim ve destek vermesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

Dorambarı (2014) KOBİ'lerin Kosovada'ki ticaret, üretim ve hizmet sektöründe yer alan KOBİ'lerin finansal sorunlarının tespitine ilişkin yaptığı ve anket yöntemini kullandığı çalışmada, finansal sorunların kaynaklarını teşviklerin yetersizliği, kredi teminindeki güçlükler, ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar olarak belirlemiştir. Ayrıca kredi temininde yaşanan güçlüklerin kaynağını ise yüksek faiz oranları, bilgi eksikliği, teminat yetersizliği, risk sermayesi fon yetersizliği, aşırı bürokrasi ve kredibilitenin düşükliğü olarak tespit etmiştir.

Yıldırımalp ve Yenihan (2014) Gebze bölgesinde faaliyet gösteren ve Gebze Ticaret Odası'na kayıtlı 65 adet KOBİ üzerinde yaptıkları araştırmada KOBİ sahipleriyle mülakatlar gerçekleştirmiş ve bunları içerik analizi yöntemiyle analiz

etmişlerdir. KOBİ'lerin finansal sorunlarının genel olarak bilgi eksikliği, bürokratik işlerin çokluğu ve kanunlar hakkında yeterli bilgi sahibi olunmamasından kaynaklandığını belirlemişlerdir. KOSGEB, İŞKUR, Ticaret ve Sanayi Odaları gibi kuruluşların KOBİ'lere rehberlik etmesi ve çeşitli toplantı, panel gibi etkinlikler gerçekleştirmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Yılmaz (2016), Muğla ilinde KOBİ'lerin kredi kullanım sorunları üzerine yaptığı çalışmada, KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun kredi ve teşvikleri yetersiz bulduğu, özellikle yeni kurulan işletmelerin teminat sorunu yaşadığı ve işletmelerin bir bölümünün kredi ve teşvik veren kurumlardan haberdar olmadığını belirtmiştir. Çalışmada işletmelerin büyük bölümünün kredi kullandığı ve bu kredilerin çoğunluğunun bankalardan sağlandığı belirlenmiştir.

Tunçsiper ve İlban (2006) Balıkesir ilinde 32 adet otel işletmesine anket yöntemini kullanarak bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda görülen en büyük problem teknolojik gelişmelere ayak uydurma güçlüğü olarak tespit edilmiştir. Bu sorunu talep yetersizliği, müşterilerin tatmin edilme zorluğu, aldatıcı ve yanıltıcı reklamlar, yoğun rekabet, bilgili ve yetenekli satış elemanlarına sahip olmama, tüketici tercihlerindeki hızlı değişim, yeni satış yöntemlerine ayak uyduramama, etkili bir çalışan bilgi sisteminin olmayışı sorunları takip etmektedir. En az görülen sorunlar olarak ise yüksek dağıtım komisyonları ve ürün farklılaştırma zorlukları tespit edilmiştir.

Yılmaz (2007) Bodrum'da yaptığı çalışmasında 47 adet turizm sektörü KOBİ'lerini ziyaret etmiş ve anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Uygulama sonucunda işletmelerin en önemli sorunlarının finansman sorunu olduğunu belirlemiştir. Bunu kredi temininde zorluklar ve kredi maliyetlerinin yüksek olması sorunları takip etmiştir.

Karadeniz (2008) Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) tarafından yayınlanan sektör bilançolarından faydalanarak 1990-2006 yılları arasında ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) dahilinde işlem gören Türk konaklama işletmelerinin sermaye yapılarını etkileyen değişkenleri kullanarak yaptığı çalışmada önemli finansal sorunlar olarak sırasıyla, yüksek vergi ve harçlar, düşük kar marjı, yüksek üretim maliyetleri ve nakit açığı sorunlarını tespit etmiştir. Ayrıca konaklama işletmelerinin mevcut faaliyetlerinin devam edebilmesi için kullandığı kaynakları ise sırasıyla, şirket karı, banka kredileri ve satıcı kredileri olarak belirlemiştir.

Küçükaltan ve Eskin (2008) otel işletmelerinin, kurulum ve kurulum sonrası döneminde finansman ihtiyacını karşılamada devlet destekleri ve özel nitelikteki destekleri araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında, Kalkınma Bankası tarafından turizm sektörüne verilen kredilerden, KOBİ'lerin yeterince faydalanmadığını ve genel olarak banka kredilerinden 4 ve 5 yıldızlı otellerin yararlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca otel işletmelerinin yatırım maliyetlerinin yüksek ve yatırımların geri ödeme süresinin uzun olmasından dolayı teşviklerin önemine dikkat çekmişlerdir.

Bilen, Karakaş ve Yağmur (2014) yılında Diyarbakır'daki 22 adet konaklama işletmesinin sorunları üzerine çalışma yapmıştır. Bu bağlamda konaklama işletmelerinin doluluk oranlarını %55 olarak tespit etmişler ve yaşanan sorunların en fazla finansman bölümünde olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada finansman sağlamada en önemli problemlerin, kredi teminindeki zorluklar ve çalışma sermayesinin azalması olarak ifade etmişlerdir.

Parlakkaya, Çetin, Akmeşe ve Adabali'nin (2015) Ankara, Eskişehir, Nevşehir, Sivas ve Konya illerinde yaptıkları bir araştırmada, turizm işletmelerinin finansal problemlerini inceledikleri çalışmalarında kuruluş ve gelişme aşamasında özsermaye eksikliği yaşadığını belirtmişler, buna ek olarak bankaların yüksek faizleri sebebiyle işletmelerin kredi kullanamamalarından ötürü sektörde daralma olduğuna işaret etmişlerdir. Çalışmada çoğu turizm işletmesinin finansal tekniklerden faydalanmadıklarını, işletme yöneticilerinin çoğunun yönetim ve organizasyon konusunda yeterli bilgilerinin olmadığını ve işletmelerinin finansal planlama konusunda eksik olduklarını tespit etmişlerdir.

Karadeniz, Unur, Köşker ve Zencir (2015) Van ilinde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki toplam 36 konaklama ve seyahat işletmelerinin finansal sorunları üzerinde yaptıkları analizde en önemli sorunun enerji giderleri ile vergi ve faiz oranlarının yüksekliği olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca, teminat gösterme, bilgi eksikliği ve bürokratik sorunları da kredi kullanımında yaşanan sorunlar olarak ifade etmişlerdir.

3.2 Araştırmanın Amacı ve Katkısı

Bu çalışmada konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede turizm sektöründeki önemli destinasyonlardan biri olan Safranbolu’da yer alan konaklama işletmeleri çalışma kapsamına alınmıştır.

Konaklama işletmelerinin sağlıklı bir mali yapıya sahip olması ve finansal açıdan etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürmesi hem kendisi hem de içinde bulunduğu şehrin ekonomisi açısından önem taşıdığından üzerinde dikkatle durulması gereken bir konudur. Sürekli gelişen ve büyüyen turizm ekosistemi içinde faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının tespiti turizm sektörünün sağlıklı gelişimi açısından da önem arz etmektedir. Dolayısıyla konaklama işletmelerinin finansal sorunlarını tespit etmek işletme yöneticilerine ışık tutabileceği gibi diğer akademik nitelikli çalışmalara da fikir sunacaktır. Ayrıca araştırma sonuçları çerçevesinde tespit edilen finansal sorunların çözüme kavuşturulmasıyla konaklama işletmelerinin etkinliklerinin artacağı düşünülmektedir.

3.3 Ana Kütle ve Örneklem

Araştırmanın ana kütesini Safranbolu ilçesindeki konaklama işletmelerinde çalışan yetkili kişiler oluşturmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Turizm Danışma Bürosu’ndan edinilen bilgilere göre 2017 yılı itibariyle Safranbolu’da turizm işletme belgeli 24, belediye belgeli 90 toplamda 114 konaklama işletmesi bulunmaktadır (www.safranboluturizmdanismaburosu.gov.tr). Konaklama işletmelerinin tamamına ulaşılmış ancak 76 işletme yetkilisi ankete katılmayı kabul etmiştir. Anketlerden eksik veri içerenler (soruların tamamına cevap verilmeyenler) ve doğru doldurulmayanlar analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak toplam 62 anket analiz amacıyla değerlendirmeye alınmış ve analize dahil edilmiştir.

3.4 Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Çalışmada konaklama işletmelerinde karşılaşılan finansal sorunların tespitine yönelik veri toplamak amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden

oluşmaktadır. Birinci bölümde konaklama işletmelerinin özelliklerini tespit etmeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise fonksiyonel bilgiler adı altında işletmelerin finansal sorunlarını tespit etmeyi amaçlayan 21 soru yer almaktadır.

Anket formu katılımcılara yüz yüze ulaştırılmış ve cevaplar 20 Eylül 2017-10 Ekim 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışma kapsamında konaklama işletmelerinde karşılaşılan finansal sorunları tespit etmek amacıyla, daha önce farklı çalışmalarda kullanılan ölçekler incelenmiş ve araştırma konusu dahilinde uygun olduğu görülen ölçekler anket formunda kullanılmıştır. Ankette yer alan likert ölçeği Karadeniz vd. (2015) ve Korkmaz (2003) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Ölçek beşli likert tipi olarak anket formunda (Ek 1) yer almaktadır. Ölçek maddeleri “1= Önemsiz”, “2= Biraz Önemli”, “3= Önemli”, “4= Oldukça Önemli” ve “5= Çok Önemli” şeklinde değişen cevapları içermektedir. Safranbolu’daki konaklama işletmelerinin finansal sorunlarını tespit edebilmek amacıyla oluşturulan anketten elde edilen veriler ile frekans analizi yapılmış ve ortalamalar üzerinden yorumlanmıştır. Frekans analizi için SPSS programından yararlanılmıştır.

3.5 Bulgular

Bu bölümde Safranbolu’da yer alan ve çalışmaya dahil olan işletmelere ait bilgiler ile çalışma kapsamında yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

3.5.1 Çalışmaya Dahil Olan İşletmelere Ait Bilgiler

Araştırmaya dahil edilen konaklama işletmelerine ait temel bilgiler ve bu bilgilerin dağılımları Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Konaklama İşletmelerine Ait Bilgilerin Dağılımları

Değişken	Sayı (N)	Yüzde (%)	
Konaklama işletmesinin türü	Otel	13	21,0
	Motel	0	0
	Butik Otel	30	48,4
	Pansiyon	16	25,8
	Diğer (Konak, bağ evi vb.)	3	4,8
Konaklama işletmesinin belge durumu	Belediye Belgesi	35	56,5
	Turizm Bakanlığı Belgesi	27	43,5

Değişken		Sayı (N)	Yüzde (%)
Konaklama işletmenin hukuki yapısı	Şahıs Şirketi	43	69,4
	Kollektif Şirket	0	0
	Limited Şirket	12	19,4
	Anonim Şirket	4	6,5
	Diğer	3	4,8
Konaklama işletmesinin faaliyet süresi	1-5 yıl	19	30,6
	6-10 yıl	21	33,9
	11-15 yıl	14	22,6
	16 yıl ve üstü	8	12,9
Konaklama işletmesindeki yatak sayısı	1-10 yatak	14	22,6
	11-20 yatak	21	33,9
	21-30 yatak	12	19,4
	31-40 yatak	4	6,5
	41 yatak ve üstü	11	17,7
Konaklama İşletmesindeki personel sayısı	1-9 kişi	53	85,5
	10-20 kişi	5	8,1
	21-30 kişi	2	3,2
	31 kişi ve üstü	2	3,2
Konaklama işletmesinde finansman bölümü var mı?	Evet	16	25,8
	Hayır	46	74,2
Konaklama işletmesinde finans yönetimi görevi kim tarafından yürütülmektedir?	Patron/İşletme Sahibi	45	72,6
	Finans Müdürü/Finansman Bölümü	4	6,5
	Muhasebe Müdürü/Muhasebe Bölümü	6	9,7
	Diğer	7	11,3
Konaklama işletmesinde finansal planlama yapılıyor mu?	Evet	31	50,0
	Hayır	31	50,0
Konaklama işletmesinde faaliyetler için özsermaye yeterli mi?	Evet	47	75,8
	Hayır	15	24,2
Konaklama işletmesinde mevcut faaliyetler hangi kaynaklardan finanse edilmektedir?	Şirket Karı	41	66,1
	Banka Kredisi	12	19,4
	Faktoring	0	0
	Finansal Kiralama	0	0
	Teşvikler	0	0
	Yeni ortaklar	0	0
	Satıcı Kredisi	0	0
	Eş dosttan borç alma	0	0
	Özsermaye	9	14,5

Tablo 3.1'e göre çalışmaya katılan konaklama işletmelerinin %48,4'ünü (30 adet) "Butik Otel", %25,8'ini (16 adet) "Pansiyon", %21'ini (13 adet) "Otel" ve son olarak %4,8'ini (3 adet) "Diğer" işletmeler (konak, bağ evi vb.) oluşturmaktadır. Sahip

olunan belge açısından incelendiğinde %56,5'ini (35 adet) “Belediye Belgesi” işletmeler, %43,5'ini (27 adet) “Turizm Bakanlığı Belgesi” işletmeler oluşturmaktadır. İşletmeler hukuki yapılarına göre ele alındığında 43 “Şahıs Şirketi”, 12 “Limited Şirket”, 4 “Anonim Şirket” ve 3 “Diğer” başlığı altında gruplandırıldığı tespit edilmiştir. İşletmeler faaliyet süresi açısından değerlendirildiğinde ilk sırayı 6-10 yıl faaliyet gösteren 21 işletme almakta olup bunu sırasıyla, 1-5 yıl süreyle 19 işletme, 11-15 yıl süreyle 14 işletme ve 16 yıl üstü ile 8 işletme takip etmektedir. Konaklama işletmelerinde finansman bölümünün varlığına ilişkin soruya 46 işletme hayır yanıtı vermiş, 16 işletme ise evet yanıtı vermiştir. Konaklama işletmesinde finans yöneticiliğini kimin yaptığına ilişkin soruya 45 işletme tarafından “Patron, İşletme Sahibi” yanıtı verilmiş, bunu sırasıyla, 7 işletme “Diğer”, 6 işletme “Muhasebe Müdürü” ve 4 işletme “Finans Müdürü” yanıtları takip etmiştir. Konaklama işletmelerinde finansal plan yapılmasına ilişkin soruya 31 işletme “Evet”, 31 işletme ise “Hayır” yanıtını vermiştir. 47 işletme özsermayelerini yeterli bulurken, 15 işletme özsermayelerini yetersiz bulmuşlardır. Konaklama işletmelerinde mevcut faaliyetlerin gerçekleştirilmesine ilişkin hangi finansman yönteminin kullanıldığı sorusuna ise, 41 işletme “İşletme Şirket Karı”, 12 işletme “Banka Kredisi” ve 9 işletme “Özsermaye” yanıtını vermiştir.

3.5.2. Konaklama İşletmesinin Türüne Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.2. Otel İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart sapma
Kapasite düşüklüğü	4,0769	1,03775
Kar marjlarının düşük olması	4,0769	0,86232
Faizlerin yüksekliği	4,0769	0,86232
Uygulanan ekonomi politikaları	4	1,08012
Sektörel teşviklerin yetersizliği	4	1
Kredi vadelerinin kısa olması	4	1,15470
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,8462	0,98710
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,8462	0,89872
Yüksek vergi ve harçlar	3,8462	1,21423
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,8462	0,98710
Yüksek Kredi Maliyetleri	3,7692	0,92681
Kısıtlı kredi imkânları	3,6923	1,10940
Öz sermaye yetersizliği	3,6923	1,03155
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6154	0,96077

	Ortalama	Standart sapma
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,5385	0,96742
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,5385	1,12660
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,5385	1,05003
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,4615	1,33012
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,3846	1,04391
Nakit açığı sorunu	3,3077	0,85485
İşletme sermayesi yetersizliği	3,2308	1,09193

Tablo 3.2 incelediğinde otel İşletmelerinde en çok kapasite düşüklüğü, kar marjlarının düşük olması ve faizlerin yüksekliği sorunlarının yaşandığı görülmektedir. Bu üç sorunu sırasıyla uygulanan ekonomi politikaları, sektörel teşviklerin yetersizliği ve kredi vadelerinin kısa olması sorunları takip etmektedir. Buna karşın nakit açığı ve işleme sermayesi yetersizliği en az yaşanan sorunlardır. Bu iki sorun haricinde yüksek personel ve sigorta giderleri ile nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk sorunları da en az yaşanan sorunlar arasındadır.

Tablo 3.3. Butik Otel İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,9333	1,11211
Yüksek vergi ve harçlar	3,7333	1,36289
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,6667	1,39786
Faizlerin yüksekliği	3,6333	1,15917
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5667	1,10433
Nakit açığı sorunu	3,5333	1,27937
Kapasite düşüklüğü	3,5	1,27982
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	1,43238
Kar marjlarının düşük olması	3,5	1,30648
Öz sermaye yetersizliği	3,4333	1,25075
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,4333	1,04
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,4	1,37966
İşletme sermayesi yetersizliği	3,4	1,27577
Yüksek kredi maliyetleri	3,3	1,317
Kısıtlı kredi imkânları	3,2667	1,17248
Kredi vadelerinin kısa olması	3,2667	1,28475
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,2333	1,45468
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,1667	1,41624
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,9667	1,35146
Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,9333	1,17248
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8	1,18613

Butik Otel işletmelerinin finansal sorunları incelediğinde yüksek personel ve sigorta giderleri ilk sırayı almaktadır. Bunu yüksek vergi ve harçlar ile sektörel

teşviklerin yetersizliği izlemektedir. Butik Otel işletmelerinin en az karşılaştıkları sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorunları olmuştur.

Tablo 3.4. Pansiyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5625	0,89209
Yüksek vergi ve harçlar	3,5625	1,09354
Kısıtlı kredi imkânları	3,4375	1,36473
Yüksek kredi maliyetleri	3,25	1,18322
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,25	1,12546
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,25	1,29099
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,1875	1,37689
Kapasite düşüklüğü	3,125	1,14746
Kar marjlarının düşük olması	3,125	0,88506
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,125	1,36015
Faizlerin yüksekliği	3,125	1,14746
Nakit açığı sorunu	3	1,09545
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,75	1,29099
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,6875	1,01448
Öz sermaye yetersizliği	2,6875	1,07819
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,5	1,03280
Kredi vadelerinin kısa olması	2,4375	1,20934
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,3125	1,13835
İşletme sermayesi yetersizliği	2,3125	1,07819
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,125	0,80623
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,0625	0,92871

Pansiyon işletmelerinin en çok karşılaştığı sorunlar sırasıyla, uygulanan ekonomi politikaları, yüksek vergi ve harçlar ile kısıtlı kredi imkanları olmuştur. Bu sorunları yüksek kredi maliyetleri ve sektörel teşviklerin yetersizliği takip etmektedir. Pansiyon işletmelerinin karşılaştığı sorunlardan en az ortalama değere sahip olanlar ise işletme sermayesinin yetersizliği, nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar başlıklı sorunlardır. Bu sorunlara ek olarak alacakların zamanında tahsil edilememesi de en az yaşanan sorunlar arasındadır.

Tablo 3.5. Diğer Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	4	0
Kapasite düşüklüğü	3,6667	1,1547
Kar marjlarının düşük olması	3,6667	1,1547
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,6667	1,1547
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6667	1,1547

	Ortalama	Standart Sapma
İşletme sermayesi yetersizliği	3,6667	0,57735
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,6667	1,1547
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,3333	0,57735
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,3333	0,57735
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2,3333	2,3094
Nakit açığı sorunu	2,3333	2,3094
Yüksek vergi ve harçlar	2,3333	2,3094
Kredi vadelerinin kısa olması	2,3333	2,3094
Yüksek personel ve sigorta giderleri	2,3333	2,3094
Yüksek kredi maliyetleri	2	1,73205
Uygulanan ekonomi politikaları	2	1,73205
Faizlerin yüksekliği	2	1,73205
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	1,6667	1,1547
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	1,6667	1,1547
Kısıtlı kredi imkânları	1,6667	1,1547
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	1,6667	1,1547

Diğer konaklama işletmeleri için en yüksek ortalama sahip sorun özsermaye yetersizliği olmuştur. Kapasite düşüklüğü, kar marjlarının düşük olması ve alacakların zamanında tahsil edilememesi de yüksek ortalama sahip sorunlardandır. Kısıtlı kredi imkanları ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ise en az ortalama sahip sorunlardır. Bu sorunlara ilave olarak kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorunları da en az ortalama değere sahip sorunlar olarak dikkat çekmektedir.

3.5.3. Konaklama İşletmelerinin Belge Türüne Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.6. Belediye Belgeli Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kapasite düşüklüğü	3,5429	1,29121
Yüksek vergi ve harçlar	3,5429	1,46213
Uygulanan ekonomi politikaları	3,4286	1,19523
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,4	1,35473
Kar marjlarının düşük olması	3,3143	1,10537
Faizlerin yüksekliği	3,2857	1,3189
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,2571	1,33599
Yüksek kredi maliyetleri	3,1429	1,39627
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,1429	1,35349

	Ortalama	Standart Sapma
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,1429	1,08852
Nakit açığı sorunu	3,0857	1,26889
Kısıtlı kredi imkânları	3,0571	1,39205
Öz sermaye yetersizliği	3,0571	1,18676
İşletme sermayesi yetersizliği	2,9143	1,19734
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,8857	1,15737
Kredi vadelerinin kısa olması	2,8571	1,41718
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,8286	1,31699
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,7714	1,45695
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,6571	1,32716
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,6571	1,18676
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,6	1,21752

Belediye belgeli konaklama işletmeleri tarafından görülen en önemli finansal sorunlar kapasite düşüklüğü ile yüksek vergi ve harçlardır. Bu sorunları sırasıyla uygulanan ekonomi politikaları, sektörel teşviklerin yetersizliği ve kar marjlarının düşük olması izlemektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ile kredi kurumlarının yüksek teminat istemesidir. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar da belediye belgeli konaklama işletmelerinin karşılaştıkları en düşük öneme sahip sorunlardır.

Tablo 3.7. Turizm Bakanlığı Belgeli Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4,0741	1,10683
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,8889	1,01274
Kar marjlarının düşük olması	3,8148	1,14479
Faizlerin yüksekliği	3,8148	0,96225
Uygulanan ekonomi politikaları	3,7778	1,01274
Yüksek vergi ve harçlar	3,7778	1,1209
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,7778	1,05003
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,7037	1,35348
Kısıtlı kredi imkânları	3,6667	0,96077
Öz sermaye yetersizliği	3,6667	1,1094
Yüksek kredi maliyetleri	3,5556	1,01274
Nakit açığı sorunu	3,5556	1,1209
Kredi vadelerinin kısa olması	3,5556	1,25064
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,5556	1,33973
Kapasite düşüklüğü	3,5185	1,12217
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,4074	1,39392
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,3704	0,88353

	Ortalama	Standart Sapma
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,3704	1,30526
İşletme sermayesi yetersizliği	3,3333	1,27098
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,2963	1,17063
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,037	0,97985

Turizm Bakanlığı Belgeli İşletmeler için tespit edilen en önemli sorun yüksek personel ve sigorta giderleridir. Bunu sektörel teşviklerin yetersizliği izlemektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği olarak görülmektedir. Önem derecesi en az olan sorunlar arasında ayrıca, işletme sermayesi yetersizliği, nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk, kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar bulunmaktadır.

3.5.4. Konaklama İşletmelerinin Hukuki Yapılarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.8. Şahıs Şirketlerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek vergi ve harçlar	3,5814	1,31353
Kapasite düşüklüğü	3,5581	1,2209
Uygulanan ekonomi politikaları	3,4884	1,00882
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,4884	1,31606
Faizlerin yüksekliği	3,4884	1,18265
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,4186	1,25798
Kar marjlarının düşük olması	3,3721	1,13438
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,3256	1,26719
Nakit açığı sorunu	3,3023	1,14507
Yüksek kredi maliyetleri	3,2093	1,22587
Öz sermaye yetersizliği	3,2093	1,22587
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,186	1,09666
Kısıtlı kredi imkânları	3,1628	1,19384
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,0465	1,36196
Kredi vadelerinin kısa olması	3,0233	1,37128
İşletme sermayesi yetersizliği	3	1,21499
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,9302	1,24203
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,907	1,32403
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,8605	1,16663
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,7907	1,26412
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,7209	1,2017

Şahıs şirketleri için önem derecesi en fazla olan sorunlar yüksek vergi ve harçlar ile kapasite düşüklüğüdür. Uygulanan ekonomi politikaları, sektörel teşviklerin yetersizliği, faizlerin yüksekliği ile yüksek personel ve sigorta giderleri de yüksek ortalamaya sahip sorunlar olarak tespit edilmiştir. En az ortalamaya sahip olarak ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ile kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.9. Limited Şirketlerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kısıtlı kredi imkânları	4,25	0,86603
Uygulanan ekonomi politikaları	4,25	0,86603
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	4,1667	1,2673
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4,1667	1,2673
Yüksek vergi ve harçlar	4,0833	1,08362
Sektörel teşviklerin yetersizliği	4	1,12815
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	4	0,95346
Kar marjlarının düşük olması	3,9167	1,24011
Yüksek kredi maliyetleri	3,75	0,96531
Kredi vadelerinin kısa olması	3,75	1,21543
Faizlerin yüksekliği	3,75	0,96531
Nakit açığı sorunu	3,5833	1,1645
İşletme sermayesi yetersizliği	3,5833	1,31137
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,5	1,50756
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,4167	1,08362
Öz sermaye yetersizliği	3,4167	1,08362
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,4167	1,37895
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,4167	1,37895
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,4167	1,44338
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,3333	0,7785
Kapasite düşüklüğü	3,25	1,3568

Limited şirketler tarafından görülen en büyük sorun kısıtlı kredi imkanlarıdır. Bunu uygulanan ekonomi politikaları izlemektedir. İş hayatına yönelik bürokratik engeller, yüksek personel ve sigorta giderleri ile yüksek vergi ve harçlar da en çok yaşanan sorunlar olarak ifade edilmiştir. En az ortalamaya sahip sorunlar olarak ise kapasite düşüklüğü ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi, nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk, döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ve mevzuatla ilgili yaşanan sorunlarda olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.10. Anonim Şirketlerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kar marjlarının düşük olması	4,25	0,95743
Yüksek kredi maliyetleri	4	1,1547
Kapasite düşüklüğü	4	0,8165
Sektörel teşviklerin yetersizliği	4	0,8165
Yüksek vergi ve harçlar	4	0,8165
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	0,8165
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	4	1,1547
Faizlerin yüksekliği	4	0,8165
Öz sermaye yetersizliği	3,75	1,5
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,75	1,5
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,5	1,29099
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5	1,29099
Ş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	1,29099
Nakit açığı sorunu	3,5	1,73205
Kredi vadelerinin kısa olması	3,5	1
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,5	1,29099
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,5	1,29099
Kısıtlı kredi imkânları	3,25	1,25831
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,25	1,70783
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3	0,8165
İşletme sermayesi yetersizliği	2,5	1,29099

Anonim Şirketler tarafından ifade edilen ve ortalaması en yüksek olan sorun kar marjlarının düşük olmasıdır. Bu sorunu eşit ortalamalara sahip olan, yüksek kredi maliyetleri, kapasite düşüklüğü, sektörel teşviklerin yetersizliği, yüksek vergi ve harçlar, yüksek personel ve sigorta giderleri, girdi maliyetlerinin yüksekliği ve faizlerin yüksekliği takip etmektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise işletme sermayesinin yetersizliği, kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği, alacakların zamanında tahsil edilememesi ve kısıtlı kredi imkanlarıdır.

Tablo 3.11. Diğer Şirketlere Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	4	0
Kapasite düşüklüğü	3,6667	1,1547
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,6667	1,1547
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6667	1,1547
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,3333	0,57735
Kar marjlarının düşük olması	3,3333	0,57735
İşletme sermayesi yetersizliği	3,3333	1,1547
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3	0
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3	0

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek kredi maliyetleri	2,3333	2,3094
Uygulanan ekonomi politikaları	2,3333	2,3094
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2,3333	2,3094
Yüksek vergi ve harçlar	2,3333	2,3094
Kredi vadelerinin kısa olması	2,3333	2,3094
Yüksek personel ve sigorta giderleri	2,3333	2,3094
Faizlerin yüksekliği	2,3333	2,3094
Kısıtlı kredi imkânları	2	1,73205
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2	1,73205
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	1,6667	1,1547
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	1,6667	1,1547
Nakit açığı sorunu	1,6667	1,1547

Diğer şirketlerin yaşadığı finansal sorunların en başında özsermaye yetersizliği gelmekle birlikte, bunu kapasite düşüklüğü ve mevzuatla ilgili yaşanan sıkıntılar izlemektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise nakit açığı sorunu ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliğidir.

3.5.5. Konaklama İşletmelerinin Faaliyet Sürelerine Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.12. 1-5 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kapasite düşüklüğü	3,8421	1,21395
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,8421	1,46299
Uygulanan ekonomi politikaları	3,7895	1,35724
Kar marjlarının düşük olması	3,6316	1,30002
Yüksek vergi ve harçlar	3,5789	1,60955
Nakit açığı sorunu	3,4737	1,46699
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,4737	1,46699
Yüksek kredi maliyetleri	3,4211	1,50243
Kısıtlı kredi imkânları	3,4211	1,50243
Faizlerin yüksekliği	3,3684	1,42246
Öz sermaye yetersizliği	3,3158	1,33552
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,3158	1,66842
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,2632	1,36797
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,1579	1,64192
İşletme sermayesi yetersizliği	3,1579	1,30227
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,0526	1,31122
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,0526	1,54466

	Ortalama	Standart Sapma
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,0526	1,58021
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,0526	1,64903
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,0526	1,58021
Kredi vadelerinin kısa olması	3	1,52753

1-5 yıl faaliyet süresine sahip işletmelerin karşılaştığı finansal sorunların en başında kapasite düşüklüğü sorunu gelmektedir. Onu sektörel teşviklerin yetersizliği takip etmektedir. Yaşanan sorunlar içinde en az ortalamaya sahip olanlar ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve kredi vadelerinin kısa olmasıdır. Alacakların tahsil edilememesi, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ve kredi ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliği ise tespit edilen en az ortalamaya sahip sorunlar arasındadır.

Tablo 3.13. 6-10 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kısıtlı kredi imkânları	3,7619	1,09109
Yüksek vergi ve harçlar	3,7619	1,17918
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,7143	1,23056
Faizlerin yüksekliği	3,7143	1,0556
Yüksek kredi maliyetleri	3,6190	1,24403
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,6190	1,2836
Kar marjlarının düşük olması	3,4762	1,12335
Uygulanan ekonomi politikaları	3,3810	0,86465
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,3333	1,19722
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,3333	1,35401
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,3333	1,01653
Öz sermaye yetersizliği	3,2857	1,30931
Nakit açığı sorunu	3,2857	1,14642
Kredi vadelerinin kısa olması	3,1905	1,47034
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,1429	1,01419
Kapasite düşüklüğü	3	1,30384
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,9524	1,35927
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8571	1,15264
İşletme sermayesi yetersizliği	2,8571	1,35225
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,7619	1,13599
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,7143	1,0556

6-10 yıl faaliyet süresine sahip işletmelerin tespit edilen en önemli sorunları kısıtlı kredi imkanları ve yüksek vergi ve harçlardır. Bu iki sorunu sırasıyla iş hayatına yönelik bürokratik engeller ve faizlerin yüksekliği izlemektedir. Ortalaması en az olan sorunlar ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk, mevzuatla ilgili yaşanan

sorunlar, işletme sermayesi yetersizliği ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.14. 11-15 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Uygulanan ekonomi politikaları	3,9286	1,14114
Kapasite düşüklüğü	3,9286	0,99725
Yüksek vergi ve harçlar	3,9286	1,32806
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,8571	1,02711
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7857	1,18831
Kar marjlarının düşük olması	3,7857	0,89258
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,7857	1,05090
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5714	1,34246
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5000	1,50640
İşletme sermayesi yetersizliği	3,4286	1,01635
Kredi vadelerinin kısa olması	3,3571	1,49908
Faizlerin yüksekliği	3,3571	1,27745
Öz sermaye yetersizliği	3,2857	0,91387
Nakit açığı sorunu	3,2857	1,13873
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,0714	1,26881
Yüksek kredi maliyetleri	3	1,17670
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3	1,24035
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,9286	1,32806
Kısıtlı kredi imkânları	2,8571	1,16732
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,6429	0,92878
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,5000	0,75955

11-15 yıl faaliyet süresine sahip işletmelerinin belirlenen en büyük finansal sorunları uygulanan ekonomi politikaları ve kapasite düşüklüğüdür. Bu sorunları, yüksek vergi ve harçlar, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ve sektörel teşviklerin yetersizliği sorunları takip etmektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz süresinin yetersizliği ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesidir. Kısıtlı kredi imkanları ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ise en az görülen sorunlardandır.

Tablo 3.15. 16 Yıl ve Üstü Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,6250	0,91613
Faizlerin yüksekliği	3,6250	0,91613
Öz sermaye yetersizliği	3,5000	1,06904
Kapasite Düşüklüğü	3,5000	0,92582

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,5000	0,75593
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,3750	0,74402
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,2500	1,16496
Kredi vadelerinin kısa olması	3,1250	0,35355
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,1250	0,99103
Uygulanan ekonomi politikaları	3	0,92582
Yüksek vergi ve harçlar	3	0,75593
Kar marjlarının düşük olması	3	1,19523
İşletme sermayesi yetersizliği	3	1,19523
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,8750	1,55265
Yüksek kredi maliyetleri	2,8750	0,35355
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,8750	0,83452
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2,8750	0,64087
Nakit açığı sorunu	2,8750	0,99103
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,8750	0,64087
Kısıtlı kredi imkânları	2,7500	0,70711
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,5000	0,75593

16 yıl ve üstü faaliyet gösteren işletmeler incelendiğinde en fazla görülen sorunların yüksek personel ve sigorta giderleri ile faizlerin yüksekliği olduğu tespit edilmiştir. Diğer tespit edilen yüksek ortalamaya sahip sorunlar ise özsermaye yetersizliği, kapasite düşüklüğü ve sektörel teşviklerin yetersizliğidir. En az önemli görülen sorunlar ise kısıtlı kredi imkânları ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliğidir. Tespit edilen diğer önem derecesi düşük sorunlar ise döviz kurlarındaki yaşanan dalgalanmalar ve nakit açığı sorunudur.

3.5.6. Konaklama İşletmelerinin Yatak Sayısına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.16. 1-10 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek vergi ve harçlar	3,6429	1,39268
Faizlerin yüksekliği	3,6429	1,39268
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5714	1,39859
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5	1,01905
Yüksek kredi maliyetleri	3,3571	1,54955
Kısıtlı kredi imkânları	3,2143	1,42389
Nakit açığı sorunu	3,1429	1,40642
Kar marjlarının düşük olması	3,1429	1,16732
Kapasite düşüklüğü	3,0714	1,26881

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,0714	1,32806
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,0714	1,32806
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3	1,41421
Öz sermaye yetersizliği	2,9286	1,49174
Kredi vadelerinin kısa olması	2,7857	1,42389
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,7143	1,13873
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,7143	1,26665
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,7143	1,54066
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,6429	1,21574
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,6429	1,44686
İşletme sermayesi yetersizliği	2,6429	1,44686
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,5	1,34450

1-10 yatak sayısına sahip işletmelerde görülen en büyük ortalama değere sahip sorunlar yüksek vergi ve harçlar ile faizlerin yüksekliğidir. İş hayatına yönelik bürokratik engeller ve uygulanan ekonomi politikaları ise belirlenen diğer yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az görülen sorunlar ise döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar, işletme sermayesi yetersizliği ve nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluktur.

Tablo 3.17. 11-20 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kapasite Düşüklüğü	3,7619	1,04426
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7143	1,10195
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5714	1,28730
Kar marjlarının düşük olması	3,4762	1,20909
Yüksek vergi ve harçlar	3,3810	1,35927
Öz sermaye yetersizliği	3,2857	0,95618
Uygulanan ekonomi politikaları	3,2381	1,17918
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,1905	1,20909
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,1905	0,92839
Yüksek kredi maliyetleri	3,1429	1,15264
Nakit açığı sorunu	3,0952	1,17918
Faizlerin yüksekliği	3,0476	1,24403
Kısıtlı kredi imkânları	3	1,22474
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3	1,34164
İşletme sermayesi yetersizliği	2,9524	0,92066
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,9048	1,09109
Kredi vadelerinin kısa olması	2,7143	1,27055
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,7143	1,30931
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,7143	0,90238
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,6190	1,11697
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,3333	1,23828

11-20 yatak sayısına sahip işletmelerin karşılaştıkları finansal sorunlar arasında en büyük ortalamaya kapasite düşüklüğü sorunu sahip olmuştur. Bunu sektörel teşviklerin yetersizliği izlemektedir. En az ortalama değere sahip sorunların başında ise kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği gelmektedir.

Tablo 3.18. 21-30 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek vergi ve harçlar	3,9167	1,50504
Kapasite Düşüklüğü	3,8333	1,26730
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,75	1,48477
Faizlerin yüksekliği	3,75	0,96531
Uygulanan ekonomi politikaları	3,6667	1,15470
Kar marjlarının düşük olması	3,6667	0,98473
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6667	1,07309
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5833	1,44338
Kredi vadelerinin kısa olması	3,5833	1,50504
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,5833	1,44338
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5833	1,24011
Nakit açığı sorunu	3,5	1,16775
İşletme sermayesi yetersizliği	3,5	1,24316
Yüksek kredi maliyetleri	3,3333	1,49747
Kısıtlı kredi imkânları	3,3333	1,15470
Öz sermaye yetersizliği	3,3333	1,07309
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,3333	1,49747
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,3333	1,43548
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,0833	1,08362
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,0833	0,99620
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,0833	1,37895

21-30 yatak sayısına sahip işletmelerin finansal sorunları incelendiğinde yüksek vergi ve harçlar ile kapasite düşüklüğü sorunu en çok yaşanan sorunlar olarak görülmektedir. Bu iki sorunu sektörel teşviklerin yetersizliği, faizlerin yüksekliği, uygulanan ekonomi politikaları takip etmektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ile mevzuatla ilgili yaşanan sorunlardır.

Tablo 3.19. 31-40 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kısıtlı kredi imkânları	4,5	1
Uygulanan ekonomi politikaları	4,5	0,57735
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	4,5	0,57735
Kar marjlarının düşük olması	4,25	1,5
Yüksek vergi ve harçlar	4	0,81650
Kredi vadelerinin kısa olması	4	1,41421
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	2
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,75	0,95743
Öz sermaye yetersizliği	3,75	0,95743
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,75	1,89,297
Yüksek kredi maliyetleri	3,5	0,57735
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	1,91,485
Faizlerin yüksekliği	3,5	0,57735
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,25	0,95743
Nakit açığı sorunu	3,25	1,70783
İşletme sermayesi yetersizliği	3,25	0,95743
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,25	1,70783
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3	1,15470
Kapasite Düşüklüğü	2,75	1,70783
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,5	1,73205
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,25	1,5

31-40 yatak sayısına sahip işletmelerde karşılaşılan finansal sorunların en başında kısıtlı kredi imkânları gelmektedir. Bunu uygulanan ekonomi politikaları izlemektedir. Tespit edilen yüksek ortalamaya sahip diğer sorunlar arasında, girdi maliyetlerinin yüksekliği, kar marjlarının düşük olması ile yüksek vergi ve harçlar bulunmaktadır. En az ortalamaya sahip sorunlar ise mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ile döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalardır. Kapasite düşüklüğü sorunu da en az ortalamaya sahip sorunlar arasındadır.

Tablo 3.20. 41 Yatak ve Üstü Sayıya Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	4,1818	0,87386
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	4	0,89443
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	1,09545
Faizlerin yüksekliği	4	1,09545
Uygulanan ekonomi politikaları	3,9091	1,13618
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,8182	1,07872
Öz sermaye yetersizliği	3,7273	1,34840
Yüksek vergi ve harçlar	3,7273	1,19087
Kredi vadelerinin kısa olması	3,7273	1,10371
Kar marjlarının düşük olması	3,7273	1,00905
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,7273	1,19087
Kısıtlı kredi imkânları	3,6364	1,12006
Kapasite düşüklüğü	3,6364	1,12006
Nakit açığı sorunu	3,6364	1,02691
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,6364	0,80904
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6364	1,12006
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,5455	1,21356
Yüksek kredi maliyetleri	3,5455	1,03573
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,5455	1,36848
İşletme sermayesi yetersizliği	3,4545	1,50756
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,2727	1,00905

41 yatak ve üstü sayıya sahip olan işletmelerin en çok karşılaştığı finansal sorunlar sektörel teşviklerin yetersizliği ile iş hayatına yönelik bürokratik engellerdir. Belirlenen diğer yüksek ortalamaya sahip finansal sorunlar arasında yüksek personel ve sigorta giderleri, faizlerin yüksekliği, uygulanan ekonomi politikaları ile mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar bulunmaktadır. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve işletme sermayesi yetersizliğidir. Diğer tespit edilen ve düşük ortalama değere sahip sorunlar arasında nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve yüksek kredi maliyetleri gibi sorunlar yer almaktadır.

3.5.7. Konaklama İşletmelerinin Personel Sayılarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.21. 1-9 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek vergi ve harçlar	3,5660	1,36592
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,5472	1,29446
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5472	1,35258
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5283	1,13686
Kapasite Düşüklüğü	3,4528	1,24909
Kar marjlarının düşük olması	3,4528	1,16958
Faizlerin yüksekliği	3,4528	1,24909
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,3962	1,09789
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,3396	1,39977
Kısıtlı kredi imkânları	3,2830	1,29165
Yüksek kredi maliyetleri	3,2453	1,29949
Öz sermaye yetersizliği	3,2453	1,20744
Nakit açığı sorunu	3,2264	1,23478
İşletme sermayesi yetersizliği	3,0566	1,24677
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,0377	1,38623
Kredi vadelerinin kısa olması	3,0189	1,39354
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,9623	1,28546
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,9245	1,41216
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,8491	1,27696
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,8113	1,14450
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,6981	1,18622

1-9 personeli olan konaklama işletmelerinde karşılaşılan finansal sorunların başında yüksek vergi ve harçlar gelmektedir. Bu sorunu sektörel teşviklerin yetersizliği izlemektedir. Yüksek personel ve sigorta giderleri, uygulanan ekonomi politikaları ve kapasite düşüklüğü sorunu ise çokça karşılaşılan sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorun kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği olmaktadır. Bu sorunu sırasıyla kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi, nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar izlemektedir.

Tablo. 3.22 10-20 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kapasite düşüklüğü	4,6	0,54772
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	4,6	0,54772
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	4,4	0,54772
Sektörel teşviklerin yetersizliği	4,4	0,54772
Yüksek vergi ve harçlar	4,4	0,89443
Kredi vadelerinin kısa olması	4,4	0,89443
Kar marjlarının düşük olması	4,4	0,89443
Uygulanan ekonomi politikaları	4,2	0,83666
Faizlerin yüksekliği	4,2	0,83666
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	4,2	1,09545
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	4	1
Öz sermaye yetersizliği	4	1
Nakit açığı sorunu	4	1
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	4	1,41421
Yüksek kredi maliyetleri	3,8	0,83666
İşletme sermayesi yetersizliği	3,8	1,09545
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,6	0,89443
Kısıtlı kredi imkânları	3,4	1,14018
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,4	1,14018
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,4	1,51658
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,4	1,51658

10-20 personeli olan konaklama işletmelerinin en çok karşılaştıkları finansal sorunlar kapasite düşüklüğü ve iş hayatına yönelik bürokratik engellerdir. Tespit edilen diğer yüksek ortalamalı sorunlar arasında ise mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar, sektörel teşviklerin yetersizliği, yüksek vergi ve harçlar ile kredi vadelerinin kısa olması yer almaktadır. En az karşılaşılan finansal sorunlar ise yüksek personel ve sigorta giderleri ile girdi maliyetlerinin yüksekliğidir. Bu sorunları döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar, kısıtlı kredi imkanları ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorunları izlemektedir.

Tablo 3.23. 21-30 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek vergi ve harçlar	4	1,41421
Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	1,41421
Yüksek kredi maliyetleri	3,5	0,70711
Kısıtlı kredi imkânları	3,5	0,70711
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5	0,70711
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,5	0,70711
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	0,70711
Kar marjlarının düşük olması	3,5	0,70711
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,5	0,70711
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,5	0,70711
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,5	0,70711
Faizlerin yüksekliği	3,5	0,70711
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3	0
Öz sermaye yetersizliği	3	0
Kapasite Düşüklüğü	3	0
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3	0
Nakit açığı sorunu	3	0
Kredi vadelerinin kısa olması	3	0
İşletme sermayesi yetersizliği	3	0
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3	0
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,5	0,70711

21-30 personeli olan işletmelerin en çok karşılaştıkları sorunlar yüksek vergi ve harçlar ile yüksek personel ve sigorta giderleridir. Yüksek kredi maliyetleri ve kısıtlı kredi imkanları da tespit edilen yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ile nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk olarak görülmektedir. Bu sorunları işletme sermayesinin yetersizliği ve kredi vadelerinin kısa olması izlemektedir.

Tablo 3.24. 31 ve Üstü Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	4,5	0,70711
Yüksek kredi maliyetleri	4	1,41421
Kısıtlı kredi imkânları	4	1,41421
Öz sermaye yetersizliği	4	1,41421
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	4	1,41421
Kredi vadelerinin kısa olması	4	1,41421
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	4	1,41421
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,5	0,70711
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5	2,12132
Kapasite Düşüklüğü	3,5	0,70711
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,5	0,70711
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	0,70711
Nakit açığı sorunu	3,5	2,12132
Yüksek vergi ve harçlar	3,5	0,70711
Kar marjlarının düşük olması	3,5	0,70711
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,5	0,70711
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,5	0,70711
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5	0,70711
Faizlerin yüksekliği	3,5	0,70711
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3	1,41421
İşletme sermayesi yetersizliği	2,5	2,12132

31 ve üstü personeli olan işletmelerin karşılaştıkları en önemli sorunlar olarak kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve yüksek kredi maliyetleri belirlenmiştir. Bu sorunları kısıtlı kredi imkanları, özsermaye yetersizliği, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ve kredi vadelerinin kısa olması gibi sorunlar izlemektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ile işletme sermayesi yetersizliğidir.

3.5.8. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümünün Varlığına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.25. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümü Olanların Karşılaştığı Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	4	1,1547
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,75	1,18322
Kar marjlarının düşük olması	3,6875	1,30224
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6875	1,25
Yüksek vergi ve harçlar	3,5625	1,45917
Kredi vadelerinin kısa olması	3,5625	1,50416
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5625	1,59034
Faizlerin yüksekliği	3,5625	1,50416
Yüksek kredi maliyetleri	3,5	1,50555
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5	1,50555
Uygulanan ekonomi politikaları	3,4375	1,59034
İşletme sermayesi yetersizliği	3,4375	1,41274
Kısıtlı kredi imkânları	3,3125	1,53704
Nakit açığı sorunu	3,3125	1,74045
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,25	1,23828
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,25	1,34164
Kapasite Düşüklüğü	3,1875	1,37689
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,1875	1,42449
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,0625	1,48183
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,875	1,36015
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,875	1,36015

Konaklama işletmesinde finansman bölümü olan işletmelerin en çok karşılaştığı finansal sorunlar özsermaye yetersizliği ve alacakların zamanında tahsil edilememesidir. Kar marjlarının düşük olması, girdi maliyetlerinin yüksekliği, yüksek vergi ve harçlar tespit edilen yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az görülen sorunlar ise kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliğidir. Bunları döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar, kapasite düşüklüğü ve nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk sorunu takip etmektedir.

Tablo 3.26. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümü Olmayanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7391	1,21901
Yüksek vergi ve harçlar	3,6739	1,28330
Kapasite Düşüklüğü	3,6522	1,13954
Uygulanan ekonomi politikaları	3,6304	0,92757
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5435	1,24198
Faizlerin yüksekliği	3,5	1,09036
Kar marjlarının düşük olması	3,4783	1,09014
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,4348	1,31068
Kısıtlı kredi imkânları	3,3261	1,15575
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,3261	1,05524
Nakit açığı sorunu	3,2826	1,00362
Yüksek kredi maliyetleri	3,2609	1,16304
Öz sermaye yetersizliği	3,0870	1,11208
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,0870	1,24412
Kredi vadelerinin kısa olması	3,0217	1,32479
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,9783	1,32479
İşletme sermayesi yetersizliği	2,9783	1,16408
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,9565	1,07407
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,9348	1,37279
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,8696	1,25802
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8043	1,14736

Konaklama işletmesinde finansman bölümü olmayan işletmelerin en çok karşılaştıkları finansal sorunlar sektörel teşviklerin yetersizliği ve yüksek vergi ve harçlardır. Tespit edilen diğer yüksek ortalaması sorunlar arasında kapasite düşüklüğü, uygulanan ekonomi politikaları, yüksek personel giderleri ve faizlerin yüksekliği gibi sorunlar yer almaktadır. En az ortalamaya sahip sorunlar ise nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliğidir. Bunları alacakların zamanında tahsil edilememesi, kredi kurumların yüksek teminat istemesi ve işletme sermayesi yetersizliği sorunları izlemektedir.

3.5.9. Konaklama İşletmesinde Finans Yönetimi Faaliyetinin Sorumlusuna Göre Karşılaşılan Finansal sorunlar

Tablo 3.27. Patron/İşletme Sahibi Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,8	1,15994
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7556	1,13128
Yüksek vergi ve harçlar	3,7111	1,23624
Uygulanan ekonomi politikaları	3,6889	0,99595
Kapasite Düşüklüğü	3,6	1,17551
Faizlerin yüksekliği	3,5556	1,07778
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5111	1,25449
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,5111	1,07919
Kar marjlarının düşük olması	3,4667	1,09959
Yüksek kredi maliyetleri	3,4444	1,11916
Kısıtlı kredi imkânları	3,4444	1,07778
Nakit açığı sorunu	3,3778	1,00654
Öz sermaye yetersizliği	3,3333	1,08711
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,2667	1,26850
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,2	1,28982
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,1778	1,28433
İşletme sermayesi yetersizliği	3,1111	1,15251
Kredi vadelerinin kısa olması	3,0889	1,25811
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,0667	1,03133
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,9111	1,27604
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,7778	1,10554

Patron/İşletme sahibi tarafından finans yönetimini sağlayan konaklama işletmelerinin en çok karşılaştıkları finansal sorunlar yüksek personel ve sigorta giderleri ile sektörel teşviklerin yetersizliğidir. Yüksek vergi ve harçlar, uygulanan ekonomi politikaları ve kapasite düşüklüğü sorunları ise tespit edilen diğer yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ile nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluktur. Bunları kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi, kredi vadelerinin kısa olması, işletme sermayesinin yetersizliği ile döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar izlemektedir.

Tablo 3.28. Finans Müdürü/Finansman Bölümü Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları

	Ortalama	Standart Sapma
Kar marjlarının düşük olması	4,75	0,5
Kısıtlı kredi imkânları	4,5	0,57735
Kredi vadelerinin kısa olması	4,5	0,57735
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	4,25	0,95743
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	4	0,81650
Yüksek kredi maliyetleri	4	0,81650
Öz sermaye yetersizliği	4	1,15470
Uygulanan ekonomi politikaları	4	0,81650
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	4	1,41421
Faizlerin yüksekliği	4	0,81650
İşletme sermayesi yetersizliği	4	0,81650
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,75	0,5
Yüksek vergi ve harçlar	3,75	0,5
Nakit açığı sorunu	3,5	1,73205
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,5	1
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,25	2,06155
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,25	0,5
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3	1,41,421
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3	1,1547
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3	1,82574
Kapasite düşüklüğü	2,5	1,29099

Finans müdürü/Finansman bölümü tarafından finans yönetimini sağlayan konaklama işletmelerinde tespit edilen en büyük sorun kar marjlarının düşük olmasıdır. Bu sorunu kısıtlı kredi imkanları izlemektedir. Kredi vadelerinin kısa olması, iş hayatına yönelik bürokratik engeller, kredi ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliği ise karşılaşılan diğer yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorunlar ise döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ve kapasite düşüklüğüdür. Bu sorunları, sektörel teşviklerin yetersizliği, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ve nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk izlemektedir.

Tablo 3.29. Muhasebe Müdürü/Muhasebe Bölümü Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	4	0,89443
Kapasite düşüklüğü	3,6667	0,81650
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,6667	1,03280
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,5	0,83666
Kar marjlarının düşük olması	3,5	0,54772
İşletme sermayesi yetersizliği	3,5	1,37840
Uygulanan ekonomi politikaları	3	1,89737
Yüksek vergi ve harçlar	3	1,67332
Kredi vadelerinin kısa olması	3	1,67332
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3	1,09545
Faizlerin yüksekliği	3	1,67332
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3	1,41421
Sektörel teşviklerin yetersizliği	2,8333	0,98319
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2,8333	1,60208
Nakit açığı sorunu	2,8333	1,83485
Yüksek personel ve sigorta giderleri	2,8333	1,60208
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,3333	1,21106
Yüksek kredi maliyetleri	2,3333	1,63299
Kısıtlı kredi imkânları	2,3333	1,50555
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,1667	1,83485
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,1667	1,32916

Muhasebe müdürü/muhasebe bölümü tarafından finans yönetimini sağlayan işletmelerin en çok karşılaştığı finansal sorunlar arasında özsermaye yetersizliği ve kapasite düşüklüğü sorunu bulunmaktadır. Girdi maliyetlerinin yüksekliği, mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar ve kar marjlarının yüksek olması tespit edilen diğer yüksek ortalamalı sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan finansal sorunlar ise kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalardır. Bunları kısıtlı kredi imkanları, yüksek kredi maliyetleri ve kredi geri ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliği sorunları izlemektedir.

Tablo 3.30. Diğer Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7143	1,88982
Yüksek vergi ve harçlar	3,7143	1,88982
Kapasite düşüklüğü	3,5714	1,61835
Faizlerin yüksekliği	3,4286	1,71825
Kar marjlarının düşük olması	3,2857	1,70434
Uygulanan ekonomi politikaları	3,1429	1,21499
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,1429	1,86445
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,1429	1,67616
Yüksek kredi maliyetleri	3	1,63299
Nakit açığı sorunu	3	1,73205
Kredi vadelerinin kısa olması	3	2
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8571	1,67616
Kısıtlı kredi imkânları	2,7143	1,70434
Yüksek personel ve sigorta giderleri	2,7143	1,38013
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,5714	1,51186
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	2,5714	1,27242
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,2857	0,95119
Öz sermaye yetersizliği	2,2857	1,49603
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,2857	1,38013
İşletme sermayesi yetersizliği	2,1429	1,46385
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2	1,73205

Diğer tarafından finans yönetimini sağlayan konaklama işletmelerinin en çok karşılaştığı sorunlar sektörel teşviklerin yetersizliği ve yüksek vergi ve harçlardır. Bu sorunları sırasıyla kapasite düşüklüğü, faizlerin yüksekliği, kar marjlarının düşük olması ve uygulanan ekonomi politikaları sorunları izlemektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise işletme sermayesi yetersizliği ve alacakların zamanında tahsil edilememesidir.

3.5.10. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlamanın Yapılıp Yapılmamasına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.31. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlama Yapanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,9677	1,16859
Yüksek vergi ve harçlar	3,9032	1,19317
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7742	1,20304
Uygulanan ekonomi politikaları	3,7097	1,18866
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,7097	1,16027
Kapasite düşüklüğü	3,6774	1,27507
Yüksek kredi maliyetleri	3,5806	1,14816
Kar marjlarının düşük olması	3,5806	1,28515
Faizlerin yüksekliği	3,5806	1,20483
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5484	1,33763
Nakit açığı sorunu	3,4839	1,36311
Öz sermaye yetersizliği	3,4516	1,26065
Kredi vadelerinin kısa olması	3,4516	1,38657
Kısıtlı kredi imkânları	3,4194	1,31083
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,2581	1,29016
İşletme sermayesi yetersizliği	3,2258	1,28348
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,1935	1,42406
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,1613	1,46280
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,1290	1,43159
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3,0645	1,23654
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3	1,06458

Konaklama işletmesinde finansal planlama yapanların en çok karşılaştığı finansal sorunlar yüksek personel ve sigorta giderleri ile yüksek vergi ve harçlardır. Bu iki sorunu sektörel teşviklerin yetersizliği ve uygulanan ekonomi politikaları takip etmektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ile kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliğidir. En az karşılaşılan sorunlar arasında nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk ve alacakların zamanında tahsil edilememesi sorunları bulunmaktadır.

Tablo 3.32. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlama Yapmayanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Kar marjlarının düşük olması	3,4839	0,99569
Uygulanan ekonomi politikaları	3,4516	1,05952
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,4516	1,26065
Faizlerin yüksekliği	3,4516	1,20661
Kapasite düşüklüğü	3,3871	1,14535
Yüksek vergi ve harçlar	3,3871	1,40659
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,3548	1,37957
Kısıtlı kredi imkânları	3,2258	1,20304
Öz sermaye yetersizliği	3,1935	1,10813
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,1290	1,28431
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,1290	1,35995
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,1290	0,99136
Nakit açığı sorunu	3,0968	1,04419
Yüksek kredi maliyetleri	3,0645	1,31493
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,0323	1,13970
İşletme sermayesi yetersizliği	2,9677	1,19677
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,8710	1,23131
Kredi vadelerinin kısa olması	2,8710	1,33521
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,8065	1,10813
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,7419	1,38967
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,5806	1,11876

Konaklama işletmesinde finansal planlama yapmayanların en çok karşılaştığı finansal sorun kar marjlarının düşük olmasıdır. Bu sorunu uygulanan ekonomi politikaları takip etmektedir. Sektörel teşviklerin yetersizliği, faizlerin yüksekliği ve nakit açığı sorunları ise en çok karşılaşılan diğer sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorun ise kredi ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliğidir. Bu sorunları nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk, kredi vadelerinin kısa olması ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi gibi sorunlar izlemektedir.

3.5.11. Konaklama İşletmesinin Özsermayenin Yeterli Olup Olmamasına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.33. Konaklama İşletmesinin Özsermayesi Yeterli Olanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,8723	1,09578
Yüksek vergi ve harçlar	3,8723	1,22682
Uygulanan ekonomi politikaları	3,6809	1,14410
Kapasite düşüklüğü	3,6596	1,16613
Kar marjlarının düşük olması	3,5957	1,11627
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,5532	1,33202
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5319	1,36495
Faizlerin yüksekliği	3,5319	1,24850
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,4681	1,12
Yüksek kredi maliyetleri	3,4468	1,23021
Nakit açığı sorunu	3,3404	1,23845
Kısıtlı kredi imkânları	3,2979	1,30075
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,2979	1,24961
Kredi vadelerinin kısa olması	3,2553	1,45166
Öz sermaye yetersizliği	3,2128	1,15976
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,1277	1,39279
İşletme sermayesi yetersizliği	3,0851	1,26542
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,0426	1,39810
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,8936	1,28932
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,8723	1,03456
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8298	1,22153

Konaklama işletmesinin özsermayesi yeterli olanların karşılaştığı finansal sorunların başında sektörel teşviklerin yetersizliği gelmektedir. Bu sorunu sırasıyla yüksek vergi ve harçlar ile uygulanan ekonomi politikaları izlemektedir. Kapasite düşüklüğü, kar marjlarının düşük olması gibi sorunlarda araştırmada belirlenen yüksek ortalamaya sahip sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ile kredi kurumlarının yüksek teminat istemesidir. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk, döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar ve işletme sermayesi yetersizliği de en az ortalamaya sahip sorunlar arasındadır.

Tablo 3.34. Konaklama İşletmesinin Özsermayesi Yeterli Olmayanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	3,6667	1,23443
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,6	1,24212
Faizlerin yüksekliği	3,4667	1,0601
Kısıtlı kredi imkânları	3,4	1,12122
Kar marjlarının düşük olması	3,3333	1,23443
Uygulanan ekonomi politikaları	3,2667	1,03280
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,2667	1,09978
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,2	1,32017
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,2	1,26491
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,1333	1,45733
Kapasite düşüklüğü	3,1333	1,30201
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,1333	1,40746
Nakit açığı sorunu	3,1333	1,18723
İşletme sermayesi yetersizliği	3,1333	1,18723
Yüksek kredi maliyetleri	2,9333	1,27988
Yüksek vergi ve harçlar	2,9333	1,38701
Kredi vadelerinin kısa olması	2,8667	1,12546
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,8667	1,24595
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,8	1,14642
Sektörel teşviklerin yetersizliği	2,8	1,32017
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,5333	1,24595

Konaklama işletmesinin özsermayesi yeterli olmayaların en çok karşılaştığı finansal sorunlar öz sermaye yetersizliği ile yüksek personel ve sigorta giderleridir. Bu sorunları faizlerin yüksekliği, kısıtlı kredi imkanları ve kar marjlarının düşük olması sorunları izlemektedir. En az ortalamaya sahip sorunlar ise mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar, sektörel teşviklerin yetersizliği, kredi geri ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliği ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalardır.

3.5.12. Konaklama İşletmesinde Faaliyetlerin Finansman Kaynaklarına Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar

Tablo 3.35. Faaliyetlerini Şirket Karından Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,8780	1,07692
Yüksek vergi ve harçlar	3,8780	1,05345
Kapasite düşüklüğü	3,6829	1,19246
Kar marjlarının düşük olması	3,6829	1,05922
Faizlerin yüksekliği	3,6829	1,08257

	Ortalama	Standart Sapma
Uygulanan ekonomi politikaları	3,6341	0,99388
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3,6341	1,13481
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,5610	1,18425
Yüksek kredi maliyetleri	3,4878	1,16452
Kısıtlı kredi imkânları	3,4146	1,24450
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,3171	0,98588
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,2927	1,12347
Nakit açığı sorunu	3,2927	1,00608
Kredi vadelerinin kısa olması	3,2439	1,33754
Öz sermaye yetersizliği	3,1951	1,16661
İşletme sermayesi yetersizliği	3,1707	1,18115
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3,1463	1,37042
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,0244	1,06037
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3,0244	1,40513
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	3	1,24499
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	2,8537	1,17390

Faaliyetlerini şirket karından finanse eden konaklama işletmelerinin en çok karşılaştığı sorunlar sektörel teşviklerin yetersizliği ile yüksek vergi ve harçlardır. Bu sorunları sırasıyla kapasite düşüklüğü, kar marjlarının düşük olması ve faizlerin yüksekliği sorunları izlemektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluktur.

Tablo 3.36. Faaliyetlerini Banka Kredisi İle Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Öz sermaye yetersizliği	3,8333	1,26730
Yüksek personel ve sigorta giderleri ¹	3,8333	1,33712
Alacakların zamanında tahsil edilememesi ²	3,75	1,28806
Girdi maliyetlerinin yüksekliği ³	3,6667	1,23091
Nakit açığı sorunu ⁴	3,5	1,50756
Faizlerin yüksekliği ⁴	3,5	1,16775
Uygulanan ekonomi politikaları ⁵	3,4167	1,16450
Kısıtlı kredi imkânları ⁶	3,3333	1,07309
İş hayatına yönelik bürokratik engeller ⁷	3,25	1,54479
Kredi vadelerinin kısa olması	3,25	1,13818
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,25	1,42223
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	3,1667	1,40346
Yüksek kredi maliyetleri	3,1667	1,33712
Kar marjlarının düşük olması	3,1667	1,40346
Yüksek vergi ve harçlar	3,0833	1,56428
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	3	1,20605

	Ortalama	Standart Sapma
Kapasite düşüklüğü	2,9167	1,37895
İşletme sermayesi yetersizliği	2,9167	1,31137
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,6667	1,07309
Sektörel teşviklerin yetersizliği	2,5833	1,24011
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	2,4167	1,37895

Faaliyetlerini banka kredisi ile finansa eden konaklama işletmelerinin en çok karşılaştığı sorunlar öz sermaye yetersizliği ile yüksek personel ve sigorta giderleridir. Bu sorunları, alacakların zamanında tahsil edilememesi, girdi maliyetlerinin yüksekliği ve nakit açığı sorunu izlemektedir. En az karşılaşılan sorunlar ise sektörel teşviklerin yetersizliği ve mevzuatla ilgili yaşanan sorunlardır. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği, işletme sermayesi yetersizliği ve kapasite düşüklüğü ise ortalaması en düşük olan sorunlar arasındadır.

Tablo 3.37. Faaliyetlerini Öz Sermaye ile Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin Karşılaştığı Finansal Sorunlar

	Ortalama	Standart Sapma
Sektörel teşviklerin yetersizliği	3,7778	1,30171
Kapasite düşüklüğü	3,6667	0,86603
Uygulanan ekonomi politikaları	3,5556	1,66667
Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3,5556	1,50923
Yüksek vergi ve harçlar	3,3333	1,87083
Kar marjlarının düşük olması	3,3333	1,11803
Öz sermaye yetersizliği	3,2222	1,09291
Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3,2222	1,64148
Yüksek personel ve sigorta giderleri	3,1111	1,90029
Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	3,1111	1,61589
Nakit açığı sorunu	3	1,73205
İşletme sermayesi yetersizliği	3	1,5
Kısıtlı kredi imkânları	2,8889	1,53659
İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2,8889	1,90029
Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2,8889	1,16667
Yüksek kredi maliyetleri	2,7778	1,48137
Faizlerin yüksekliği	2,7778	1,56347
Kredi vadelerinin kısa olması	2,6667	1,87083
Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	2,3333	1,41421
Kredi Kurumlarının yüksek teminat istemesi	2,2222	0,97183
Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	2,2222	0,97183

Faaliyetlerini öz sermaye ile finanse eden konaklama işletmelerinin en çok karşılaştıkları finansal sorun sektörel teşviklerin yetersizliğidir. Bunu kapasite

düşüklüğü sorunu ve uygulanan ekonomi politikaları takip etmektedir. Girdi maliyetlerinin yüksekliği ile yüksek vergi ve harçlar da ortalaması yüksek olan sorunlar arasındadır. En az karşılaşılan finansal sorun ise kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği olup bu sorunu kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar takip etmektedir.

36. Konaklama İşletmelerine Ait Bilgiler Çerçevesinde Finansal Sorunların Karşılaştırılması

Araştırmaya dahil edilen konaklama işletmelerine ait temel bilgiler göz önüne alınarak, her bir kritere göre konaklama işletmelerinin karşılaştıkları finansal sorunlar aşağıdaki tablolarda ayrı olarak gösterilmiştir. Her kritere ilişkin sıralama, analiz sonucunda elde edilen ortalama değerlere göre yapılmıştır.

Tablo 3.38. Konaklama İşletmesinin Türüne Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Otel	Butik Otel	Pansiyon	Diğer (Konak, bağ evi vb.)
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	7	15	8	6
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	7	16	9	6
3. Yüksek kredi maliyetleri	4	10	3	5
4. Kısıtlı kredi imkanları	5	11	2	6
5. Özsermaye yetersizliği	5	8	8	1
6. Uygulanan ekonomi politikaları	2	5	1	5
7. Kapasite düşüklüğü	1	7	5	2
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	3	14	7	3
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	2	3	3	3
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3	7	3	4
11. Nakit açığı sorunu	10	6	6	4
12. Yüksek vergi ve harçlar	3	2	1	4
13. Kredi vadelerinin kısa olması	2	11	10	4
14. Kar marjlarının düşük olması	1	7	5	2
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	3	12	11	2
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	7	9	13	6

17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	8	1	5	4
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	6	8	4	2
19. Faizlerin yüksekliği	1	4	5	5
20. İşletme sermayesi yetersizliği	11	9	11	2
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	9	13	12	2

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Konaklama işletmesinin türüne göre finansal sorunlara bakıldığında, sektörel teşviklerin yetersizliği tüm konaklama işletmesi türleri için benzer sırada önde gelen sorunlardandır. Konaklama işletmeleri için teşviklerin yapılması yararlı olabilir. İşletme sermayesi yetersizliği ve nakit giriş çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk diğer konaklama işletmeleri için önde gelen bir sorun olup, kalan 3 tür konaklama işletmesinde önemsiz denilebilecek sırada yer almaktadır. Kredi vadelerinin kısa olması otel ve diğer konaklama işletmeler için ön sıralardaki sorunlardan olup, kalan iki tür işletme için son sıralardadır. Bu durum otel ve diğer konaklama işletmelerinin kredi kullandığı konusunda fikir vermektedir.

Tablo 3.39. Konaklama İşletmelerinin Belge Durumuna Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Belediye Belgeli	Turizm Bakanlığı Belgeli
	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	16	10
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	15	14
3. Yüksek kredi maliyetleri	7	7
4. Kısıtlı kredi imkanları	9	6
5. Özsermaye yetersizliği	9	6
6. Uygulanan ekonomi politikaları	2	4
7. Kapasite düşüklüğü	1	8
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	11	9
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	3	2
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	6	5
11. Nakit açığı sorunu	8	7
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	4
13. Kredi vadelerinin kısa olması	12	7
14. Kar marjlarının düşük olması	4	3
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	13	7

Finansal Sorunlar	Belediye Belgeli	Turizm Bakanlığı Belgeli
	Sıra*	Sıra*
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	14	13
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	7	1
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	7	4
19. Faizlerin yüksekliği	5	3
20. İşletme sermayesi yetersizliği	10	12
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	15	11

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Konaklama işletmelerinde belge durumuna göre araştırılan sorunlar için, belediye belgeli işletmelerde ilk sırada kapasite düşüklüğü ve yüksek ve harçlar olup, turizm bakanlığı belgeli işletmelerde yüksek personel giderleri olarak belirlenmiştir. Sektörel teşviklerin yetersizliği sorununun iki tür işletmede de benzer sıralarda olduğu tespit edilmiştir. Teşviklerin artırılması yerinde olabilir.

Tablo 3.40. Konaklama İşletmelerinin Hukuki Yapılarına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Şahıs Şirketi	Limited Şirket	Anonim Şirket	Diğer
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	16	10	4	7
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	18	9	6	7
3. Yüksek kredi maliyetleri	8	6	2	5
4. Kısıtlı kredi imkanları	10	1	5	6
5. Özsermaye yetersizliği	8	9	3	1
6. Uygulanan ekonomi politikaları	3	1	4	5
7. Kapasite düşüklüğü	2	11	2	2
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	14	9	3	2
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	3	4	2	3
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	6	2	4	5
11. Nakit açığı sorunu	7	7	4	7
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	3	2	5
13. Kredi vadelerinin kısa olması	12	6	4	5
14. Kar marjlarının düşük olması	5	5	1	3

Finansal Sorunlar	Şahıs Şirketi	Limited Şirket	Anonim Şirket	Diğer
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	11	8	5	4
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	15	9	4	6
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	2	2	5
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	9	4	2	2
19. Faizlerin yüksekliği	3	6	2	5
20. İşletme sermayesi yetersizliği	13	7	7	3
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	17	9	4	4

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Tüm şirket türleri için, uygulanan ekonomi politikalarının üst sıralarda önem arz ettiği görülmektedir. Sektörel teşviklerin yetersizliği sorunu da de 4 şirket türü içinde üst sıralardadır. Kısıtlı kredi imkanları sorununun limited şirketler için ilk sırada geldiği, diğer şirket türleri için daha az önem arz ettiği görülmektedir. Bu durum limited şirket statüsündeki konaklama işletmelerinin kredi kullanmaya daha yatkın olduğunun göstergesi olabilir. Kapasite düşüklüğü sorunu, limited şirketler haricinde tüm şirket türleri için ikinci sıradaki sorun olarak tespit edilmiştir. Bu durum limited şirketlerin kapasite sorunu yaşamadığının göstergesidir, kalan üç işletme için de kapasite artırma çalışmaları yapmalarına yönelik bir işaret olabilir.

Tablo 3.41. Konaklama İşletmelerinin Faaliyet Sürelerine Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üstü
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	11	9	14	7
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	11	12	13	9
3. Yüksek kredi maliyetleri	6	3	10	7
4. Kısıtlı kredi imkanları	6	1	12	8
5. Özsermaye yetersizliği	8	7	8	2
6. Uygulanan ekonomi politikaları	2	5	1	6
7. Kapasite düşüklüğü	1	10	1	2
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	11	13	2	7
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	1	6	3	2

Finansal Sorunlar	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üstü
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	8	2	4	7
11. Nakit açığı sorunu	5	7	8	7
12. Yüksek vergi ve harçlar	4	1	1	6
13. Kredi vadelerinin kısa olması	12	8	7	5
14. Kar marjlarının düşük olması	3	4	3	6
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	11	6	10	5
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	10	11	11	7
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	5	3	5	1
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	9	6	3	3
19. Faizlerin yüksekliği	7	2	7	1
20. İşletme sermayesi yetersizliği	10	12	6	6
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	11	14	9	4

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Uygulanan ekonomi politikaları bütün faaliyet süresi farklı olan işletmeler için benzer sıralarda sorun arz etmektedir. Aynı şekilde yüksek vergi ve harçlar ile yüksek personel ve sigorta giderleri üst sıralarda tespit edilen sorunlardandır. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk 16 yıl ve üzerinde süre faaliyet gösteren işletmeler için üst sıralarda tespit edilen bir sorundur. Bu durum, 16 yıl ve üzerinde ki işletmelerin yeni kurulan işletmelere göre finansal plan yapmadığı veya yeterince yapamadığının göstergesi olabilir. Uygulanan ekonomi politikaları ve kapasite düşüklüğü 11-15 yıl faaliyet gösteren konaklama işletmeleri için ilk sırada gelen iki sorundur.

Tablo 3.42. Konaklama İşletmelerinin Yatak Sayılarına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	1-10 yatak	11-20 yatak	21-30 yatak	31-40 yatak	41 yatak ve üstü
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	11	16	8	6	7
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	11	17	8	4	9
3. Yüksek kredi maliyetleri	4	9	7	5	7
4. Kısıtlı kredi imkanları	5	12	7	1	6
5. Özsermaye yetersizliği	9	6	7	4	5

Finansal Sorunlar	1-10 yatak	11-20 yatak	21-30 yatak	31-40 yatak	41 yatak ve üstü
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
6. Uygulanan ekonomi politikaları	3	7	4	1	3
7. Kapasite düşüklüğü	7	1	2	8	6
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	12	8	8	9	4
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	7	2	3	7	1
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	2	12	5	5	2
11. Nakit açığı sorunu	6	10	6	6	6
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	5	1	3	5
13. Kredi vadelerinin kısa olması	10	15	5	3	5
14. Kar marjlarının düşük olması	6	4	4	2	5
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	11	14	7	4	5
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	12	15	5	10	6
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	8	3	5	3	2
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	7	8	4	1	6
19. Faizlerin yüksekliği	1	11	3	5	2
20. İşletme sermayesi yetersizliği	12	13	6	6	8
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	13	15	7	6	7

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

İş hayatına yönelik bürokratik engeller, 11-20 yatak sayısına sahip işletmeler hariç tüm işletmeler için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu durum, işletmelerin yatak sayılarını çeşitli sebeplerden dolayı artıramamasıyla ilgili olarak bir belirti verebilir. Farklı yatak sayısına sahip işletmeler için sektörel teşviklerin yetersizliği üst sıralarda yer almaktadır. Turizm sektörüne teşviklerin artması, yatak sayılarının artmasını beraberinde getirebilir. 1-10 yatak sayısına sahip konaklama işletmelerinde ilk sırada faizlerin yüksekliği ile yüksek vergi ve harçlar sorunu tespit edilmiştir. 21-30 yatak sayısına sahip işletmelerde benzer şekilde ilk sırada yüksek vergi ve harçlar sorunu tespit edilmiştir.

Tablo 3.43. Konaklama İşletmelerindeki Personel Sayısına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	1-9 kişi	10-20 kişi	21-30 kişi	31 kişi ve üstü
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	16	6	3	1
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	17	4	4	3
3. Yüksek kredi maliyetleri	8	5	2	2
4. Kısıtlı kredi imkanları	7	7	2	2
5. Özsermaye yetersizliği	8	4	3	2
6. Uygulanan ekonomi politikaları	3	3	2	3
7. Kapasite düşüklüğü	4	1	3	3
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	13	2	3	2
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	2	2	2	3
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	6	1	2	3
11. Nakit açığı sorunu	9	4	3	3
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	2	1	3
13. Kredi vadelerinin kısa olması	12	2	3	2
14. Kar marjlarının düşük olması	4	2	2	3
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	11	4	2	3
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	14	7	2	3
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	2	7	1	3
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	5	7	2	2
19. Faizlerin yüksekliği	4	3	2	3
20. İşletme sermayesi yetersizliği	10	5	3	5
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	15	3	3	4

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

1-9 kişi personel sayısına sahip işletmelerde kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği ve kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorununun önemsiz derecede bir sorun olarak tespit edilmesi, kredi kullanmalarının veya az çalışan sayısına sahip işletmeler olarak kapasitelerini artıramadıklarının bir belirtisi olabilir. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlarda da 1-9 personel sayısına sahip işletmelerde önem arz etme derecesi düşüktür. Bu sonuç oldukça standart bir hizmet vermelerinin (yalnızca konaklama yapılması, düğün, eğlence gibi organizasyonların yapılmaması) bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Tablo 3.44. Konaklama İşletmelerinde Finansman Bölümünün Varlığına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Finansman Bölümü Olanlar	Finansman Bölümü Olmayanlar
	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	11	14
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	11	17
3. Yüksek kredi maliyetleri	5	11
4. Kısıtlı kredi imkanları	7	9
5. Özsermaye yetersizliği	1	12
6. Uygulanan ekonomi politikaları	6	4
7. Kapasite düşüklüğü	9	3
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	9	12
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	8	1
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	5	8
11. Nakit açığı sorunu	7	10
12. Yüksek vergi ve harçlar	4	2
13. Kredi vadelerinin kısa olması	4	13
14. Kar marjlarının düşük olması	3	7
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	2	15
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	10	13
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	5
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	3	9
19. Faizlerin yüksekliği	4	6
20. İşletme sermayesi yetersizliği	6	13
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	8	16

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Finansman bölümü olan işletmelerde sektörel teşviklerin yetersizliği orta sıralarda bir sorun olarak yer alırken, finansman bölümü olmayan işletmelerde ilk sırada yer almaktadır. Bu tespit, finansman bölümünün sektörel teşviklerden en iyi şekilde faydalandığını ve teşviklerin hakkında yeterince bilgisi olduğunun bir işareti olabilir. Finansman bölümü olmayan işletmelerin özsermaye yetersizliği sorununu daha az yaşadığı görülmektedir. Bu durum yeni yatırımlar yapma düşüncesinin yeterince

olmadığı, ya da özsermayelerinin daha düşük kapsamlı işletmeler olarak faaliyetlerini karşılayabilmesi olarak yorumlanabilmektedir.

Tablo 3.45. Konaklama İşletmelerinde Finans Yönetimi Görevini Yapana Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Patron/ İşletme sahibi	Finans müdürü/ Finansman bölümü	Muhasebe müdürü/ Muhasebe bölümü	Diğer
	Sıra*	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	17	5	7	10
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	19	4	6	7
3. Yüksek kredi maliyetleri	9	4	6	6
4. Kısıtlı kredi imkanları	9	2	6	8
5. Özsermaye yetersizliği	11	4	1	10
6. Uygulanan ekonomi politikaları	4	4	4	5
7. Kapasite düşüklüğü	5	9	2	2
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	13	8	3	10
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	2	8	5	1
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	7	3	5	5
11. Nakit açığı sorunu	10	6	5	6
12. Yüksek vergi ve harçlar	3	5	4	1
13. Kredi vadelerinin kısa olması	16	2	4	6
14. Kar marjlarının düşük olması	8	1	3	4
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	12	4	4	12
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	14	8	7	9
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	1	7	5	8
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	7	6	2	9
19. Faizlerin yüksekliği	6	4	4	3
20. İşletme sermayesi yetersizliği	15	4	3	11
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	18	7	4	5

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorunu, kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği sorunu ve kredi vadelerinin kısa olması sorunu, patron/işletme sahibi tarafından finansa yönetimi sağlanan işletmeler için önemsiz sayılabilecek bir sorundur. Diğer tarafından finans yönetimi sağlanan işletmelerin ilk

sıradaki sorunları, sektörel teşviklerin yetersizliği ile yüksek vergi ve harçlardır. Bu sonuç patron/işletme sahibi tarafından finansa yönetimi sağlanan işletmelerin finansman kaynağı olarak banka kredisi kullanmadığı izlenimini vermektedir.

Tablo 3.46. Konaklama İşletmelerinde Finansal Planlamanın Yapılıp Yapılmamasına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Finansal Planlama Yapanlar	Finansal Planlama Yapmayanlar
	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	17	12
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	16	15
3. Yüksek kredi maliyetleri	6	9
4. Kısıtlı kredi imkanları	10	5
5. Özsermaye yetersizliği	9	6
6. Uygulanan ekonomi politikaları	4	2
7. Kapasite düşüklüğü	5	3
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	13	10
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	3	2
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	7	4
11. Nakit açığı sorunu	8	8
12. Yüksek vergi ve harçlar	2	3
13. Kredi vadelerinin kısa olması	9	12
14. Kar marjlarının düşük olması	6	1
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	14	7
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	11	14
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	1	7
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	4	7
19. Faizlerin yüksekliği	6	2
20. İşletme sermayesi yetersizliği	12	11
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	15	13

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Finansal planlama yapan işletmeler için kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi ve kredi geri ödemelerinde geri ödemesiz sürenin yetersizliği sorununu önem derecesi düşük bir sorun olarak görülmektedir. Bu durum finansal planlama sonucu kredi kullanımına olan ihtiyacın azaldığı izlenimini vermektedir. Alacakların zamanında

tahsil edilememesi sorunu, finansal plan yapmayan işletmeler için orta-üst sırada yer alan bir sorundur. Bu sonuç finansal planlama yapılmamasının yarattığı etkilerden kaynaklanabilir.

Tablo 3.47. Konaklama İşletmelerinde Özsermayenin Yeterli Olup Olmamasına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Özsermayesi Yeterli Olanlar	Özsermayesi Yeterli Olmayanlar
	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	17	8
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	18	11
3. Yüksek kredi maliyetleri	8	9
4. Kısıtlı kredi imkanları	10	4
5. Özsermaye yetersizliği	12	1
6. Uygulanan ekonomi politikaları	2	6
7. Kapasite düşüklüğü	3	8
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	10	12
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	1	11
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	5	8
11. Nakit açığı sorunu	9	8
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	9
13. Kredi vadelerinin kısa olması	11	10
14. Kar marjlarının düşük olması	4	5
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	13	7
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	15	10
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	6	2
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	7	6
19. Faizlerin yüksekliği	6	3
20. İşletme sermayesi yetersizliği	14	8
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	16	7

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Özsermayesi yeterli olan işletmelerin ve özsermayesi yeterli olmayan işletmelerin benzer derecede önem arz eden sorunları girdi maliyetlerinin yüksekliği, kar marjlarının düşük olması gibi sorunlardır. Özsermayesi yeterli olan işletmelerin kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi sorunu ve kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin

yetersizliğini önemsiz derecede bir sorun olarak görmeleri, kredi kullanmamaları veya finansal planlarının doğru şekilde yapılmasına bir işaret olabilir.

Tablo 3.48. Konaklama İşletmelerinde Kullanılan Finansman Kaynaklarına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması

Finansal Sorunlar	Şirket Karı	Banka Kredisi	Özsermaye
	Sıra*	Sıra*	Sıra*
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi	14	8	12
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği	15	12	12
3. Yüksek kredi maliyetleri	5	8	9
4. Kısıtlı kredi imkanları	6	6	8
5. Özsermaye yetersizliği	11	1	5
6. Uygulanan ekonomi politikaları	3	5	3
7. Kapasite düşüklüğü	2	11	2
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar	8	14	5
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği	1	13	1
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller	3	7	8
11. Nakit açığı sorunu	9	4	7
12. Yüksek vergi ve harçlar	1	9	4
13. Kredi vadelerinin kısa olması	10	7	10
14. Kar marjlarının düşük olması	2	8	4
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi	14	2	8
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar	13	10	11
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri	4	1	6
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği	7	3	3
19. Faizlerin yüksekliği	2	4	9
20. İşletme sermayesi yetersizliği	12	11	7
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk	16	7	6

*Aynı ortalama değere sahip finansal sorunlara aynı sıra numarası verilmiştir.

Tüm finansman kaynaklarını kullanan işletmelerde döviz kurlarında yaşanan dalgalanmaların önem derecesinin az olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç işletmelerin TL odaklı ticaret yaptığının bir göstergesi olabilir. Şirket karını ve özsermayesi finansman kaynağı olarak kullanan işletmelerde sektörel teşviklerin yetersizliği sorunu ilk sıralarda yer almaktadır. Fakat banka kredisini finansman kaynağı olarak kullanan işletmelerde

bu sorun pek önemli görülmektedir. Bu durumun kaynağı olarak şirket karı ve özsermayeyi finansman kaynağı olarak kullanan işletmelerin, banka kredisi kullanmamak için, devletten teşvik beklentisi içinde olduklarının kanıtı olabilir.

SONUÇ

Dünya ekonomisinin dördüncü büyük sektörü olan turizm, yatırımları ve iş hacmini geliştiren, gelir yaratan, döviz girişi ve istihdam imkânı sağlayan, sosyal, kültürel ve siyasi hayata etki eden hayati bir sektör haline gelmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için, döviz darboğazını geçmeleri amacıyla geliştirilmesi gereken ilk sektör olan turizm, finansal işlevinin yanı sıra sosyal, politik, sağlık ve kültür işlevi ile de vazgeçilmez bir sektör olarak görülmektedir. Dolayısıyla turizm sektörünün temelini oluşturan konaklama işletmelerinin problemlerinin belirlenmesi ve bu problemlerin çözüm yollarının araştırılması bireyler ve kurumlar bazında önem arz etmektedir. Konaklama işletmelerinin sorunları genel olarak şu şekildedir;

- Finansal sorunlar,
- Pazarlama sorunları,
- Yönetim sorunları.

Ülke ekonomileri için hayati öneme sahip olan turizm işletmelerinin ekonomik, siyasi ve sosyal gelişmelerden çok çabuk etkilenen, hassas ve kırılabilir bir yapıya bulunmaktadır. Büyük miktarlarda sabit yatırım gerektiren konaklama işletmeleri daha kuruluş aşamalarında büyük yatırım miktarları gerektirmesi, sektördeki değişken durumlar, sürekli değişen müşteri ihtiyaçları ve istekleri, konaklama işletmelerini zorlayabilmektedir. Özellikle çoğunluğunun statüsü KOBİ olan konaklama işletmeleri için bu sorunlar daha çok hissedilir olmaktadır.

Bir turizm kenti olan Safranbolu'nun 1975 yılında Yüksek Anıtlar Kurulunun sit alanı ilan etmesiyle beraber ilçeye olan ilgi zamanla tüm dünyaya yayılmıştır. O yıllarda gelen turistleri evlerinde maddi bir kazanç sağlamadan misafir eden Safranbolu, turizm kavramıyla tanışmıştır. 90'lı yılların başından bu zamana kadar, küçük ve orta ölçekli turistik tesis sınıfına giren konaklama işletmelerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, turizm kavramı il ve ilçe bazında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Safranbolu sahip olduğu kültürel miras ve bu mirası korumada olan başarısından dolayı 1994 yılında UNESCO tarafından "Dünya Miras Kenti" unvanını almış bu da Safranbolu'nun ününü daha da arttırmıştır ve her yıl gelen turist sayısı artmaktadır. 2016 yılında Safranbolu'yu 32.069'u yabancı, 173.075'i yerli olmak üzere toplam 205.144 turist ziyaret etmiştir (www.karabukkulturturizm.gov.tr).

Sürekli gelişen ve büyüyen turizm sektörü içinde faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin sağlıklı bir mali yapıya sahip olması üzerinde dikkatle durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada turizm sektöründeki önemli destinasyonlardan biri olan Safranbolu’da yer alan konaklama işletmelerinin finansal sorunlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Safranbolu’da yer alan konaklama işletmelerine anket uygulanmış ve elde edilen veriler ile frekans analizi yapılmıştır.

Çalışmada yer alan konaklama işletmelerine ait bilgilerin dağılımları incelendiğinde işletmelerin büyük çoğunluğunun şahıs şirketi olduğu görülmektedir. Anonim şirket olarak kurulan otel işletmeler oldukça azdır ve bu durum Safranbolu’daki konaklama işletmelerinin kurumsallaşma açısından yetersiz olduğunu göz önüne sermektedir. Bu sonuç yapılan diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Çalışmadaki konaklama işletmelerinde büyük çoğunlukla (%74,2) finansman bölümü bulunmamaktadır. Bu durum finansal sorunların çözülmesinde zorluk yaşanabileceği ve alternatif finansman yöntemlerinin bilinemeyebileceğine dair bir kanıt olabilir.

Konaklama işletmelerinde yatak sayısı büyük çoğunlukla 41’den daha azdır. Bu durum kapasite sorunu yaşandığına dair bir işarettir.

Konaklama işletmelerinin faaliyet yıllarına bakıldığında çoğunluğunun (%64,5) 1-10 yıl arası faaliyet gösteren işletmeler olduğu görülmektedir. Bu durum Safranbolu’da turizmin son yıllarda gelişim gösterdiğini düşündürmektedir. Ayrıca bu sonuç, gelecekte daha fazla konaklama işletmesinin faaliyete geçeceğine dair umut vadetmektedir.

İşletmelerin yarısında finansal planlama yapılmamaktadır. Bu durum işletmelerde finansal yönetici olmayışıyla bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir.

Konaklama işletmelerinde, finansman kaynağı olarak %66,1 şirket karı, %19,4 şirket karı, %14,5 özsermaye kullanılmaktadır. Alternatif finansman yöntemleri ve teşvikleri kullanan işletme tespit edilmemiştir. Alternatif finansman tekniklerinin kullanımı konusunda Safranbolu ilçesinde kamu kurumları, bankalar gibi kuruluşlar tarafından bilgi verebilecek çeşitli destek birimleri kurulabilir. Bunun sonucunda finansman yöneticileri finansal sorunların çözümünde hızlı ve doğru kararlar alabilecektir. Bu sonuç yapılmış olan diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Konaklama işletmelerinde finansa yönetimi %72,6 oranla işletme sahiplerince yapılmaktadır. Bu durum Safranbolu'daki konaklama işletmelerinde modern finans yöntemlerinin yeterince uygulanmadığını ve geleneksel finansman yöntemlerinin tercih edildiği izlenimini vermektedir.

Çalışmada öncelikle konaklama işletmesinin türüne göre (otel, butik otel, pansiyon ve diğer) karşılaşılan finansal sorunlar araştırılmıştır. Otel işletmelerinde kapasite düşüklüğü, butik otel işletmelerinde yüksek personel ve sigorta giderleri, pansiyon işletmelerinde uygulanan ekonomi politikaları ve diğer işletmelerde özsermaye yetersizliği ilk sırada bulunan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Daha sonra konaklama işletmelerinin belge türüne göre karşılaştıkları finansal sorunlar araştırılmış ve belediye belgeli işletmelerde kapasite düşüklüğü, Turizm Bakanlığı belgeli işletmelerde ise, yüksek personel ve sigorta giderleri en çok görülen sorun olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmelerinin hukuki yapısına göre karşılaşılan finansal sorunlar ise, şahıs şirketlerinde yüksek vergi ve harçlar, limited şirketlerde kısıtlı kredi imkanları, anonim şirketlerde kar marjlarının düşük olması, diğer şirketlerde ise özsermaye yetersizliği olarak tespit edilmiştir.

Konaklama işletmelerinin faaliyet süresine göre karşılaşılan finansal sorunlar ise, 1-5 yıl faaliyet gösteren işletmeler için, kapasite düşüklüğü, 6-10 yıl faaliyet gösteren işletmeler için kısıtlı kredi imkanları, 11-15 yıl faaliyet gösteren işletmeler için uygulanan ekonomi politikaları, 16 yıl ve üstü faaliyet gösteren işletmeler için yüksek personel ve sigorta giderleri olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmelerinin yatak sayısına göre karşılaşılan finansal sorunlar, 1-10 yatak sayısına sahip işletmeler için yüksek vergi ve harçlar, 11-20 yatak sayısına sahip işletmeler için kapasite düşüklüğü, 21-30 yatak sayısına sahip işletmeler için yüksek vergi ve harçlar, 31-40 yatak sayısına sahip işletmeler için kısıtlı kredi imkanları ve 41 yatak ve üstüne sahip işletmeler için sektörel teşviklerin yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmelerinin personel sayılarına göre karşılaşılan finansal sorunlar, 1-9 personel sayısına sahip olan işletmeler için yüksek vergi ve harçlar, 10-20 personel sayısına sahip olan işletmeler için kapasite düşüklüğü, 21-30 personel sayısına sahip

olan işletmeler için yüksek vergi ve harçlar, 31 ve üstü personel sayısına sahip işletmeler için kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi olarak tespit edilmiştir.

Konaklama işletmesinde finansman bölümünün varlığına göre karşılaşılan finansal sorunlar ise, finansman bölümüne sahip olanlar için özsermaye yetersizliği ve finansman bölümüne sahip olmayanlar için sektörel teşviklerin yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmesinde finansal yönetimi faaliyetinin sorumlusuna göre en çok karşılaşılan sorunlar ise, patron/işletme sahibi tarafından finans yönetimi sağlanan işletmelerde yüksek personel ve sigorta giderleri, finans müdürü/finansman bölümü tarafından finans yönetimi sağlanan işletmelerde kar marjlarının düşük olması, muhasebe müdürü/ muhasebe bölümü tarafından finans yönetimi sağlanan işletmelerde özsermaye yetersizliği, diğer tarafından finans yönetimi sağlanan işletmelerde ise sektörel teşviklerin yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmesinin özsermayesinin yeterli olup olmamasına göre finansal sorunları, özsermayesi yeterli olan işletmeler için sektörel teşviklerin yetersizliği, özsermayesi yeterli olmayanlar için ise özsermaye yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Konaklama işletmesinde faaliyetlerin finansman kaynağına göre karşılaşılan sorunlar ise, faaliyetlerini şirket karından finanse edenler için sektörel teşviklerin yetersizliği, faaliyetlerini banka kredilerinden finanse edenler için özsermaye yetersizliği, faaliyetlerini özsermaye ile finanse edenler için sektörel teşviklerin yetersizliği olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar turizm sektöründe yer alan ve faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin yöneticilerine, araştırmacılara ve devlet kurumlarına konaklama işletmelerinin finansal sorunlarına ilişkin bilgi sağlamakla beraber, devletin ve kredi kurumlarının konaklama işletmeleri için sağlayabilecekleri imkanlar konusunda da yardımcı olabilecektir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, ileride Safranbolu'da açılacak yeni konaklama işletmeleriyle yapılabilecek yeni araştırmalar ile kıyaslanabilir ve zaman içinde tespit edilen finansal sorunların ne ölçüde değişim sağladığı tespit edilebilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar M. (2006). Geçmişten günümüze ekonomik ve ticari hayata bakış/ Safranbolu el sanatları, İstanbul, Yayıncı Kent Araştırmaları, FSF Matbaacılık.
- Ackah, J. ve Vuvor, S. (2011). *The Challenges Faced by Small & Medium Enterprises (SMEs) in Obtaining Credit in Ghana*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi) Blekinge Institute of Technology School of Management. Karlskrona
- Akat, Ö. (2008). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*, İstanbul: Ekin Yayınevi.
- Akat, Ö. (1997). *Turizm İşletmeciliği*, Bursa: Ekin Kitapevi.
- Akıncı, Z. (2016). *Otel İşletmeciliği ve Yönetimi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aksoy M. ve Kuş A. (1997). Müze Kent Safranbolu, İzmir: Mabsan Ofset.
- Aktüre S. ve Şenyapılı T. (1976). Safranbolu'da mekânsal yapının gösterdiği nitelikler ve koruma önerilerinin düşündürdükleri, *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi 2*, (1).
- Batman, O. (1999). *Otel İşletmelerinin Yönetimi*, Sakarya: Değişim Yayınevi.
- Barutçugil, İ. (1984). *Turizm İşletmeciliği*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Bilen, A., Karakaş A. ve Yağmur, M. (2014). Diyarbakır'daki yerleşik konaklama işletmelerinin karşılaştıkları finansal sorunlar ve çözüm önerileri. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 5*, (10), 91-104.
- Büyükşalvarcı, A., Şapçılar, M. ve Bayrakçı, S. (2016). Kalkınma planları kapsamında turizm endüstrisinin değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Sayı: 11*, 2016, 186-201.
- Coşkun, N. (2010). *Türkiye'de Turizm Politikaları ve Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri*. Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çakıcı, C. ve Gök, T. (2004). Otel İşletmeciliğinde Pazarlama Bilgi Sistemi: Yapılan Bir Araştırma ve Sonuçlar. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hakemli Dergisi*, ÖNERİ. İstanbul, 73-85.
- Dallaryan, S. (2007). Küçük ve orta ölçekli konaklama işletmelerinde yönetim sorunlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir uygulama- Sultanahmet Bölgesi butik otelleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 31-42.
- Demirkol, Ş. ve Zengin, B. (2004). *Turizm İşletmeleri*. İstanbul: Değişim Yayınları
- Diker, O., Deniz, T. ve Çetinkaya, A. (2016). Jeoturizm kapsamında "Safranbolu'da coğrafi kaynakların değerlendirilmesi ve Safranbolu jeoturizm potansiyelinin belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6*,(2), 335-348.

- Dinçer, M. ve Dinçer, F. (1989). Türkiye'de Konaklama Sektörünün Gelişimi ve Başlıca Sorunları Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 47 (1-4), 45-57.
- Dorambarı, D. (2014). *Kosava Kobileri'nin Devlet Teşvikleri ve Finansal Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir.
- E-UNWTO, *Dünya'da Turizm İstatistikleri*, Erişim Tarihi: 10.10.2017 <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>
- Eren, E. (2001). *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Ertaç, G. ve Ergin Y. (1996). "Türkiye'nin Turizm Planlanmasına Bir Bakış ve Yeni Yaklaşımlar" Türkiye'de 19. Dünya Şehircilik Kollokyumu, 7-9 Kasım 1995. 71-78, İstanbul.
- Feifer, M. (1985). *Tourism in History: From Imperial Rome to the Present*, New York: Stain and Day.
- Gartner, W.C. (1996). *Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*. New York: John Wiley & Sons Publishing
- Goeldner, C. R. Ritchie, J. R. B. ve Mc Intosh, R. W. (2000). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. (8.baskı) John Wiley & Sons : New Jersey
- Gözbaşı, O. (2003). *KOBİ'lerin Finansman Sorunlarının Çözümüne Yönelik Finansal Destekler ve Finansal Teknikleri İle İlgili Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- Gökdeniz, A. (2014). *Butik Otel İşletmeciliği: Ayvalık Cunda Ortunç Otel Örneği*, Ankara: Detay Yayınevi.
- Gökdeniz, A. ve Erdem, B. (2002). Otel işletmelerinde insan kaynakları yönetimi açısından personel bulma ve seçme süreci örnek bir uygulama, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, No: 1, Ocak. 129-152.
- Günay, R., (1989). *Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hacıoğlu N. (2000). *Turizm Pazarlaması*, Bursa: Vitaş Yayıncılık.
- Hudman, L. ve Jackson, R. (1999). *Geography of Travel & Tourism*. New York: Delmar.
- İçli, G. (2002). Türk modernleşme sürecinin günümüzdeki yönelimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 26, (2), 245-254.
- Jafari, J. (2003). *Encyclopedia of Tourism*, New York: Routledge
- Lee, C.C. ve Chang, C.P. (2008). Tourism Development and Economic Growth: A Closer Look At Panels, *Tourism Management* . 180-192.

Kahraman, N. ve Özen, H. (1997). KOBİ'ler ve Türkiye Araştırması, Analitik Araştırma Danışmanlık.

Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü *Safranbolu'da Turizm*, Erişim Tarihi: 20.12.2017, <http://www.karabukkulturturizm.gov.tr/TR,63747/safranboludaturizm.html>

Karacibioğlu, S., R. (2007). *Kobilerin finansman sorunları ve çözüm önerileri: Muğla örneği. Yüksek Lisans Tezi*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Karadeniz, E. (2008). Türk Konaklama İşletmelerinde Sermaye Yapısını Etkileyen Faktörlerin Analizi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*, Basılmamış Doktora Tezi, Adana.

Karadeniz, E., Unur, K., Köşker, H. ve Zencir B. (2015) Van ilinde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki konaklama ve seyahat işletmelerinin finansal sorunlarının analizi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24, (1), 85-98.

Karadeniz, E., Unur, K., Köşker, H. ve Zencir, B. (2015), Van ilinde faaliyet gösteren kobi statüsündeki konaklama ve seyahat işletmelerinin finansal sorunlarının analizi, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 24, Sayı 1, 85-98.

Kaşlı, M. ve Karabatan, Ö. (2008). İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören turizm işletmelerinin oranlar yoluyla analizi, 3. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 17-19 Nisan 2008, Balıkesir.

Kelçeoğlu, B. (2002). Genel Eğilimler Işığında Türkiye Turizmi Üzerine Bir Değerlendirme. II. Turizm Şurası Bildirileri I Cilt. 12-14 Nisan, Ankara, 70.

Kızılgöl, Ö. ve Erbaykal, E. (2008). Türkiye'de turizm gelirleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: Bir Nedensellik Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2, 351-360.

Kızılırmak, İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel turizmin önemi ve tercihlerin belirlenmesine yönelik bir çalışma, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 1, 100-120.

Koçan, N. (2012). *Safranbolu'da Zaman ve Mekân*, Safranbolu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul: Karist Baskı Çözümleri.

Koçan N. ve Çorbacı Ö, L. (2012). Tarihi çevreleri koruma sürecinde yeni yaklaşımlar: kongre turizmi, Safranbolu çarşısı örneğinde bir araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 3, (2), 31-36.

Koçel, T. (1993). *Büyüyen İşletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları*, İstanbul: İTO Yayınları.

Koçel, T. (2005). *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım.

Koniks, (15.06.2017). *Türkiye'deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Mevcut Durum ve Politikalar*, www.koniks.com/data/pdf/KOBILERIN_OZELLIKLERI.pdf

- Korkmaz, S. (2003). Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerin (Kobi) pazarlama ve finansman sorunlarının çözümünde risk sermayesinin kullanılabilirliği üzerine bir araştırma, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, 1-33.
- Kozak, M.A. (2012). *Otel İşletmeciliği*, Ankara: Detay Yayıncılık
- Kozak, N. Kozak, M., ve Kozak, M. (2008). *Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Kozak, N., Kozak, M. A., ve Kozak, M. (2015). *Genel Turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık
- Kutlu, H. A. ve Demirci, N. S. (2007). KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri, 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 187-198.
- Kuru, Ş. ve Özen, T. (1998). *Turizm Yatırımları*, İstanbul: Özkan Ofset Matbaacılık.
- Küçükaltan, D. ve Eskin, İ. (2008). Türkiye'deki otel işletmelerine bir finansman modeli olarak teşvikler, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10, 158-172.
- Maviş, F. (1994). *Otel İşletmeciliği İlke ve Kavramlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Mcintosh, R. W. ve Goeldner, C. (1990). *Tourism: Principles, Practices and Philosophies*, New York: John Willey and Sons Inc.
- Met, Ö. (2011). Küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansal sorunları: Kırgızistan'da bir araştırma. *Sosyoekonomi Dergisi*, (1), 128-144.
- Middleton, V. (1994). *Marketing in Travel and Tourism*. London: Heinemann.
- Müftüoğlu, M.T. (1993). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler; Sorunlar ve Öneriler*, Ankara: Desen Ofset.
- Müftüoğlu, M. T. (1998). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Oktay, E. ve Güney, A. (2002). Türkiyede'ki KOBİ'lerin finansman sorunu ve çözüm önerileri. *21. Yüzyılda KOBİLER: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*.
- Özdemir, M. (2011). Türkiye'de turizmin başlaması: Osmanlı'da sanayileşme çabaları: Sergi-İ Umum-İ Osmanî, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 22, (1), 87-90.
- Özdemir, Ü., Güner, İ. ve Kopar, İ. (2002). Safranbolu Platosu'nda geçici kır yerleşmeleri, *Doğu Coğrafya Dergisi* 7, 135-152.
- Özkanlı, Ö. ve Namazalieva, K. (2006). Kırgızistan'da faaliyet gösteren bazı küçük ve orta ölçekli işletmelerde yönetim sorunları üzerine bir araştırma. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 97-125.
- Pizam A. ve Mansfeld, Y. (1999). *Consumer Behavior in Travel and Tourism*, New York: The Haword Hospitality Press.

Poyraz, E. (2008). Büyük ölçekli otel işletmelerinin orta ve uzun vadeli fon temini sorunu ve sermaye piyasalarına açılma eğiliminin analizi için yönetici tutumlarının araştırılması, *Muhasebe Finansman Dergisi*, 37, 142-151.

Roney, S.A. (2011). *Turizm: Bir Sistemin Analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Resmî Gazete, *Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik*, Erişim Tarihi: 13.06.2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm>

Ryan, C. (1991). *Recreational Tourism: A Social Science Perspective*, New York: Routledge.

Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, *Konaklama İşletmeleri*, Erişim Tarihi:19.09.2017, <http://www.safranboluturizmdanismaburosu.gov.tr/TR,156254/konaklama---yeme-icme.html>

Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, *Turist İstatistikleri*, Erişim Tarihi: 20.09.2017, <http://www.safranboluturizmdanismaburosu.gov.tr/TR,156223/turist-istatistikleri.html>

Sakarya, Ş. (2008). Turizm İşletmelerinin Finansman Sorunlarının Çözümünde İMKB'nin Rolü:İMKB Turizm Sektörü Üzerine Bir İnceleme, *Akademik Bakış Dergisi*, 14.

Sezgin, M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Sivil, İ. H. (2007). *Avrupa Birliği Turizm Politikaları ve Türkiye Turizmi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Elâzığ.

Şahin, G. (2006). Atatürk döneminde batı'daki olumsuz Türk ve Türkiye imajını düzeltme çabaları ve Türk seyyahin cemiyeti'nin bu konudaki çalışmaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8, (3), 137-159.

Şendil, G. N. (2017). *Kent kimliği: Safranbolu Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.

T.C. Turizm Bakanlığı (1999). *Turizm Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Turizm Bakanlığı Yayınları.

Tekin, M. (2001). KOBİ'lerin Üretim ve Pazarlama Sorunları ve Çözümüne Yönelik Bir Araştırma. 1. Orta Anadolu Kongresi: KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları Nevşehir, 18-21 Ekim, 184-196.

Thompson, B. L. (2003). *Yeni Yöneticinin El Kitabı* (Çeviren: Vedat Diker) İstanbul: Hayat Yayınları.

Toskay, T. (1983). *Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, İstanbul: Der Yayınları.

Tuncel, M. (1980). Türkiye'de kent yerleşmelerinin tarihçesine toplu bir bakış. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, (23), 123-157.

- Tunçsiper, B. ve İlban, O. M. (2006). Turizm işletme belgeli otel işletmelerinin pazarlama sorunları: Balıkesir İlinde bir alan araştırması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, (1), 225-244.
- TÜİK, *Turizm İstatistikleri*, Erişim Tarihi: 10.02.2017, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24590>
- Türker, N. ve etinkaya, A. (2009). *Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Potansiyeli*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türksoy, A. (2007). Konaklama İşletmelerinde Mali Başarısızlığa Yol Açan Etmenler, *Ege Ekonomik Bakış*, 7, (1) 99-115.
- TÜRSAB, *Turizm İstatistikleri*, Erişim Tarihi: 10.01.2018, <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler>
- TÜRSAB, *Seyahat Acentaları*, Erişim Tarihi: 13.06.2017, https://www.tursab.org.tr/tr/seyahat-acentalari/dunden-bugune-seyahat-acentalari_501.html
- Ulukavak K. (2007). *Bir Safranbolulunun Penceresinden Safranbolu (Gözlemler-Derlemeler-Denemeler)*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- UNESCO (2006), *Tourism, Culture and Sustainable Development*, Paris: UNESCO Publishing.
- Usta, Ö. (2001). *Genel Turizm*, İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Weaver, D. ve Opperman, M., (2000). *Tourism Management*, Brisbane: John Wiley & Sons
- Varcan, N. (1988). Küçük ve orta büyüklükteki teşebbüslerden bürokratik yükün kaldırılması, *Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* 6, (1), 191-202.
- Yaşar, M. (2004). *Asaletin ve Sağduyunun Kenti Safranbolu*, İstanbul: Melisa Matbaacılık, 2004.
- Yeoman, I. (2008). *Tomorrow's Tourists: Scenarios & Trends*, New York: Elsevier.
- Yılmaz, H. (2007). Turizm sektörü kobilerinin finansman sorunlarının diğer sektörlerle karşılaştırılmalı analizi: Bodrum Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 33, 162-170.
- Yılmaz, G. (2016). Küçük ve orta ölçekli işletmelerin kredi sorunları üzerine Muğla ilinde yapılan bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi* 17, (36), 67-82.
- Yörük, N. (2001). KOBİ'lerin kredi yoluyla finansmanında karşılaştıkları sorunlar ve Tokat ilinde bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 1, (1-2), 187-204.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Yıllara Göre Türkiye'nin Turizm Gelirleri ve Ziyaretçi Sayıları	16
Tablo 3.1. Konaklama İşletmelerine Ait Bilgilerin Dağılımları.....	59
Tablo 3.2. Otel İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	61
Tablo 3.3. Butik Otel İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	62
Tablo 3.4. Pansiyon İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	63
Tablo 3.5. Diğer Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	63
Tablo 3.6. Belediye Belgeli Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	64
Tablo 3.7. Turizm Bakanlığı Belgeli Konaklama İşletmelerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	65
Tablo 3.8. Şahıs Şirketlerinin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	66
Tablo 3.9. Limited Şirketlerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	67
Tablo 3.10. Anonim Şirketlerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	68
Tablo 3.11. Diğer Şirketlere Göre Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	68
Tablo 3.12. 1-5 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar.....	69
Tablo 3.13. 6-10 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar	70
Tablo 3.14. 11-15 Yıl Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar.....	71
Tablo 3.15. 16 Yıl ve Üstü Faaliyet Süresine Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar.....	71
Tablo 3.16. 1-10 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar	72
Tablo 3.17. 11-20 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar	73

Tablo 3.18. 21-30 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	74
Tablo 3.19. 31-40 Yatak Sayısına Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar	75
Tablo 3.20. 41 Yatak ve Üstü Sayıya Sahip İşletmelerin Karşılaştığı Finansal Sorunlar	76
Tablo 3.21. 1-9 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	77
Tablo 3.22. 10-20 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	78
Tablo 3.23. 21-30 Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	79
Tablo 3.24. 31 ve Üstü Personeli Olan Konaklama İşletmelerinde Karşılaşılan Finansal Sorunlar.....	80
Tablo 3.25. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümü Olanların Karşılaştığı Sorunlar.....	81
Tablo 3.26. Konaklama İşletmesinde Finansman Bölümü Olmayanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar	82
Tablo 3.27. Patron/İşletme Sahibi Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları	83
Tablo 3.28. Finans Müdürü/Finansman Bölümü Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları.....	84
Tablo 3.29. Muhasebe Müdürü/Muhasebe Bölümü Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları.....	85
Tablo 3.30. Diğer Tarafından Finans Yönetimini Sağlayan Konaklama İşletmelerinin Finansal Sorunları	86
Tablo 3.31. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlama Yapanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar	87
Tablo 3.32. Konaklama İşletmesinde Finansal Planlama Yapmayanların Karşılaştığı Finansal Sorunlar	88

Tablo 3.33. Konaklama İşletmesinin Özsermayesi Yeterli Olanların Karşılaştığı	
Finansal Sorunlar	89
Tablo 3.34. Konaklama İşletmesinin Özsermayesi Yeterli Olmayanların Karşılaştığı	
Finansal Sorunlar	90
Tablo 3.35. Faaliyetlerini Şirket Karından Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin	
Karşılaştığı Finansal Sorunlar	90
Tablo 3.36. Faaliyetlerini Banka Kredisi İle Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin	
Karşılaştığı Finansal Sorunlar	91
Tablo 3.37. Faaliyetlerini Öz Sermaye ile Finanse Eden Konaklama İşletmelerinin	
Karşılaştığı Finansal Sorunlar	92
Tablo 3.38. Konaklama İşletmesinin Türüne Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların	
Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	93
Tablo 3.39. Konaklama İşletmelerinin Belge Durumuna Göre Karşılaştıkları Finansal	
Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının	
Karşılaştırılması	94
Tablo 3.40. Konaklama İşletmelerinin Hukuki Yapılarına Göre Karşılaştıkları Finansal	
Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının	
Karşılaştırılması	95
Tablo 3.41. Konaklama İşletmelerinin Faaliyet Sürelerine Göre Karşılaştıkları	
Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının	
Karşılaştırılması	96
Tablo 3.42. Konaklama İşletmelerinin Yatak Sayılarına Göre Karşılaştıkları Finansal	
Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının	
Karşılaştırılması	97
Tablo 3.43. Konaklama İşletmelerindeki Personel Sayısına Göre Karşılaştıkları	
Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının	
Karşılaştırılması	99

Tablo 3.44. Konaklama İşletmelerinde Finansman Bölümünün Varlığına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	100
Tablo 3.45. Konaklama İşletmelerinde Finans Yönetimi Görevini Yapana Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	101
Tablo 3.46. Konaklama İşletmelerinde Finansal Planlamanın Yapılıp Yapılmamasına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	102
Tablo 3.47. Konaklama İşletmelerinde Özsermayenin Yeterli Olup Olmamasına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	103
Tablo 3.48. Konaklama İşletmelerinde Kullanılan Finansman Kaynaklarına Göre Karşılaştıkları Finansal Sorunların Ortalama Değerler Bakımından Öncelik Sıralamalarının Karşılaştırılması	104

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu, “**KONAKLAMA İŞLETMELERİNİN FİNANSAL SORUNLARI: SAFRANBOLU İLÇESİNDE BİR ARAŞTIRMA**” konusunda **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı**’nda yürütülen yüksek lisans tez çalışmasının uygulama kısmı ile ilgilidir. Ankette yer alan sorulara verilen cevapların tamamen akademik ve bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacağını teyit etmek isteriz.

Anketi cevaplandırma konusunda göstereceğiniz hassasiyet için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.
Saygılarımızla.

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Uygurtürk

Yüksek Lisans Öğrencisi
Cenk Çetinkaya

A. DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Konaklama işletmenizin türü:	☐ Otel (..... Yıldız) ☐ Motel ☐ Butik otel ☐ Pansiyon ☐ Diğer:
2. Konaklama işletmenizin belge durumu:	☐ Belediye belgeli ☐ Turizm Bakanlığı belgeli
3. İşletmenizin hukuki yapısı:	☐ Şahıs Şirketi ☐ Kollektif Şirket ☐ Limited Şirket ☐ Anonim Şirket ☐ Diğer:
4. Konaklama İşletmenizin faaliyet süresi:	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16 yıl ve üstü
5. Konaklama İşletmenizdeki yatak sayısı:	☐ 1-10 yatak ☐ 11-20 yatak ☐ 21-30 yatak ☐ 31-40 yatak ☐ 41 yatak ve üstü
6. Konaklama işletmenizdeki personel sayısı:	☐ 1-9 kişi ☐ 10-20 kişi ☐ 21-30 kişi ☐ 31 kişi ve üstü
7. Konaklama işletmenizde finansman bölümü var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
8. Konaklama işletmenizde finans yönetimi görevi kim tarafından yürütülmektedir?	☐ Patron / işletme sahibi ☐ Finans müdürü / finansman bölümü ☐ Muhasebe müdürü /muhasebe bölümü ☐ Diğer.....

9. Konaklama işletmeniz için finansal planlama yapılıyor mu?	☐ Evet	☐ Hayır
10. Konaklama işletmenizin faaliyetleri için özsermayeniz yeterli midir?	☐ Evet	☐ Hayır
11. Konaklama işletmenizde mevcut faaliyetler hangi kaynaklardan finanse edilmektedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	☐ Şirket karı ☐ Faktoring ☐ Teşvikler ☐ Satıcı kredisi (Veresiye) ☐ Eş dosttan borç alma ☐ Özsermaye	☐ Banka kredisi ☐ Finansal kiralama ☐ Yeni ortaklardan ☐ Diğer:.....

B. FONKSİYONEL BİLGİLER

Konaklama işletmenizin faaliyetlerinin finansmanında karşılaştığınız sorunları dikkate alarak aşağıdaki ifadelerden sizin için uygun olanları işaretleyiniz.

SORULAR	Önemsiz	Biraz Önemli	Önemli	Oldukça Önemli	Çok Önemli
	1	2	3	4	5
1. Kredi kurumlarının yüksek teminat istemesi					
2. Kredi geri ödemelerinde ödemesiz sürenin yetersizliği					
3. Yüksek kredi maliyetleri					
4. Kısıtlı kredi imkanları					
5. Özsermaye yetersizliği					
6. Uygulanan ekonomi politikaları					
7. Kapasite düşüklüğü					
8. Mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar					
9. Sektörel teşviklerin yetersizliği					
10. İş hayatına yönelik bürokratik engeller					
11. Nakit açığı sorunu					
12. Yüksek vergi ve harçlar					
13. Kredi vadelerinin kısa olması					

SORULAR	Önemsiz	Biraz Önemli	Önemli	Oldukça Önemli	Çok Önemli
	1	2	3	4	5
14. Kar marjlarının düşük olması					
15. Alacakların zamanında tahsil edilememesi					
16. Döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar					
17. Yüksek personel ve sigorta giderleri					
18. Girdi maliyetlerinin yüksekliği					
19. Faizlerin yüksekliği					
20. İşletme sermayesi yetersizliği					
21. Nakit giriş ve çıkış zamanlamasındaki uyumsuzluk					

ÖZGEÇMİŞ

Cenk Çetinkaya, 1991 yılında Karabük'te doğdu. İlköğretimini Ünsal Tülbentçi İlköğretim Okulunda, ortaöğretimini Safranbolu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2015 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun olduktan sonra, 2016 yılında Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında lisansüstü eğitimine başladı.

